

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар музыка мектептері және
балалар өнер мектептерінің музыка бөлімдеріне
арналған «Баян» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

**Образовательная программа
по предмету «Баян»
для детских музыкальных школ и музыкальных
отделений детских школ искусств**

Астана – 2015

Балалар музыка мектептері және балалар өнер мектептерінің музыка бөлімдеріне арналған «Баян» пәні бойынша білім беру бағдарламасы – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК. Астана, 2015 жыл, 128 б.

Образовательная программа по предмету «Баян» для детских музыкальных школ и музыкальных отделений школ искусств – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2015. – 128 с.

Құрастырушы автор: Ураевская Г.М., Астана қаласы №3 Балалар музыка мектебінің педагогі.

Автор-составитель: Ураевская Г.М., педагог Детской музыкальной школы №3 г. Астана.

Рецензенттер: Буркин А.Ф., Астана қаласы Қазақ ұлттық өнер университеті «Қобыз және орыс халық аспаптар» кафедрасының оқытушысы, «Мәдениет қайраткері» төс белгісінің иегері.

Ефременко А.П., Астана қаласы Қазақ ұлттық өнер университеті «Қобыз және орыс халық аспаптар» кафедрасының доценті, «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» құрметті атағының иегері.

Заика А. В., Балалар музыка мектебінің педагогі, Қазақстан Республикасы білім беру ісінің үздігі

Рецензенты: Буркин А.Ф., преподаватель кафедры «Кобыза и русских народных инструментов» Казахского Национального университета искусств, обладатель нагрудного знака «Мәдениет қайраткері».

Ефременко А.П., доцент кафедры «Кобыза и русских народных инструментов» Казахского Национального университета искусств, обладатель почётного звания «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері».

Заика А. В., педагог Детской музыкальной школы №1 г. Костанай, отличник образования Республики Казахстан.

*ҚРБЖҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығының оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған
(18 желтоқсан 2015 жыл №4 хаттама)*

*Рекомендовано Учебно-методическим советом
Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования
МОН РК (протокол от 18 декабря 2015 года № 4)*

*©Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы, 2015
©Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования, 2015*

Мазмұны

1	Түсініктемелік хат	4
2	Бағдарламаны іске асыру шарттары	6
3	Үлгілік оқу жоспары	7
4	Оқу пәнінің мазмұны	7
5	Білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер	53
6	Оқыту нәтижелеріне бақылау және бағалау	53
7	Бағдарламаны әдістемелік қамтамасыз ету	56
8	Әдебиеттер тізімі	65

Содержание

1	Пояснительная записка	67
2	Условия реализации программы	69
3	Типовой учебный план	70
4	Содержание учебного предмета	70
5	Ожидаемые результаты освоения образовательной программы	116
6	Контроль и оценка результатов обучения	116
7	Методическое обеспечение образовательной программы	119
8	Литература	130

Түсініктемелік хат

Білім беру саласын жаңғырту «Қазақстан-2030» ұзақ мерзімдік стратегиясында белгіленген негізгі басымдылықтардың бірі болып табылады.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 - 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында кәсіби күзінеттілікке ие, бәсекеге қабілетті тұлғаның қалыптасуына, сондай-ақ, әрбір адамның ұдайы шығармашылық жолымен дамуына қажеттілікті қамтамасыз етуге айрықша назар аудару көзделген.

Эстетикалық тәрбие - қазіргі кезеңдегі қазақстандық қоғамды рухани байлық пен адамгершілікке тәрбиелейтін таусылмас бұлақ, стандартты ойлаудан кеңірек пайымдауға икемді, өзінің шығармашылық ерекшелігін белсенді түрде көрсететін, оң нәтижелерге жете алатын, креативті, жан-жақты дамыған тұлғаның қалыптасуының маңызды факторы. Осындай тұлғаны қалыптастыру үшін тұлғаның болашақ табыстарға жетуін айтарлықтай айқындайтын сапалы білім алуы қажет.

Қойылған міндеттерді табысты іске асыру үшін, сәйкесінше сапалы білім беру бағдарламасымен қамтамасыз етілуі тиіс.

Балалар музыка мектептеріне, өнер мектептерінің музыка бөлімдеріне арналған «Баян» пәні бойынша білім беру бағдарламасы балалар музыка мектептері мен өнер мектептерінің музыкалық бөлімдеріне арналған үлгілік оқу жоспарларына сәйкес әзірленген.

Білім беру бағдарламасы дәстүрлі оқытуға, әрбір білім алушыға оқытудың жеке тәсілдерін қолдануға, орындаушылық техникасын дамытуға, көркемөнер ойлауын тәрбиелеуге бағытталған.

Балалар музыка мектептері мен өнер мектептерінің музыка бөлімдеріне арналған «Баян» пәні бойынша білім беру бағдарламасын құрастыру өзектілігі заманауи оқу-әдістемелік әдебиеттер мен қазақстандық, ресейлік, кеңестік және шетелдік композиторлардың туындыларымен ұсынылған репертуарларды бір жүйеге келтірумен реттелген.

«Баян» білім беру бағдарламасының педагогикалық мақсатқа сәйкестілігі білім алушылардың теориялық мәліметтерді тікелей іс-тәжірибелік қызметтер үдерісінде игеруінде болып отыр.

Білім беру бағдарламасы білім алушыларда үй жұмысын жоспарлай алу, өзінің оқу қызметтеріне өзіндік бақылауды іске асыру машықтары, өз еңбегіне шынайы баға бере алу іскерлігі, педагогтермен іс-әрекет дағдыларын қалыптастыру ептілігіне машықтандыру, «Баян» оқу пәнінің академиялық бағыттылығы репертуардың әртүрлілігін көрсетеді, сонымен қатар әрбір білім алушыларға жеке тәсілдеме мүмкіндігі көзделген.

Білім беру бағдарламасының бағыттары:

оқушының білімге және шығармашылыққа тұлғалық уәждемесін дамыту және қалыптастыру;

білім алушының толыққанды, жан-жақты дамуы, сондай-ақ, әлеуметтік, мәдени және кәсіби өзін-өзі тануы үшін жағдай жасау;

музыкалық аспаптағы орындаушылығы арқылы балалардың зияткерлік және рухани дамуының тұтастылығына жетуге бағытталған.

Білім беру бағдарламасы Балалар музыка мектебінің мақсаттарына сәйкес оқытушы мен оқушы қызметінің мазмұнын ашады. Бағдарламаның құрылымына: түсініктемелік хат, оқытудан күтілетін нәтиже, бақылау және бағалау өлшемдері, әр сыныпқа арналған болжамды репертуар, бағдарламалық талаптар тізімдемесі, сондай-ақ, ұсынымдары бар жұмыс мазмұны енгізілген.

«Баян» оқу пәнінің мақсаты: баян аспабында ойнау деңгейінің білім алушылардың алған білім, дағды және шеберліктері негізінде кешенді тәрбиелеу мен дамытуға, сонымен қатар дарынды балаларды одан әрі бейіні бойынша оқу орындарына түсуге даярлау.

Білім беру міндеттері:

баян аспабында орындаушылық қабілеттерін қалыптастыру және дамыту;

білім алушыларды халықтық және әлемдік музыка мәдениетінің негіздеріне тарту;

ансамбльде орындауға дағдылану, қағаз бетінен оқу, аккомпанемент негіздерін игеру;

Тәрбиелік міндеттері:

оқушыларды шығармашылық ахуалда, тілектестік, эмоционалдық-адамгершіліктік ілтипатшылдық жағдайында, сондай-ақ, кәсіби талапшылдыққа тәрбиелеу;

тұрғыда, кәсіби талаптарды қойып жауапкершілік пен адамгершілікке тәрбиелеу;

білім алушылардың шығармашылық белсенділігін, даралығын, бастамашылдығын, өзіндік дербестігі мен сезімталдығын дамыту және тәрбиелеу;

еңбекқорлық, жолдастық және жауапкершілікке тәрбиелеу;

білім алушылардың эстетикалық көзқарастарын дамыту, адами тұғыр мен мәдени құндылықтарға тарту;

музыкалық талғам, сахна мәдениетін, сонымен қатар білім алушылардың өзін-өзі ұйымдастыруы мен өзін-өзі бақылау дағдыларын дамыту және тәрбиелеу.

Дамытушылық міндеттері:

білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне ескере отырып музыкалық және шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту;

көркемөнер, эмоционалдық әсерленушілік қабілетін қалыптастыру және дамыту;

білім алушылардың шығармашылық қиялдарын, көркем ойлауын дамыту.

Практикалық жаңашылдығы ұсынылған бағдарламаның мазмұнында тұлғаның көркемдік-эстетикалық біртұтас дамуы және оқыту үдерісінде музыкалық-орындаушылық және теориялық білім, дағды, шеберліктерін игерулерін дамытуды қамтамасыз етуді көздеуінде.

Білім беру бағдарламасында қазіргі кезең педагогикасының жаңа тенденциялары, педагогикалық репертуар айтарлықтай толықтырылған және өзгертілген, сонымен қатар білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін есепке ала отырып репертуарды таңдауды іске асырушы оқытушыға мүмкіндік беретін, сыныптар бойынша музыкалық шығармалар тізімі ұсынылған.

«Баян» аспабы сабағы оқу жоспарындағы «Сольфеджио», «Хор», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлемдік музыкалық әдебиет», «Ансамбль, оркестр» пәндерімен тығыз байланыста.

Мамандық бойынша сыныптарда оқу-тәрбие жұмыстарының негізгі түрі аптасына 2 мәрте 1 академиялық сағаттан жеке түрде өткізілетін сабақтар болып табылады. Сабақ теориялық және практикалық бөлімнен тұрады.

Бағдарламаны іске асыру шарттары

Білім беру бағдарламасын іске асыру үшін шағын топтық және жеке сабақтар өткізу үшін аудиторияның жақсы жарықталғандығы және желдетілгендігі, техникалық құралдар (компьютер, бейне және фотоаппаратура), музыкалық аспаптар (дайын, іріктелген, дайын-таңдаулы, көптемірлік баян), нотаның астына қойылатын сүйемел, үстел, білім алушының бойына сәйкес орындықтардың болуы қажет.

Үлгілік оқу жоспары

№	Пән	Сыныптар бойынша апталық жүктеме										Емтихан ндар
		Аспаптық сынып Оқыту мерзімі: 7-9 жас										
		дайы ндық	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Сынып тар
1.	Арнайы сынып (аспап)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	7,8,9
2.	Сольфедж ио	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	7
3.	Ұжымдық музыкада ойнау (хор, оркестр, ансамбль және т.б.)	-	1	1	1	1	3	3	3	3	3	
4.	Қазақ музыкалық әдебиеті	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	
5.	Әлемдік музыкалық әдебиет	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	
6.	Таңдау бойынша пән	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Барлық сағат	4	6	6	6	7	10	10	10	8	8	

Оқу пәнінің мазмұны

Тақырыптық жоспар

1 тарау. Баянда ойнау мәдениетін қалыптастыру.

1.1 тақырып. Музыкалық сауаттылық негіздері.

1.2 тақырып. Аспапта ойнау дағдыларының негізін қалыптастыру.

- 1.3 тақырып. Дыбыс шығару (звукоизвлечение).
- 1.4 тақырып. Штрихтерді орындау техникасы.
- 1.5 тақырып. Музыкалық терминология.
- 2 тарау. Орындаушылық дағдыларын қалыптастыру.
- 2.1 тақырып. Техникалық дағдыларын дамыту.
- 2.2 тақырып. Музыкалық-бейнелі ойлауларын дамыту.
- 2.3 тақырып. Кіші нысандағы туындылар.
- 2.4 тақырып. Ірі нысандағы туындылар.
- 2.5 тақырып. Музыкалық мәнерлілік құралдары.
- 3 тарау. Шығармашылық дағдыларын дамыту.
- 3.1 тақырып. Музыкалық естудің алуан түрін дамыту.
- 3.2 тақырып. Қағаз бетінен оқу дағдысының негіздері.
- 3.3 тақырып. Тасымалдау (транспонирование) дағдысының негіздері.
- 3.4 тақырып. Естуі бойынша іріктеу техникасы.
- 4 тарау. Кәсіби дағдыларын кешендік тәрбиелеу.
- 4.1 тақырып. Есту қабілетін өзі бақылай алуын дамыту.
- 4.2 тақырып. Баянда орындаудың арнаулы құралдарының кешені.
- 4.3 тақырып. Өзіндік ізденушілік қызметін тәрбиелеу.
- 4.4 тақырып. Туындымен өзіндік жұмыс жасау қағидаттары.
- 4.5 тақырып. Сахналық мәдениетті тәрбиелеу.
- 5 тарау. Музыкалық-кәсіби дағдыларды қалыптастыру.
- 5.1 тақырып. Музыкалық туындылардың негізгі нысандарын құру заңдылықтары.
- 5.2 тақырып. Туындыны орындау жоспарын қалыптастыру жөнінде кәсіби дағдыларын меңгеру.
- 5.3 тақырып. Алуан штрих, туше түрлерін меңгеру өнері.
- 5.4 тақырып. Интонациялау өнері.
- 5.5 тақырып. Орындаушылық шеберлігін жетілдіру.

Тақырыптық оқу жоспары

Дайындық сыныбы

№ р/б	Тақырып	Сағат саны		
		Жалпы	Теориялық	Практикалық
1.	Кіріспе сабақ	1	1	0

2.	Музыкалық аспаппен таныстық. Баян аспабы шығуының қысқаша тарихы. Баян аспабын күту.	2	1	1
3.	Аспапты ұстап отыру негізі.			
3.1.	Аспапты ұстап отыру негізі. Орындау аппаратын орнықтыру.	1	0,5	0,5
3.2.	Оң және сол қолмен аспапты ұстау ережесі	3	1	2
3.3.	Аспапсыз алдын ала ойын дағдыларын қалыптастыру. Қозғалыс аппаратының еркіндігін дамыту үшін жаттығулар	1	0,5	0,5
4.	Баянда ойындаудың орындаушылық дағдыларын меңгеру және дамыту			
4.1.	Баян аспабынана дыбыс шығару принциптері	1	0,5	0,5
4.2.	Баянның көрігін (меха) қарау техникасы. Көрік қозғалысы бағыттарын сауатты ауыстыру, дыбысты тартымды жеңілдету (филировка)	2	0,5	1,5
4.3.	«Басу» тушесін меңгеру	2	0,5	1,5
5.	Қарапайым музыкалық-есту ұғымын қалыптастыру бойынша жұмыс. Баянда орындаудың бейнежазбаларын көру және музыкалық үлгі-нұсқаларды тыңдау.	5	0,5	4,5
6.	Оқытылып жатқан практикалық материалдар негізінде музыкалық естудің түрлерін дамыту Ырғақ сезімді қалыптастыру және дамыту, сөз бен музыкадағы қарапайым ырғақтар. Ырғақтық жаттығулар.	6	2	4
7.	Қолжетімді материалдар негізінде музыкалық сауаттылықты игеру. Музыкалық терминдермен танысу.	10	0	10

8.	Музыканы талдау. Музыка бейнесі, сипатын анықтау бойынша практикалық міндеттер, сонымен қатар музыканың дыбыстық сипатын анықтауға қол жеткізу үшін қолжетімді көркемдік мәнерлілік құралдарын зерделеу.	2	1,5	0,5
9.	Педагогпен бірге ансамбльде ойнау	3	0	3
10.	Есту қабілеті, өлеңге ән шығару, фразалар мен ұсыныстардың соңын аяқтау, музыкалық бейнені салу бойынша әуенді таңдау көмегімен шығармашылық ойлауын дамыту. Музыкалық елестетуді дамытуға арналған практикалық тапсырмаларды орындау	9	4,5	4,5
11.	Қорытынды сабақтар	1	0,5	0,5
	Барлығы	68	15,5	52,5

Бірінші сынып

№ р/б	Тақырып	Сағат саны		
		Жалпы	Теориялық	Практикалық
1.	Кіріспе сабақ	1	1	0
2.	Баянның пайда болу тарихы және аспаптың құрылысы жөнінде білімдерін бекіту	2	1	1
3.1	Дайындық сыныбында үйренген отыру, қолды орнына қою негіздерін бекіту. Қозғалыс аппараты еркіндігін дамыту үшін арнайы жаттығуларды қолдану.	1	0,5	0,5
4.1.	Баяннан дыбысты шығару техникасын дамыту	1	0,5	0,5
4.2.	Көрік қозғалыстары бағытын дұрыс ауыстырумен, дыбысты әсемдеп жеңілдетумен жұмыс.	2	0,5	1,5

4.3.	Тушенің алуан түрлерін игеру	2	0,5	1,5
5.	Музыкалық-есту көріністерін дамыту бойынша одан әрі жұмыс	5	0,5	4,5
6.	Практикалық материалдар негізінде ырғақ сезімін дамыту. Ырғақтық жаттығуларды қолдану.	8	1	7
7.	Практикалық материал негізінде музыкалық сауаттылықты зерделеу Әртүрлі музыкалық терминдермен таныстыру	3	2	1
8.	Баянда қарапайым нысанадағы пьессаларды оқыту. Қолжетімді практикалық материалдар негізінде вариациялар нысандарымен таныстыру.	10	0	10
9.	Минорлық ладпен таныстыру. Практикалық материалмен бекіту.	5	1	4
10.	Алуан түрлі штрихпен мажорлық гаммаларды бір октавада, ұзын арпеджио мен 3 үнді аккордтарды әр қолмен жеке орындауды меңгеру	6,5	1,5	5
11.	Практикалық материалда вариация нысаналарын оқып-үйрену	6,5	0,5	6
12.	Аспаптың тембрлік мүмкіндіктерімен танысу, баянның реестрлік белгілерін зерделеу	1	0,5	0,5
13.	Нотаны қағаз бетінен оқу техникасын, тасымалдауды (транспонирование) меңгеру.	2	0,5	1,5
14.	Ансамблде ойнау	3	0	3
15.	Репертуармен жұмыс	9	0	9
16.	Концерттік қызметтер	1	0	1
	Қорытынды сабақтар	1	0,5	0,5
	Барлығы	68	10,5	56,5

Екінші сынып

1.	Кіріспе сабақ	1	1	0
2.	Көркемөнерлік туындылармен жұмыс, ноталық материалдар негізінде техникалық, орындаушылық дағдыларды одан әрі дамыту. Кантилендік сипаттағы пьессаларды меңгеру	20	0	20
3.	Тасымалдау (транспонирование)	3	0,5	2,5
4.	Қағаз бетінен оқу	2	0,5	1,5
5.	Ансамблде ойнау	5	0	5
6.	Репертуармен жұмыс	10	0	10
7.	Әртүрлі штрихпен екі қолмен 2 белгіде екі октавада мажорлық гаммалармен жұмыс	7	0,5	6,5
8.	Мажорлық ұзын және қысқа арпеджионы, екі қолмен 3 үндік аккордты зерделеу.	5	0,5	4,5
9.	Білім алушының тембрлік есту қабілетін дамыту, баянның тіркеуде көрсетілген шартты мәліметтері туралы толықтырулар	10	1	9
10.	Концерттік-байқау қызметтері	2	0,5	1,5
11.	Қорытынды жұмыс	1	0,5	0,5
	Барлығы	68	4,5	63,5

Үшінші сынып

1.	Кіріспе сабақ	1	1	0
2.	Көркемөнер туындыларымен жұмыс. Практикалық материалдар негізінде техникалық, орындаушылық біліктілігін одан әрі дамыту	21	0	21
3.	Полифония элементтері бар пьессаларды меңгеру (дұрысы таңдау пернетақтасымен)	11	0,5	10,5

4.	Ірі нысанадағы туындыларды: екі- және үш бөлікті сюиталар, вариациялар түрін зерделеу	11	0,5	10,5
5.	Екі октавада 2 білгіге дейінгі мажорлық гаммаларды зерделеу, әртүрлі штрихтармен орындау	4	0,5	3,5
6.	Әртүрлі штрихтағы ұзын және қысқа мажорлық арпеджиоларды және екі қолмен 3 үндік аккордтарды зерделеу	6	0,5	5,5
7.	Бір октавадағы минорлық гаммаларды игеру, сонымен қатар ұзын және қысқа арпеджио, екі қолмен 3 үндік аккордтарды меңгеру	10	0,5	9,5
8.	Тіркеуде көрсетілген шартты белгілер туралы білімін тереңдету	1	0,5	0,5
9.	Концерттік-байқау қызметтері	2	0,5	1,5
10.	Қорытынды жұмыс	1	0,5	0,5
	Барлығы	68	4	64

Төртінші сынып

1.	Кіріспе сабақ	1	1	0
2.	Аспапта ойнаудағы орындаушылық дағдыларын жетілдіру	5	0	5
3.	Полифония элементтері бар пьесаларды игеру бойынша жұмыс	14	0,5	13,5
4.	Ірі нысандағы туындылармен одан әрі жұмыс жасау (күрделі үш бөлікті нысан, сюита)	14	0,5	13,5
5.	Әртүрлі штрихта орындалған екі октавадағы 3 таңбалық мажорлық гаммаларды зерделеу, сонымен қатар бірнеше	7	0	7

	штрихтерді қолдану			
6.	Әртүрлі штрихтағы ұзын және қысқа мажорлық арпеджиоларды және екі қолмен 4 үндік аккордтарды зерделеу	5	0	5
7.	Екі октавадағы 2 таңбалық минорлық гаммаларды, ұзын және қысқа арпеджиоларды бірнеше штрихтармен, екі қолмен 4 үндік аккордтарды зерделеу	8	0,5	7,5
8.	Туындылармен жұмыс барысында түрлі тембрлердегі туындылар мен баян тіркелімдерін жұмыста белсенді қолдану	2	0	1
9.	Концерттік-байқаулық қызметтер	10	0	10
10.	Қорытынды жұмыс	2	1	1
	Барлығы	68	3,5	64,5

Бесінші сынып

1.	Кіріспе сабақ	1	1	0
2.	Репертуармен жұмыс	15	0,5	14,5
3.	Аса күрделі практикалық материалдарды игеру көмегімен аспапта ойнаудың техникалық, орындаушылық дағдыларын жетілдіру	10	0	10
4.	4 таңбалы екі октавадағы мажорлық гаммаларды зерделеу, алуан түрлі штрихтармен, оның ішінде бірнеше штрихтерді пайдалану.	4	0,5	3,5
5.	Түрлі штрихтермен мажорлық ұзын және қысқа арпеджиоларды, оның ішінде екі қолымен 4 үндік аккордтарды үйрену	5	0,5	4,5

6.	Екі октавадағы 3 таңбалық минорлық гаммаларды, ұзын және қысқа арпеджиоларды бірнеше штрихтармен, екі қолмен 4 үндік аккордтарды зерделеу	5	0,5	4,5
7.	Полифониялық туындылармен (дұрысы таңдамалы пернетақталарда), сонымен қатар ірі нысандағы туындылармен жұмыс	10	0,5	9,5
8.	Аспаптың тембрлік мүмкіндіктерін қолдану, тіркемелік шартты белгілерді тереңдетіп зерделеу	1	0,5	0,5
9.	Асқан шебер пьесалармен жұмыс	15	0	15
10.	Концерттік-байқаулық қызметтер	15	0	15
11.	Қорытынды жұмыс	2	2	2
	Барлығы	68	5	63

Алтыншы, жетінші сыныптар

1.	Кіріспе сабақ	1	1	0
2.	Концерттік-байқаулық, емтихандық және бітіру бағдарламаларын дайындау.	15	0,5	14,5
3.	Аса күрделі практикалық материалдарды игеру көмегімен аспапта ойнаудың техникалық, орындаушылық дағдыларын жетілдіру (асқан шебер пьесаларды зерделеу)	10	0	10
4.	5 таңбалы екі октавадағы мажорлық гаммаларды зерделеу, алуан түрлі штрихтармен, оның ішінде бірнеше штрихтерді пайдалану.	4	0,5	3,5
5.	Екі қолмен 4 үндестік аккордында мажорлық ұзын және қысқа түрлі штрихтағы арпеджионы зерделеу	5	0,5	4,5

6.	4 таңбалы екі октавадағы минорлық гаммаларды, алуан түрлі штрихтағы ұзын және қысқа арпеджиоларды және 4 үнді аккордтарды екі қолмен ойнауды үйрету	5	0,5	4,5
7.	Полифониялық туындылармен (тандалған пернетақтада), сонымен қатар ірі нысандағы туындылармен жұмыс.	10	0,5	9,5
8.	Аспаптың тембрлік мүмкіндіктерін қолдану	1	0,5	0,5
9.	Концерттік-байқау қызметтері	15	0	15
10.	Қорытынды жұмыс	2	1	1
	Барлығы	68	5	63

Оқыту жылдары бойынша оқу материалдарын бөлу

Дайындық сыныбы

Дайындық сыныбында музыкалық аспапта орындаудың дағдысы мен білігінің негізі қаланып, дұрыс орындаудың нұсқауы мен түсінігі қалыптастырылады.

Бастапқы сабақтарда оқушылар баян аспабының шығуының қысқаша тарихымен, музыкалық аспаптың құрылысымен, оң қол мен сол қолдың аспапты дұрыс ұстап отыру дағдыларын, қолды орналастыру мен қою ережесімен, дыбысты шығару негіздерімен таныстырылады.

Музыкалық аспапта қарапайым музыкалық шығармаларды орындау барысында нота таңбаларын жазумен, олардың аспаптан шығатын дыбыспен шынайы үндестігі таныстырылып, ноталық сауаттылық негіздерін меңгереді.

Жыл бойы дайындық сынып оқушылары 10 әр түрлі (балаларға арналған әндер, өңделген халық әндері, қарапайым шағын музыкалық шығармалар) шығармаларды орындайды. Баян аспабында музыкалық шығармаларды орындау барысында аспаптың пернетақтасын біле бастайды, музыканың көңіл-күйін айыруға үйренеді.

Оқу пәнінің мазмұны:

баян аспабының құрылысы, оның көркемдік мүмкіндіктерімен танысу;

музыкалық пернетақтаның оң және сол жақтарының құрылымын (қатарлар мен клавиштердің атауы, әр клавишке дыбыстың сәйкестілігіне қарай орналасуы, дыбыстың шығуы және оған клавиштардың, әртүрлі октавалардың, аспап диапазонына сәйкестігі);

аспаптың орналасуы мен қойылуын меңгеру (нақты оқушының физиологиялық ерекшелігі мен дамуын есепке ала отырып, оның денесі, аяғы, қолы, қол және саусақ буынының жалпы күйі; баянның қайысын және т.б. дұрыс пайдалану);

көрікті жүргізудің (бір сарынды, тегіс, белсенді) қарапайым дағдыларын қалыптастыру, көрік қозғалысы бағыттарын ауыстыру – жылдам, «жұмсақ», жұлқусыз, жаттығулар арқылы көрікті жүргізу дағдыларын және оның қозғалысының бағыттарын ауыстыруды үйрету (сол қолымен бір сарынды және тез қозғалыс, басу мен босатуға арналған тең күш салу, оның қозғалыстарының бағыттарын білдірмей ауыстыру, көрік қозғалысын ауыстыруды дыбыс шығарумен қиыстыру);

қарапайым дыбыс шығару білігін игеру (көрік қозғалысы мен клавишті басу бірлестігі), оң және сол қолмен дыбыс шығарудың (басу) негізгі тәсілдерін меңгеру, бастапқы қозғалыс және ойнау дағдыларын меңгеру (оң қолмен гамма тәріздес бірізділікте нон легато тегіс дыбысымен ойнау), орындаушылық аппараттың еркіндігі (қысымның болмауы), бұлшық ет қозғалыстарын түзетуге арналған арнайы жаттығуларды қолдану;

баланың музыкалық-есту қабілеті туралы негізгі түсінігін қалыптастыру, оқытудың музыка тілін меңгеру үдерісінде естудің түрлерін жандандыруды арттыру болып табылатын «нотаға дейінгі» немесе «есту» әдісін қолдану, бұл жаңа бастаған баяншының есту-қозғалыстық өзара байланыстарын орнатып отыруына мүмкіндік береді;

музыкалық-есту ұғымын қалыптастыру және дамыту (оң қолымен және сол қолымен қарапайым сүйемелдеуімен күрделі емес бір дауысты әуендерді есту қабілеті арқылы іріктеуі);

оқытылып отырған көркемдік материал негізінде ырғақтық сезімдерін қалыптастыру және дамыту;

сол пернетақтаны бастапқы игеру (негізгі қатардағы іргелес, сабақтас дыбыстарды шығару, бас пен аккордты алмастыра отыра), дұрысы білім беру ұйымында сәйкесінше көлемдегі таңдауға дайын аспаптың болу жағдайында таңдау пернетақтасының болуы. Оң және сол пернетақталармен таныстыру қосарлана жүзеге асырылуы қажет, алдымен қолдарды алмастыруға арналған қарапайым пьесалар, кейіннен екі қолымен бір уақытта ойнауды меңгеруі қажет;

қарапайым жалпы аппликатуралық заңнамалықтарды меңгеру;

асапапта екі қолымен оң және сол қолдардың қозғалысын түзетуге төселу;

дайын баянда (бас пен аккордты жұмсақ кезектестіру) ойнауда аккомпанементтің негізгі тәсілдерін меңгеру;

көрікті басқару дағдыларын, құрылымның ішіндегі көріктің қозғалыс бағыттарын сауатты ауыстыруды бақылау, дыбысты әдемілеу (филировка) болыпша жұмыстар, жаттығуларды орындау;

үдемелі дыбыс шығарудың негізгі деңгейлерін (форте, пиано) меңгеру, музыканың үдемелі реңкімен және нақты музыкалық мысалдар арқылы меңгеру (крещендо мен диминуэндо және музыканың көркем дыбысталуының басқа да элементтері);

ансамбльде ойнау (музыкны ойнаудың осы түрі педагогпен бірге дуэтте меңгеру ұсынылады);

аспаптың оң пернетақтасындағы дыбыстық қатарды альтерирлеуді және балалар музыка мектептеріндегі талапқа сәйкес аспаптың болған жағдайда таңдаулы пернетақта арқылы меңгеру;

дыбыс шығару сапасының есту қабілетіне деген өзіндік бақылау; есту жадысын, назарын тәрбиелеу, музыканы сезінушілік, зеректікті, эмоциялық сезімді дамыту;

концерттік қызметтер.

Болжалды репертуар

Считалочки, детские песенки «Андрей-воробей», «Сорока-сорока», «Паровоз», «Дождик», «Василек», «Дин-дон» и др.

Потоловский Н. Жук.

Березняк А. Петя-барабанщик.

Березняк А. Слышен гром.

Бойцова Г. Веселый чай.

Бойцова Г. Кукла танцует вальс.

Калинников В. Тень-тень».

Лещинская Ф. Две лошадки».

Лонгшамп-Друшкевичова Ф. Сказка о дятлах.

Филиппенко А. Цыплята.

Халық билері мен әндері

Халық әні. Әуен.

Халық әні. Угай-ай.

Халық әні. Ойгөк.

Халық әні. Қайықта.

Халық әні. Жайлау.

Халық әні. Жалшылар қорғаны.

Халық әні. Бура.
Халық әні. Қасқа бұлақ.
Халық әні. Сырнай.
Орыстың халық әні. Баю, баюшки, баю.
Орыстың халық әні. Как под горкой, под горой.
Орыстың халық әні. Баю-бай.
Орыстың халық әні. Дождик.
Орыстың халық әні. Заинька.
Орыстың халық әні. Лошадка.
Орыстың халық әні. Теремок.
Орыстың халық әні. У кота»
Орыстың халық әні. Веснянка.
Орыстың халық әні. Лиса.
Орыстың халық әні. Дон-дон.
Орыстың халық қызықты әні. Дедушка.
Орыстың халық әні. Пастушок.
Итальянская народная песня. Колыбельная.
Украин халық әні. Лепешки.
Венгер халық әні. Черная курочка.
Польша халық әні. Два кота.
Румын халық әні. Поезд.
Украин халық әні. Приди, приди, солнышко.
Ағылшын халық әні. Про кошку.

Ансамблдер (оқытушымен бірге дуэттер)

А. Александров. Наша песенка простая.
Р. Бажилин. Солнечный зайчик.
Р. Бажилин. Солнечный дождик.
Р. Бажилин. На лужайке.
Р. Бажилин. Радуга.
Орыстың халық биі.
Орыстың би сазы.
Римский-Корсаков Н. Колыбельная
Чеш халық әні. А я сам.
Чеш балалар әні.
Блантер М. Марш футболистов.
Итальянская народная песня. Санта Лючия.
Тиличеева Е. Праздничный марш.
Латвийская народная песня. Ай-я, жу-жу.
Лехтинен Р. Летка-енка.

Бірінші сынып

Бірінші сыныпта білім алушылар орындаушылық білігі мен дағдыларын бекіту бойынша, дұрыс орындаушылық мақсат пен түйсікті қалыптастыру мен дамыту бойынша жұмыстар жалғастырылады. Оқытудың осы кезеңінде баян аспабының шығу тарихы, музыкалық аспаптың құрылысы туралы білімдері толықтырылады, аспап пернетақтасын меңгерудің бастапқы дағдылары бекітіледі, ойын аппаратының дұрыс орналастырылуы мен қойылуын игеру, сондай-ақ, баяннан дыбысты шығару ерекшелігі де жалғастырылады.

Жыл бойы білім алушылар 10-ға дейін әр түрлі музыкалық туындыларды меңгерулері қажет. Практикалық материалдар негізінде білім алушылар орындалатын пьесалардың жалпы сипаттамасын анықтауға, музыканың мінездемесін айыра алуына, қарапайым шағын пьесалар мен әндерді мағынасына жете отырып және көркемдеп ойнай алуы, сонымен қатар оқытудың бірінші жылындағы бағдарламамен айқындалған ойнаудың қажетті орындаушылық дағдыларын игерулері тиіс.

Оқу пәнінің мазмұны:

баянның оң және сол пернетақтасының құрылысымен одан әрі танысу;

көрікті жүргізудің қарапайым дағдыларын қалыптастыру және дамыту бойынша жұмыстар, көрік қозғалысы бағыттарын ауыстыру;

дыбыс шығарудың негізгі тәсілдерін әр қолмен жеке (басу, саусақпен және білезікпен соғу, ұрғылау), содан кейін екі қолымен бір уақытта жасауды игеру, қозғалыс дағдыларын ары қарай да меңгеру;

оқытылып отырған көркемдік материалдар негізінде ырғақ сезімін дамыту, ырғақтық жаттығуларды орындау;

ноталық сауаттылықты одан әрі де меңгеру;

аппликатуралық тәртіпке тәрбиелеу, тиімді аппликатураны жартылай өзі табуына тәрбиелеу;

аспапта екі қолымен ойнаудағы оң және сол қолдары қозғалысын түзетуге дағдыландыру, дайын баянда ойнауда аккомпанементтің негізгі тәсілдерін меңгеру (бас пен аккордты жұмсақтап кезектестіру);

көрікті басқару дағдыларын меңгеру, құрылыстың ішіндегі көріктің қозғалыс бағыттарын сауатты ауыстыруды бақылауды жүзеге асыру;

үдемелі дыбыстаудың негізгі деңгейлерін (форте, пиано), музыканың үдемелі реңктерімен таныстыру және нақты музыкалық мысалдар арқылы меңгеру (крещендо мен диминуэндо және басқа да музыканың көркем дыбыстарының элементтері);

ансамбльде ойнау, ұжымдық шығармашылықты меңгеру (аталған дағдыны педагогпен дуэте, сонымен қатар басқа білім алушылармен ансамбльде дамыту);

аспаптың оң пернетақтасындағы альтерирленген дыбыстық қатарын және білім беру ұйымында сәйкесінше аспаптың болған жағдайында баянның таңдаулы пернетақтасын одан әрі меңгеру;

негізгі штрихтарды меңгеру (легато, нон легато, стаккато), техникалық жаттығуларды және музыкалық туындыларды ойнау кезінде қолдану;

метрикалық пульсацияны сезінуге дағдыландыру (мажорлық дыбыстық қатарда ойнау кезінде әлсіз және күшті бөліктермен қатыстыра отырып);

орындалатын жаттығулар мен туындылардың дыбыстық сапасына есту қабілетіне бақылауға үйрету;

мазмұны және нысаны қарапайым пьесаларды, кішігірім тақырыптық дамуымен және көркемдік бейнесі айқын әндерді орындау, оқытудың осы кезеңіндегі қолжетімді көркемдік орындауға жету (әуеннің ашықтығын анықтау, сазды, әуенді дыбыспен ойнау, жақсы легатомен және т.б.);

практикалық материалда минорлық ладпен танысу;

аспаптың тембрлік мүмкіндіктерімен танысу, тіркеудегі шартты белгілерді зерделеу;

баланың музыкалық-есту қабілеттері ұғымын одан әрі дамыту (бір дауысты күрделі емес таныс әуендерді есту қабілеті оң қолмен және сол қолмен қарапайым сүйемелдеу бойынша іріктеу, сондай-ақ, есту бойынша аккомпанементті іріктеу, оқытылып отырған пьесаларды үйлестіру);

есту қабілетін, зейінін, музыкалық қабылдауын дамытуды тәрбиелеу;

нотаны қағаз бетінен оқуды әр қолымен жеке және екі қолымен бірге ойнау дағдыларын қалыптастыру;

тасымалдау (транспонирование) техникасының негізін қалыптастыру;

әртүрлі штрихта бір октавада әр қолымен жеке мажорлық гаммаларды, әр қолымен ұзын мажорлық арпеджио мен 3 дыбысты аккордты меңгеру;

техникалық жаттығулар мен этюдтерді зерделеу;

халық әндері мен билері мысалында вариациялау түрлерін меңгеру;

концерттік қызметтер.

Балалар музыка мектептеріне 9 жасында және одан үлкен жастағы білім алушыларға дайындық сыныбының білім беру бағдарламасын өту қажет емес.

Дайындық сыныбының білім беру бағдарламасын бірінші сыныпта сабақ тақырыптарын ірілендіру есебінен, баланың музыкалық-есту қабілетінің негізгі түсініктерін (оқытудың «нотаға дейінгі» және «есту қабілеті» кезеңдері, орындаушылық білігі мен дағдыларының бастапқы негіздері) қалыптастыру кезеңдерін қоса жүзеге асыру ұсынылады.

Білім алушылар банның пайда болуының қысқаша тарихымен, асапатың құрылысымен, оның оң және сол пернетақталарының құрылымымен, сондай-ақ, қолды орналастыру мен қою тәртібімен, дыбысты шығару негіздерімен танысуы тиіс.

Болжалды репертуар

Этюдтар

Беренс Г. Этюд «C-dur».
Бухвостов В. Этюд «C-dur».
Гаврилов Л. Этюд «C-dur».
Накапкин В. Этюд «C-dur».
Черни К. Этюд «C-dur».
Черни К. Этюд «G-dur».
Шитте Л. Этюд «C-dur».
Шитте Л. Этюд «G-dur».
Гедике А. Этюд «C-dur».
Иванов В. Этюд «G-dur».
Иванов В. Этюд «C-dur».
Беренс Г. Этюд «C-dur».

Халық әндері мен билерін өңдеу және ыңғайлау

Халық әні «Бесік жыры».
Халық әні «Тұған жер».
Халық әні «Көк жота».
Халық әні «Бес қарагер».
Халық әні «Елім-ай».
Халық әні «Сары арка».
Халық әні «Әлди-әлди».
Халық әні «Еркем-ай».
Халық әні «Кенес».
Халық әні «Құрбым-ай».
Халық бии «Қамажай».
Халық әні «Айна қыз».
Халық әні «Еліғай».
Халық әні «Айжан қыз».

Халық әні «Харарау».
Халық әні «Біз - ауылдың балаларымыз».
Украин халық әні. «Лети, воробышек».
Украин халық әні. «Бандура».
Украин халық әні. «В поле на пригорке».
Украин халық әні. «Осенью».
Украин халық әні. «Ой, звоны звонят».
Башкир халық әні. «На лодочке».
Орыстың халық әні. «Во саду ли в огороде».
Орыстың халық әні. «В темном лесе».
Орыстың халық әні. «Не летай, соловей».
Орыстың халық әні. «Частушка», обработка Р. Бажилина.
Орыстың халық әні. «Камаринская», обработка Р. Бажилина.
Орыстың халық әні. «Как у наших у ворот», обработка Г. Бойцовой.
Орыстың халық әні. «Жил у нашей бабушки черный баран», обработка Г. Бойцовой.
Орыстың халық әні. «Я пойду ли молоденька», обработка Г. Бойцовой.
Орыстың халық әні. «За речкою было», обработка Г. Бойцовой.
Орыстың халық әні. «Ходила младёшенька», обработка Д. Самойлова.
Орыстың халық әні. «Перевоз Дуня держала».
Орыстың халық әні. «Серенький козлик».
Орыстың халық әні. «Как у нас-то козёл», обработка Д. Самойлова.
Орыстың халық әні. «Во кузнице», обработка Д. Самойлова.
Орыстың халық әні. «Земелюшка-чернозём», обработка А. Коробейникова.
Чеш халық әні. Народная песня «Аннушка».
Латыштың халық әні. «Петушок».

Қазақстандық композиторлардың туындылары

Ғизатов Б. Біз өмірдің гүліміз.
Ғизатов Б. Төлдер.
Ғизатов Б. Біздің ән.
Нүсіпбаев И. Тамаша.
Нүсіпбаев И. Ойыншықтар.
Нүсіпбаев И. Мектеп полькасы.
Қуатбаев К. Қояндар.
Қуатбаев К. Торғай.
Қуатбаев К. Шырша әні.
Қуатбаев К. Шоқ гүл.

Қуатбаев К. Жолда.
Күренкеев М. Күй.
Байділдаев Ө. Сүйекті мектебім.
Дәулеткирей. Қосалқа.
Қойшыбаев М. Тойбастар.
Брусиловский Е. Марш-би.
Ерзакович Б. Біз бақытты балалармыз.
Хамиди Л. Шопанның әні.
Тлендиев Н. Құттықтаймын мама, тұған күнінмен!
Абай. Желсіз түнде жарық ай.
Тұяқбаев Д. Көнілді би.
Смакова З. Жорықта.
Смакова З. Ойын.
С. Кәрімбаев «Салтанат әні».

Шетелдік композиторлардың туындылары

Берлин Б. Пони звездочка.
Корнеа-Ионеску. Фанфары.
Вейс П. Боевая песенка.
Лук Х. Всякое начало трудно.
Лук Х. Три совсем лёгкие пьесы.
Блага В. Танец.
Прати Т. Аделаида.
Шуберт Ф. Благородный вальс.

Кеңестік және заманауи композиторлардың туындылары

Березняк В. Листопад.
Бекман Л. В лесу родилась елочка.
Бирич М. Лягушонок.
Тазов П. Танец.
Дмитриева Н. В поход.
Абрамов В. Задушевный разговор.
Дмитриева Н. До свидания, дружок.
Лонгштамп К. Марш дошкольников.
Лонгштамп К. Сказка о дятлах.
Шаинский В. Песенка про кузнечика.
Филиппенко А. Сапожки.
Лонгштамп К. Марш дошкольников.
Денисов Э. Игра в трезвучия.
Бойцова Г. Сорока.
Бойцова Г. Скок-скок.
Гладков Г. Песенка черепахи.
Кабалевский Д. Маленькая полька.

Карасева В. Зима.
Компанеец Г. Паровоз.
Калинников В. Журавль.
Красев М. Белые гуси.
Красев М. Маленькая елочка.
Магиденко М. Петушок.
Магиденко М. Песенка.
Тиличеева Е. Горн.
Штогаренко А. Песня.
Метлов Н. Паук и муха.
Латышев А. В мире сказок (Детская сюита)
Самойлов Д. 4 пьесы: Пьеса. Марш. Кадриль. Песня.
Бирич М. Лягушонок.
Тазов П. Танец.
Дмитриева Н. В поход.
Супрунов Г. Кукольный вальс.
Савельев В. Грустная песенка.
Савельев В. Грустная песенка.
Супрунов Г. Кукольный вальс.
Абрамов В. Задушевный разговор.
Дмитриева Н. До свидания, дружок.
Самойлов Д. Две пьесы.
Самойлов Д. Пьеса.
Самойлов Д. Марш.
Самойлов Д. Кадриль.
Самойлов Д. Песня
Грибков Ю. Грустный мотив.
Иванюта А. Марш.

Екінші сынып

Білім алушылардың музыкалық-шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту жалғастырылады (музыкалық есту қабілеті, зейін, ойлау, жады), орындаушылық техникалық дағдыларды игеру, музыкалық сауаттылық негіздерінен білімін жетілдіреді, кәсіби терминологияны меңгеру (альтерлеудің қарқыны, серпіні, таңбалары), жоғары дыбыстау бағдары және әуеннің уақытша ерекшеліктері дамытылады.

Оқытудың осы сатысында орындаушылық аппаратының орналасуы мен қойылуын тұрақтандыруға жоспарлы және жүйелі әрі қарай да жұмыстарды жүргізу, қол қозғалыстарын түзету, көрікті жүргізу дағдыларын және оның қозғалыс бағыттарын ауыстыруды

жетілдіру, орындаушылық аппараттың еркіндігіне бақылауды іске асыру бойынша жұмыстар одан әрі қарай да жалғастырылады.

Екінші сыныпта сапалы дыбысты шығару бойынша және контилендік сипаттағы пьесаларды зерделеу негізінде дыбыс мәдениетін қалыптастырудан жұмыс ұқыпты түрде жалғастырылады.

Оқу пәнінің мазмұны:

есту қабілеттерінің дамуы (дыбыс, есту зейінінің сапасына өзіндік естуді күшейту), музыканы әсершіл қабылдау қабілеттері, музыкаға деген жеке қатынасында бірге әсерсенушілік және оны білдіре алу;

музыкалық айқын бейнені құру үшін музыкалық көрнекілік құралы ретінде серпінділікті қолдану;

музыкалық аспапта бұрын игерген музыкалық-орындаушылық дағдыларын жетілдіру, практикалық материалдар мен жаттығулар негізінде оң және сол қол техникалық тәсілдерін біртіндеп күрделендіру, оң қолмен қосарланған ноталарды жартылай қолдану;

екі октава диапазонын қамтитын әр қолмен жеке техникаларды дамытуға арналған түрлі жаттығуларды орындау;

түрлі штрихтерде екі октаваны екі қолымен мажорлық гаммаларды, ұзын мажорлық арпеджиоларды, түрлі штрихтағы қысқа арпеджиоларды және екі қолымен бірдей 3 дыбысты аккордтарды одан әрі меңгеру;

аппликаторлық ережедегі жұмысқа қажетті аппликаторлық тәсілдерге дағдыландыру (гаммалар мен арпеджиода жүйеленген аппликатуралармен қайта жұмыстар атқару);

дыбыс шығару және штрихтердің күрделі тәсілдерін меңгеру (портаменто, акцент);

мәнер, метра, ырғақ, қарқын сезімдерін одан әрі дамыту;

ноталық мәтінді жылдам және дәл талғау дағдыларын, музыкалық туындылармен өзіндік жұмыс жасай алу білігін дамытуды бекіту;

білім алушының тембрлік есту қабілеттерін дамыту, оқыту үдерісінде баянның тембрлік бояуын қолдану;

қағаз бетінен ноталарды оқу, тасымалдау (транспонирование) және есту қабілеті бойынша іріктеу жұмыстары;

педагогпен және басқа білім алушылармен ансамблде ойнау;

ерік-жігер қасиеттері мен өзін-өзі бақылауды тәрбиелеу, музыкалық туындыларды орындауды талдау және оны шынайы бағалауды дамыту;

көп қырлы, көп сипатты музыкалық туындыларды орындау;

білім алушының сахналық мәдениетін қалыптастыру және дамыту, концерттік қойылым тәжірибелерін біртіндеп жинақтау.

Болжалды репертуар

Этюдтер

Бейер Ф. Этюд «a-moll».
Беркович И. Этюд «G-dur».
Беренс Г. Этюд «D-dur».
Вольфарт Г. Этюд «a-moll».
Корецкий Н. Этюд «C-dur».
Иванов В. Этюд «C-dur».
Вольфарт Г. Этюд «C-dur».
Гурлит К. Этюд «C-dur».
Гурлит К. Этюд «C-dur».
Доренский А. Этюды №№51-120.
Салин А. Этюд «a-moll».
Салин А. Этюд «a moll».
Лемуан А. Этюд «C dur».
Шитте Л. Этюд «C-dur».
Черни К. Этюд «C-dur».
Черни К. Этюд «C-dur».
Черни К. Этюд «F-dur».

Халық әндерін өңдеу және ыңғайлау

Қазақ маршы, өндеген Затаевич А.
Халық әні. Жайдарман.
Халық әні. Маусымжан.
Халық әні. Гүлдер-айым.
Халық әні. Ал, қызыл гүл.
Халық әні. Ақ қайың.
Халық әні. Жайқалды гүл жапырағы.
Халық әні. Ақдария, қалқам.
Халық әні. Әпитөк.
Халық әні. Қараторғай.
Халық әні. Қызыл құмда ауылым.
Халық әні. Жарыста.
Халық әні. Құрбым-ай.
Белорус халық әні. Перепелочка.
Орыстың халық әні. Пойду ль, выйду ль я.
Орыстың халық әні. Серенький козлик.
Орыстың халық әні. Там за речкой.
Орыстың халық әні. Белолица – круглолица.
Орыстың халық әні. Я на горку шл. Обработка В.Бухвостова
Украин халық әні. Ой, лопнул обруч.
Украин халық әні. По дороге жук, жук.

Украин халық әні. Казав мени батько. Обработка Б.Никитина
Украин халық әні. Ехал казак за Дунай. Обработка А.Иванова
Орыстың халық әні. Помню я ещё молодой была. Обработка
В.Иванова

Орыстың халық әні. Как из улицы в конец. Обработка
А.Коробейникова

Орыстың халық әні. Казачок. Обработка Н.Ризоля

Орыстың халық әні. Как у наших у ворот». Обработка А.Суркова

Орыстың халық әні. Полосынька. Обработка Н.Корецкого

Орыстың халық әні. Калина моя. Обработка Г.Шендерова

Орыстың халық әні. Метёлки. Обработка В.Грачева

Орыстың халық әні. Как ходил гулял Ванюша. Обработка
В.Лушникова

Орыстың халық әні. Как под горкой, под горой. Обработка

А.Сударикова

Орыстың халық әні. Я на горку шла. Обработка В.Бухвостова

Қазақстандық композиторлардың туындылары

Ыбырай. Гэкку. Өндеген Брусиловский Е.

Біржанның әні. Өндеген Брусиловский Е.

Біржан. Ләйлім шырақ.

С.Кәрімбаев. Жетісу.

Брусиловский Е. Ауылдағы той.

Брусиловский Е. Вальс.

Брусиловский Е. Би.

Брусиловский Е. Көнілді марш.

Брусиловский Е. Марш би.

Брусиловский Е. Күй.

Брусиловский Е. Далада.

Брусиловский Е. Кішкентай инвенция.

Қуатбаев К. Көкпар.

Қуатбаев К. Би.

Горянин И. Би.

Қалдаяков Ш. Отан.

Күмісбеов К. Балалар биі.

Нүсіпбаев И. Алғашқы вальс.

Жубанов А. Қарлығаш.

Тұяқбаев Д. Шопанның әуені.

Каримбаев С. Жамбыл жастарының вальсі.

Мұхамеджанов Т. Астана кеші.

Шетелдік композиторлардың туындылары

Бах И.С. Менуэт.

Бах И.С. Ария.
Бах И.С. Жига.
Бах И.С. Бурре.
 Бах И.С. Полонез.
Бах И.С. Песня.
Бах И.С. Прелюдия.
Перселл Г. Ария.
Гендель Г.Ф. Ария.
Гендель Г.Ф. Чакона.
Кригер И. Менуэт.
Маттесон И. Менуэт.
Моцарт Л. Менуэт.
Рамо Ж. Ригодон.
Ципполи Д. Пьеса.
Бетховен Л. Сонатина G-dur
Куперен Ф. Кукушка.
Шуберт Ф. Вальс.
Шуберт Ф. Немецкий танец.
Штейбельт Д. Сонатина C-dur (исполнительская редакция
Б. Беньяминов)
Диттерсдорф К. Английский старинный танец.

Орыс және кеңес композиторларының туындылары
Глинка М. Хор крестьянок из оперы «Иван Сусанин»
Глинка М. Полифоническая пьеса.
Глинка М. Полька.
Глинка М. Мазурка.
Качурбина М. Мишка с куклой пляшут полечку.
Спадавеккиа А. Добрый жук.
Чайкин Н. Танец снегурочки.
Кабалевский Д. Маленькая пьеска.
Метлов Н. Паук и Муха.
Гедике А. Ригодон.
Гедике А. Фугато.
Тюрк Д. Ариозо.
Шахов Г. Шутка.
Бухвостов В. Зимний вечер.
Бухвостов В. Маленькая сюита.
Бухвостов Д. Мальчик-с-пальчик.
Прокудин В. Три пьесы: Дождик, Грустный паровозик, Волжский
наигрыш.
Савельев В. Три пьесы: Первый вальс, Старая шарманка,
Непоседа.

Мотов В. Лирический танец.
Бушуев Ф. Веселый пингвин.
Зайцев В. Летят журавли.
Шостакович Д. Полька из балетной сюиты.

Үшінші сынып

Оқытудың осы кезеңіндегі педагогтің жұмысы (сөзбен түсіндіру, орындау тәсілдерін көрсету, бағалау өлшемдері, өзіндік жұмысты бақылау) сапалы жаңа сипатқа ие болады және ол білім алушылардың шығармашыл еркін және барынша саналы, тиянақты ойнауына қол жеткізуіне бағытталған. Оқытудың осы кезеңінде білім алушыларда көркемдік мәнерлілік құралдарын ұғына білу білігін қалыптастыру және дамыту қажет, сонымен қатар музыкалық туындылармен жұмыста осы қабілеттерін қолдана білуі тиіс.

Көркемдік орындаушылық мақсаттарын түсіне білу оқушының техникалық дағдыларын жетілдіруден басым болуы тиіс. Негізгі назарды білім алушының шығармашылық бастамашылдығын дамытуға бөліп, оқытудың барлық кезеңдерінде оны белсенді қатысушы ретінде қарастыру (тиімді аппликатураны, оыс немесе басқа құрылыс дыбыс серпіні іздеу, түрлі штрих және туше түрлерін қолдану, музыкалық туындының көркемдік бейнесін жасау бойынша жұмыс, сондай-ақ, техникалық қиындықтарды жеңу).

Оқу пәнінің мазмұны

музыкалылығын дамыту (мақам сезімін, есту қабілеті, шығармашылық қиял, ассоциативтік ойлау, музыкалық-ырғақтық сезімін және т.б. жетілдіру);

білім алушының тембрлік естуін дамыту, тембрлік бояу түстерін кеңейту, жаңа тембрлік көрнекілік құралдарын іздеу;

дыбыс сапасымен жұмыс (көрік қозғалысы бағыттарын білдірмей ауыстыру);

фразировкалау, интонациялаумен жұмыс;

музыкалық құрылыс құрылымының, музыкалық нысанның мәнін түсіну;

техникалық, орындаушылық дағдыларын дамыту (баянда оң қолдың бас бармағын, секіруді ішінара пайдалану, қосарланған ноталарды, аккордтар техникасын, октаваларды және т.б. кеңінен қолдану);

саусақтық және білезіктік стаккатоны меңгеру (бір дыбыты әуендік бірізділік, қос нота, октавалар, аккордтар);

полифония элементтері бар пьесалармен танысу (мүмкіндігінше таңдалған пернетақтада);

ірі нысандағы туындыларды, мысалы сюита ретіндегі, вариация түріндегі пьесалар, екі- және үш бөліктік нысандағы пьесаларды меңгеру (ірі нысандағы туындыларды орындау білім алушылардан көлемі бойынша үлкен, алуан түрлі музыкалық-орындаушылық элементтер енгізілген материалды игеруді талап етеді, нәтижесінде оны білім алушы бүтін, біртұтас туындыны орындау дағдыларын игеру болып табылады);

аса күрделі дыбыс шығару тәсілдері мен штрихтерді қолдану арқылы пьесаларды орындау (портаменто, акценттер және т.б.);

аса күрделі ырғақтық топтарды қолдану арқылы пьесаларды орындау;

қағаз бетінен оқу, басқа тональдықтарға тасымалдау (транспонирование) және есту қабілеті бойынша іріктеуді бекіту және жетілдіру;

ансамбль, оркестрге қатысу (қазақ, орыс халық), ұжымдық шығармашылық;

меңгерілген музыкалық терминдерді бекіту, жаңа кәсіби терминологияны зерделеу;

түрлі штрихтағы екі октаваны 2 таңбаға дейін екі қолмен мажорлық гаммаларды, түрлі штрихтағы ұзын және қысқа арпеджионы және екі қолмен бірлесе 3 дыбысты аккордтарды одан әрі зерделеу;

бір октавадағы минорлық гаммаларды, сонымен қатар ұзын және қысқа арпеджио, әр қолымен жеке 3 дыбысты аккордты меңгеру; оқыту үдерісінде баянда ойнау қызығушылығына уәждеме.

Болжалды репертуар

Этюдтер

Анцати Л. Этюд «C-dur».

Беренс Г. Этюд «C-dur».

Беренс Г. Этюд «G-dur».

Беренс Г. Этюд «a –moll».

Беренс Г. Этюд «F-dur».

Бертини А. Этюд «c-moll».

Гедике А. Мелодический этюд «C-dur».

Гедике А. Этюд «d-moll».

Гурлит К.Ю. Этюд «A-dur».

Лемуан П. Этюд «C-dur».

Лук Х. Этюд «C-dur».

Наймушин С. Этюд «a-moll».
Самойлов Д. Три этюда.
Холминов А. Этюд «h-moll».
Шитте Л. Этюд «C-dur».
Шитте Л. Этюд «F-dur».
Чайкин Н. Этюд «d-moll».

Халық әндерін өңдеу

Халық әні. Бір бала.
Халық әні. Жайдарман.
Халық әні. Баянауыл.
Халық әні. Ағажан ләтипа.
Халық әні. Секіртпелі сем-сем.
Халық әні. Ақ бидай.
Халық әні. Кеңес күйі.
Халық әні. Угай-ай.
Халық әні. Қаражорға.
Халық әні. Келіншек.
Халық әні. Дина.
Халық әні. Барқыт. Өндеген Аманжолов Б.
Халық әні. Ойгөк.
Халық әні. Қамажай. Өндеген Бәрібаев С.
Орыстың халық әні. Ах ты, береза.
Орыстың халық әні. Выйду ль я на реченьку. Обработка

Головко К.

Орыстың халық әні. Во поле береза стояла.
Орыстың халық әні. Коровушка.
Орыстың халық әні. Степь да степь кругом.
Орыстың халық әні. Неделька.
Орыстың халық әні. Метелки». Обработка Грачева В.
Украин халық әні. Бандура.
Чеш халық әні. По ягоды.
Латыш халық әні. Петушок. Обработка Доренского А.

Қазақстандық композиторлардың туындылары

Жаяу Мұса. Ақ сиса.
Абай. Көзімнің қарасы.
Мәдидің әні.
Естай. Құсни-қорлан.
Біржан. Көкшетау.
Біржан. Ләйлім.
Нүсіпбаев И. Мектеп вальсі.
Хамиди Л. Лаула, костер.

Хамиди Л. Қазақ полькасы.
Байқадамов Б. Айгөлек.
Дәлденбаев. Ат болып ойнау.
Дүйсекеев К. Күй.
Дүйсекеев К. Құлын.
Ыбырай. Маңмаңгер. Өндеген Брусиловский Е.

Шетелдік композиторлардың туындылары

Арман Ж. Пьеса.
Анцати Л.О. Вальс – мюзет.
Бах И.С. Ария.
Гендель Г.Ф. Чакона.
Гендель Г.Ф. Сарабанда.
Гайдн И. Танец.
Келер К. Тирольская песня.
Моцарт В.А. Вальс.
Орф К. Пьеса.
Перселл Г. Ария.
Шуберт Ф. Лендлер.

Қазіргі заман композиторларының туындылары

Аверкин А. Полька.
Анцати Л. Вальс-мюзетт.
Бажилин Р. Старик и утро.
Баканов В. Французская открытка.
Бухвостов Б. Маленькая сюита.
Бухвостов Б. Маленькая сюита (Частушка, Хоровод).
Бухвостов В. Маленькая сюита.
Денисов О. Шире круг.
Дербенко Е. Променад.
Дербенко Е. Сюита «Первые шаги».
Дербенко Е. Приокская кадрили.
Доренский А. Сонатина в классическом стиле.
Доренский А. Галоп.
Вавилов В. По грибы, обработка Дмитриева В.
Витлин В. Дед Мороз.
Власов В. Сюита «В гостях у сказки».
Власов В. Любимый мультик.
Зайцев В. Летят журавли.
Залипаев В. Воробей.
Коробейников А. Веселый колобок.
Куклин А. Прыг-скок.
Куклин А. Хоровод.

Лундквист Т. Инвенция фа.
Манчини Г. Розовая пантера.
Палнер-Хагес. Полька «Эмиля»
Прокудин В. Три пьесы: Дождик. Грустный паровозик. Волжский
наигрыш.
Рота Н. Песня.
Савельев В. Три пьесы: Первый вальс, Старая шарманка,
Непоседа.
Самойленко В. Три пьесы из сюиты «Колобок» (Лиса, Волк,
Старуха).
Самойлов Д. Как у нас-то козел.
Тихончук А. Полька.
Фоменко В. Веселый музыкант.
Фоменко В. Хвастунишка.
Шмитц М. Микки – маус.

Ансамблдер

Бажилин Р. Белоснежка.
Шахов Г. Хоровод.
Шаинский В. Песенка о кузнечике.
Орыстың халық әні. Перевоз Дуня держала. Обработка
Самойлова Д., Мотов В. Веселый танец.
Болгар халық әні «Кукушечка». Обработка Бортянкова В.
Казачок. Обработка Бортянкова В.
Паулс Р. Колыбельная. Обработка Бортянкова В.
Доренский А. Родные напевы.
Доренский А. Прелюдия.
Доренский А. Весёлое настроение.
Красев М. Маленькая елочка.
Гедике А. Сарабанда.
Флис Б. Колыбельная.
Орыстың халық әні. Там за речкой.
Украин халық әні. Веселые гуси.
Итальян халық әні. Санта лючия. Обработка Гречухина Р.
Эстон полькасы. Обработка Гречухина Р.
Латвиялық полька. Обработка Гречухина Р.

Төртінші сынып

Төртінші сыныпта игерілген арнайы білік пен дағдыны,
музыкалық-көркемдік материалдарды күрделіндіру және тереңдету,

музыкалдык бейне және орындаушылык міндеттер жетілдіру үдерісі одан әрі жалғастырылады.

Оқу пәнінің мазмұны:

білім алушылардың музыкалық-бейнелі ойлауды, шығармашылық көркемдік елес, қиялды дамытуға арналған жұмыстар;

музыкалық тілдің көркемдік құралдарын игеру, нақты көркемдік бейнені құрудың маңыздылығын түсіну және практикалық қызметте білімді қолдану, музыканы әсершілділікпен қабылдау білігін дамыту, оның мазмұны мен идеялық-эмоционалдык бағыттылығы, музыкалық туындының көркемдік ойын түсіну және ашып көрсету;

дыбыс серпінінің дәйектелімін (градация) кеңейту;

баянда музыкалық туындыны орындауда музыканың сипатына сәйкес қажетті динамикалық реңкін айыру, алу және қолдану білігін қалыптастыру;

музыкалық нысанды құрудың негізгі заңдылықтарын меңгеру, ірі музыкалық нысандар құрылысымен танысу (күрделі үш бөлікті нысан, сюита);

музыканың алуан түрлі жанрларындағы туындыларды зерделеу, оқытылып жатқан туындының жанрлық және стилистикалық ерекшелігін, музыканың мазмұнын көркемдеп өрнектеудің маңызын түсіну;

орындалатын туындылардың стилдік ерекшелігін талдауды жүзеге асыру білігін қалыптастыру;

баянның оң және сол пернетақтасының дыбыстық тепе-теңдігіне бақылауды қалыптастыру;

музыканың тарихы мен теориясы бойынша білім жүйесін кеңейту;

бағдарламалық талаптар аясында ойнаудың техникалық және орындаушылық дағдыларын дамыту (білім алушылар баяндағы дыбыстың құрылу ерекшелігін жетілдіруі тиіс, музыкалық туындының дыбысталу сипатына бағдарланған тушенің алуан түрлерін белсенді қолдануы);

білім алушының музыкалық мәтінмен жұмысын ұйымдастыру, орындаушылық қиыншылықтармен жұмыс тәсілдерін меңгеру, өз жұмысының нәтижесін шынайы бағалауы дағдысын дамыту;

әр түрлі техникалық жаттығуларды орындауы;

баянда ойнаудағы орындаушылық техникасын жетілдіру;

полифония элементтерімен пьесаларды жаттау;

аппликаторлық тәртіппен жұмыс;

білім алушының қағаз бетінен оқу, тасымалдау (транспонирование) және есту қабілеті бойынша таңдау техникасын дамытудағы өзіндік жұмыстарына бақылау жасау;

екі октавада екі қолмен 3 таңбаға дейін мажорлық гаммаларды, түрлі штрихтармен, жартылай штрихтармен, ұзын арпеджио екі октавада екі қолмен 2 таңбаға дейін минорлық гаммаларды, ұзын мажорлық арпеджио, 3 және 4 дыбыстық аккордык бірізділіктерді жаттау;

ұжымдық музыка ойнау дағдыларын дамыту;
концерттік-байқаулық қызметтер, концерттік репертуарды толықтыру, сахналық мәдениетті дамыту.

Болжалды репертуар

Этюдтер

Беренс Г. Этюд «F-dur».

Беренс Г. Этюд «a-moll».

Беркович И. Этюд «d-moll».

Бертини А. Этюд «C-dur».

Геллер М. Этюд «G-dur».

Грачев В. Этюд «a-moll».

Денисов А. Этюд «C-dur».

Денисов А. Этюд «a-moll».

Жилинский А. Этюд «C-dur».

Лак Т. Этюд «D-dur».

Ляховицкая С. Этюд «G-dur».

Рожков А. Этюд «F-dur».

Салин А. Этюд «a-moll».

Салов Г. Этюд «G-dur».

Талакин А. Этюд «c-moll».

Шитте Л. Этюд «F-dur».

Чайкин Н. Этюд «e-moll».

Черни К. Этюд «e-moll».

Холминов А. Этюд «A-dur».

Халық әндерін өңдеу

Халық әні. Туған ел.

Халық әні. Біздің ел.

Халық әні. Ақ Дариға.

Халық әні. Бипыл.

Халық әні. Маусымжан.

Халық әні. Өттең тонның келтесі-ай.

Халық әні. Біз ауылдың балаларымыз, өңдеген Ерзакович Е.

Халық әні. Дедімай-ау.

Халық әні. Қоғалы-ай.

Халық әні. Екі жирен.

Халық әні. Көк бука.
Халық әні. Ахау-керім.
Халық әні. Құрбым-ай.
Халық әні. Кеңес.
Мексика халық әні. Кукарача. Обработка Бойцовой Г.
Польша халық әні. Висла. Обработка Лондонова П.
Фин халық әні. Полкис. Обработка Двилянского М.
Орыс халық әні.. Светит месяц. Обработка Бойцовой Г.
Украин халық әні. Ехал казак за Дунай. Обработка Бойцовой Г.
Орыс халық әні. Ивушка. Обработка Акимова Ю.
Орыс халық әні. Тонкая рябина. Обработка Лушников В.
Орыс халық әні. В низенькой светелке. Обработка Лондонова П.
Орыс халық әні. Шла девица по лесочку. Обработка В. Мотова

Шетелдік композиторлар туындылары

Бах И.С. Менуэт.
Бах И.С. Хорал.
Барток Б. Пьеса.
Гайдн Й. Аллегро из Сонатины D-dur.
Вебер К.М. Сонатина.
Бетховен Л. Экосез.
Бетховен Л. Романс из Сонатины G-dur.
Диабелли А. Рондо.
Моцарт В.А. Менуэт.
Моцарт В.А. Вариации на тему из оперы «Волшебная флейта».
Моцарт В.А. Анданте из Сонатины №4.
Григ Э. Колыбельная песня.
Чимароза Д. Сонатина.
Плейель И. Сонатина.
Шуман Р. Мелодия.
Шуман Р. Смелый наездник.
Шуман Р. Вальс.
Шуберт Ф. Вальс.
Штраус И. Вальс.
Хауг Э. Прелюдия из Скандинавской сюиты.
Камиллери. Долорес. Испанский танец. Переложение Мирека А.

Орыс және кеңес композиторларының туындылары

Гедике А. Фугато.
Гедике А. Сарабанда.
Двилянский М. Фугетта.
Шостакович Д. Полька из балетной сюиты.
Лондонов П. Старинный танец.

Майкапар С. Маленькое рондо.
Глинка М. Жаворонок.
Глинка М. Пьеса.
Глинка М. Мазурка.
Грибоедов А. Вальс.
Чайковский П.И. Неаполитанская песенка.
Чайковский П.И. Танец маленьких лебедей из балета Лебединое озеро.
Даргомыжский А. Казачок.
Даргомыжский А. Меланхолический вальс.

Қазақстандық композиторлардың туындылары

Ақан сері. Қараторғай.
Абай. Желсіз түнде жарық ай.
Ақын Сараның әні.
Ғайни. Сегіз сері.
Кәрімбаев С. Ақ ерке.
Брусиловский Е. Сайра, бұлбұл.
Брусиловский Е. Ботагөз.
Жубанов А., Хамиди Л. Қосалқа.
Хамиди Л. Қазақ вальсі.
Тұрғынбаев С. Ақмаржан.
Күмісбеков К. Балалар биі.
Ғизатов Б. Мектеп вальсі.
Омаров М. Анашым.
Тлендиев Н. Өңдеген Абдуллаев О. Сырласу.
Тәттімбет. Өңдеген Тұяқбаев Д. Былқылдақ.
Ошлаков К. Полифоническая пьеса.
Миненко В. Қазақ биі.
Ақжігітова Н. Кежім бала.
Қыдырбекова Б. Күншуақта.
Біржан сал. Ғашығым.
Баяхунов. Сыбызғы.

Қазіргі заман композиторларының туындылары

Бажилин Р. Юмореска.
Бажилин Р. Ночные огни.
Бажилин Р. Вальсик.
Дербенко Е. Интермеццо.
Драбек К. Гармоника-буги.
Завальный В. Музыкальный калейдоскоп.
Ньюманн У. Карликовый вальс.
Кребс И. Ригодон.

Коздерка Л. Утренняя птица.
Самойлов Д. Кадриль.
Стенгач К. Галоп.
Шахов Г. Четыре пьесы: Юные фигуристы, На лодочке, Романс,
Тик-так.

Ансамблдер

Самойлов Д. Кадриль.
Вальс французской Венесуэллы. Аранжировка Холма Л.
Тухманов Д. День Победы.
Бортянков В. Кукушечка.
Рыбалкин А. Веселая прогулка.
Пешков Ю. Парижский вальс.
Пешков Ю. Аргентинское танго.
Эстонский народный танец. Обработка Павина В.
Английская народная песня. Вот, что случилось. Обработка
Горлова Н. Дымов О. Экцентрический вальс.
Блинов Ю. Школьный вальс.
Ипатов С. Гармошка.
Кабалевский Д. Веселый наигрыш.
Русская народная песня. Ой, при лужку. Обработка Бушуева Н.
Раухвергер М. Красные маки.

Бесінші сынып

Оқытудың осы кезеңінде музыкаға және орындаушылық өнерге деген саналы, шығармашыл қарым-қатынасты тәрбиелеу жалғастырылады, мамандық және басқа музыкалық пәндер бойынша теориялық білім кеңістігі барынша кеңейеді, білім алушының жалпы мәдени дамуымен, оның өзіндік шығармашылығы, бастамашылдығы мен белсенділігі байланысымен тығыз байланыста аспапта ойнаудың музыкалық-орындаушылық дағдылары бекітіледі және жетілдіріледі.

Бесінші сыныпта негізгі жұмыс орындаушылық дағдыларын бекітуден тұрады: есту (қабылдау мен елестету), дыбыс құрағыш (дыбыс шығару, саусақтық артикуляция және көрікті артикулдеу сапасына бақылау), музыкалық көрнекілік құралдарын меңгеру (серпін, қарқын, фразирлеу).

Музыка, музыкалық көрнекілік құралдары туралы мәліметтерді жиынтықтау үдерісінде білім алушылар музыкалық мәтінді талдау, музыкалық туындыны сұрыптау тәжірибесін игереді.

Оқытудың осы кезеңінде білім алушылар мамандық және басқа музыкалық пәндер бойынша теориялық білім кеңістігін айтарлықтай кеңітуі тиіс.

Білім алушылардың музыкалық-бейнелі ойлауы, шығармашылық көркемдік қиялының қалыптасуы оқытылып жатқан көркемдік материалды күрделендіру жолымен жалғаса береді.

Оқу пәнінің мазмұны:

полифониялық элементі бар шығармаларды орындау, ірі нысанды шығармаларды зерделеуді одан әрі жалғастыру;

музыкалық туындының музыкалық нысанымен, оның жанрлық және стильдік ерекшелігімен жұмыс;

музыкалық шығарманы орындаушылық көрнекілігімен, мазмұны мен идеялық-эмоционалдық бағытымен жұмыс;

шығарманың музыкалық мәтінімен және оның техникалық ерекшелігімен жұмыс;

білім алушының еңбекқорлығы, ерік-жігері мен қойған мақсатына жету білігі және өз жұмысының нәтижесін шынайы бағалауын дамыту;

білім алушының есту қабілетін өзі бақылай алуын дамыту;

дыбыс шығару сапасымен жұмыс (көрікті байқатпай ауыстыру, туше мен штрихтардың түрлерін қолдану);

дыбыстау серпінінің үдемілігін кеңейту, музыканың әртүрлі серпінді реңктерін іздеу;

баянда ойнаудағы орындаушылық дағдыларын дамыту (октавалық, аккордтық және ұсақ техника);

көрікпен ойнаудың әртүрлі тәсілдерімен жұмыс (портато, көріктік стаккато, рикошет, вибрато және т.б.);

агогикамен жұмыс (шұғыл және біртіндеп баяулату, жылдамдату, цезура, аялдау, ферматалар және т.б.);

шығармалардағы тоналдық желіні ауытқу және модуляцияны пайдалана отырып кеңейту;

білім алушының оқытылып отырған музыкалық шығарманың музыкалық мәтіні мен техникалық ерекшелігі бойынша өзіндік жұмысын бақылау;

2 октава аралығындағы 4 кілт белгісі бар мажорлық гаммалар, қысқа және ұзақ арпеджио түрлерін, 3 дыбысты үндестіктерді екі қолмен бірігіп орындау. 2 октава аралығындағы 3 кілт белгісі бар минорлық гаммалар, қысқа және ұзақ арпеджио түрлерін, 3 және 4 дыбысты үндестіктерді екі қолмен бірігіп орындау, штрихтардың түрлері, жартылай штрихтар, аккордтық бірізділік;

ансамбль мен оркестрде ансамблдік ойнаудың дағдыларын бекіту;

білім алушылардың қағаз бетінен оқу, тасымалдау және есту қабілеті бойынша іріктеу техникасын дамытудың өзіндік жұмысын бақылау;

концерттік-байқау қызметтері, концерттік репертуарды жинақтау, сахналық мәдениетті тәрбиелеу.

Балалар музыка мектептеріне 9 және одан үлкен жаста түсуші білім алушыларға болашақта музыкалық кәсіби білімдерін жалғастырғысы келмейтін болса, үлгілік жоспарға сәйкес оқудың бес жылын аяқтаған соң бесінші сыныптан кейін курсты бітіруі жөн.

Оқуын бесінші сыныпта аяқтағысы келетін білім алушылар бітіру емтиханына мамандық бойынша бағдарлама дайындайды, ол төрт шығармадан – полифониялық шығармалар, ірі көлемдегі пьеса, қазақтың халықтық әнін немесе Қазақстан композиторының шығармасын өңдеу және ыңғайлау, сонымен қатар орындаушының таңдауына қарай пьесадаң тұрады.

Бітіру бағдарламасы білім алушы өзінің орындаушылық мүмкіндіктерін, асапаты меңгеру деңгейі, музыканың әртүрлі жанрлары мен стильдерін бағдарлай алу біліктілігін, сонымен қатар сахналық мәдениетті көрсете алатындай болып құрылуы тиіс.

Болжалды репертуар

Этюдтер

Анцати Л. Этюд «C-dur».

Беренс Г. Этюд «a-moll».

Беренс Г. Этюд «a-moll».

Бургмюллер Ф. Этюд «F-dur».

Бургмюллер Ф. Этюд «C-dur».

Бухвостов В. Этюд «a-moll».

Геллер С. «Этюд-прелюдия G-dur».

Дювернуа И. «Этюд-балеро a-moll».

Лак Т. Этюд «C-dur».

Лак Т. Этюд «a-moll».

Попов А. Этюд «f-moll».

Салов Г. Этюд «C-dur».

Холминов А. Этюд «F-dur».

Черни К. Этюд «C-dur».

Черни К. Этюд «A-dur».

Чапкий С. Этюд «C-dur».

Шахов Г. Этюд «a-moll».

Холминов А. Этюд «a-moll».

Эк Г. Этюд «G-dur».

Эгхарт Ж. «Этюд-экспромт Des-dur».

Халық әндерін өңдеу

Халық әні. Ей қалқа.

Халық әні. Шилі өзен.

Халық әні. Еркем-ай.

Халық әні. Ауылың сенің іргелі.

Халық әні. Жайдарман. Өндеген Мустафин Б.

Халық әні. Дай-ди-дау.

Халық әні. Мерген күй. Өндеген Жубанов А.

Халық әні. Ақбақай.

Халық күй. Өндеген Сәрсенбаев Ж.

Кабардинка. Обработка Бажилина Р.

Итальян халық әні. Санта Лючия. Обработка Бойцовой Г.

Орыстың халық әні. На дворе метель и вьюга. Обработка В.Бортянкова.

Саратовские переборы. Обработка Кузнецова В.

Украин халық әні. Ты сказала: «приди, приди». Обработка Бубенцовой Л.

Украин халық әні. Где ты, где ты, моя доля? Обработка Талакина А.

Вариации на тему русской народной песни «Посею лебеду на берегу». Обработка Иванова В.

Орыстың халық әні. Во лесочке. Обработка Шендерова Г.

Орыстың халық әні. Калинка. Обработка Тышкевича Г.

Орыстың халық әні. Садам, садом кумасенька. Обработка Иванова А.

Орыстың халық әні. Как пойду я на быструю речку. Обработка Шалаева А.

Паницкий И. Вариации на тему русской народной песни Полосынька.

Орыстың халық әні. Неделька. Обработка Бухвостова В.

Орыстың халық әні. Ах вы, сени, мои сени. Обработка Иванова В.

Орыстың халық әні. Ах, Самара-городок. Обработка Мотова В.

Орыстың халық әні. Стоит орешина кудрявая. Обработка Мотова В.

Орыстың халық әні. То не ветер ветку клонит. Обработка Суркова А.

Орыстың халық әні. Как у наших у ворот. Обработка Суркова А.

Орыстың халық әні. Куманечек, побывай у меня. Обработка Суханова А.

Орыстың халық әні. Во сыром бору тропина. Обработка Шендерова Г.

Сурков А. Вариации на тему русской народной песни «Во поле берёза стояла».

Полифониялық туындылар

- Бах И.С. Органная хоральная прелюдия a-moll.
Бах И.С. Органная хоральная прелюдия f –moll.
Бах И.С. Ламенто.
Бах И.С. Бурре из английской сюиты №2.
Бах И.С. Прелюдия D-dur.
Бах И.С. Гавот из французской сюиты №6.
Бах И.С. Жига.
Бах И.С. Органная прелюдия h-moll.
Бах И.С. Инвенция № 13 a-moll.
Бах И.С. Прелюдия. D-dur.
Бах И.С. Гавот из французской сюиты.
Бах И.С. Органная хоральная прелюдия h-moll.
Бах И.С. Двухголосная инвенция d-moll.
Бах И.С. Двухголосная инвенция F-dur.
Бах И.С. Прелюдия и fuga ля минор (Маленькие прелюдии и фуги).
Бах И.С. Прелюдия и фугетта G-dur (Маленькие прелюдии и фуги).
Холминов А. Фуга.
Гендель Г. Сарабанда.
Лондонов П. Русский напев.
Пахельбель П. Хроматическая фуга.

Шетел композиторларының пьесалары

- Кулау Ф. Сонатина. I часть.
Скарлатти Д. Пастораль.
Эд Д. Игра в мяч.
Попп Э. Манчестер и Ливерпуль.
Ради. Allegretto.
Штейбельт Д. Сонатина.
Розас И. Над волнами.
Вебер К. Сонатина.
Клементи М. Сонатина G-dur. I часть.
Монти В. Чардаш.
Штраус И. Трик-трак.
Стенгач К. Галоп. Обработка Дмитриева В.

Орыс және кеңес композиторларының пьесалары

- Рахманинов С. Итальянская полька.

Петров А. Вальс (из музыки к кинофильму «Берегись автомобиля»).

Шостакович Д. Испанский танец (из музыки к кинофильму «Овод»).

Кабалевский Д. Токката.

Дога Е. Ручейки.

Бухвостов В. Мазурка.

Векслер Б. Испанский танец.

Векслер Б. Фестивальный вальс.

Крылатов Е. Прекрасное далеко.

Свиридов Г. Вальс из музыкальных иллюстраций к повести

Пушкина А.С. Метель.

Мотов В. Интермеццо.

Мотов В. Колобок.

Рохлин Е. Веретено.

Шахов Г. Четыре пьесы: Юные фигуристы, На лодочке, Романс, Тик-так.

Қазақстандық композиторлардың туындылары

Біржан сал. Бұрылтай.

Абай. Айттым сәлем Қаламқас.

Ақансері. Балқадидиша.

Нұрпейісова Д. Тойбастар.

Сүгір. Боз інген.

Затаевич А. Қазақ маршы.

Жұбанов А. Тәжік биі.

Брусиловский Е., Төлебаев М. Шашу (Қыз-Жибек операсынан би).

Хамиди Л. Жайлауым бақша жайнаған.

Кәрімбаев С. Мен көрдім.

Күмісбеков. Концерттік вальсі.

Лұқпанов С. Өңдеген Смакова З. Уральские волны.

Дәулеткерей. Өңдеген Сейтханов С. Құдаша.

Көнісбаев М. Фантазия на тему казахской народной песни Елигай.

Жұманов С. Балбөбек.

Ыхылас. Өңдеген Жұбанов А. Жез киік.

Простомолов Е. Дала сазы.

Қазіргі заман композиторларының туындылары

Доренский А. Прелюдия.

Бажилин Р. Листок из песен военных лет.

Томейн К. Шокирующий вальс.

Табандиз М. Вальс-мюзетт.
Базелли Дж., Меллерей Д. Джеральдина.
Коломбо Ж., Ди Дука Ц. Соперницы.
Гальяно Р. Маленький мюзет.
Бажилин Р. Листок из песен военных лет.
Бажилин Р. Упрямая овечка.
Дербенко Е. Вечерняя баллада.
Дербенко Е. Воспоминание о Париже.
Дербенко Е. Лирический вальс.
Дербенко Е. Музыкальный привет.
Дриго Р. Медленный вальс.
Зеленецкий В. Осенняя хора.
Карамышев Б. Virtuозная пьеса.
Фоменко В. В стиле регтайм.
Маслов В. Четкий ритм.

Ансамблдер

Альбиниони Т. Адажио.
Ливенская полька (обр. Прокудина В).
Пьяццолла А. Либертанго.
Хачатурян А. Мазурка.
Лоу Ф. Фокстрот из оперетты Моя прекрасная леди.
Шахов Г. Маленькая танцовщица.
Мотов В. В походе.
Дунаевский И. Школьный вальс.
Григ Э. Утро из музыкальной драмы Ибсена Пер Гюнт.
Тухманов Д. День Победы.
Вильямс Х., Вершюрен А. Французский аккордеон.
Дербенко Е. Старый трамвай.
Красев М. Пляска.
Эшпай А. Вальс.
Штраус Р. Вальс из оперы Кавалер роз.
Кузнецов Е. Ивушка.
Розанов В. Пьеса.
Прокофьев С. Гавот из Классической симфонии.
Верстовский А. Цыганская песня.
Аренский А. Сочувствие.
Лядов А. Колыбельная.
Стравинский И. Гавот.
Мясковский Н. Пьеса из цикла Причуды.
Прокофьев С. Анданте.
Шостакович Д. Из кинофильма Овод.

Шостакович Д. Охота из музыкальной трагедии Шекспира В. Гамлет.

Русская народная песня Ах, ты, Волга-матушка. Обработка Павина В.

Иванов В. Вариации на тему русской народной песни «Не будите меня, молодцу».

Алтыншы, жетінші сыныптар

Оқытудың аяқталу кезеңінде бұрын өткен орындаушылық тәсілдердің барлығы аса күрделендірілген техникалық және көркемдік мазмұны нұсқасы бойынша жетілдіруді жалғастыру, фразирлеудің негізгі элементтерін (сарын, фраза, сөз тіркесі (предложение), бөлік) жеке өзі талдай алу білігін дамыту, аппликаторлық сауаттылығын және тиімді аппликатураны өзі таңдай алуын дамыту қажет.

Оқушының бұрын игерген барлық аспапта ойнаудың музыкалық-орындаушылық дағдылары оның жалпы мәдени деңгейін дамытумен, шығармашылық өзін-өзі дамытуға талпыныс, белсенділігін дамытумен тығыз байланыста болуы тиіс.

Оқу пәнінің мазмұны:

4 таңбалы екі октавадағы минорлық гаммаларды, алуан түрлі штрихтағы ұзын және қысқа арпеджиоларды және 4 үнді аккордтарды екі қолмен ойнауды (non legato, legato, staccato, аралас штрихтар, жартылай штрихтар), пунктирлік ырғақта гаммаларды орындайды меңгеру;

Түрлі штрихтерде екі қолмен екі октавада ұзын және қысқа арпеджиоларды (non legato, legato, staccato, аралас штрихтар, жартылай штрихтар), арпеджионы пунктирлық ырғақта, екі қолмен 4 дыбысты мажорлық және минорлық аккордтер бірізділігінде зерделеу және орындау;

Техникалық дағдыларды жетілдіру (ірі – октавалық және аккордтық техника, ұсақ техника), жаттығуды орындауда штрихтер арқылы көрікпен жұмыс (портато, көріктік стаккато, рикошет, вибрато), этюдтер мен басқа да музыкалық шығармаларды орындау;

білім алушылардың музыкалық ойлауын, стильмен, музыкалық нысан сезімімен, қарқын, шығарманың жалпы көрнекілігімен жұмысты одан әрі жалғастыру;

музыкалық шығармалармен жеке өзінің жұмысына бақылау жасау;

концерттік-байқаулық қызметтер;

полифониялық шығармалар мен ірі нысандағы шығармаларды меңгеру (мүмкіндігінше таңдаулы пернетақталарды пайдаланумен);

туындының көркемділік және көрнекілік бейнелерімен, оның мазмұны мен идеялық-эмоционалдық бағытталуымен жұмыс;

шығарманың музыкалық мәтінімен және оның техникалық ерекшелігімен жұмыс;

білім алушылардың алдына қойған мақсатқа жетудегі еңбекқорлығы, ерік-жігері және білігі, өз жұмысының нәтижелерін шынайы бағалай алуын дамыту;

білім алушылардың есту қабілетіне жеке бақылауын дамыту;

дыбыс шығару сапасымен жұмыс (көрікті білдірмей ауыстыру, түрлі тушелер мен штрихтерді қолдану);

дыбысталу серпінінің үдемелілігін кеңейту, музыканың әртүрлі серпінді реңктерін іздей алу білігін қалыптастыру;

шығарманың үндестік желісін ауытқушылық пен модуляция арқылы кеңейту;

агогикамен жұмыс;

оркестрдегі ансамблдік ойнау дағдыларын бекіту;

қағаз бетінен оқу, тасымалдау (транспонирование), есту қабілеті бойынша іріктеудегі жеке өзін бақылау;

концерттік-байқаулық қызметтер, концерттік репертуарын жинақтау, сахналық мәдениетті дамыту.

Білім алушылар мамандық бойынша бітіру емтиханына арналған бағдарламаны дайындайды, ол төрт шығармадан тұрады – полифониялық шығармалар, ірі көлемдегі пьесалар, қазақтың халықтық әндері немесе Қазақстан композиторларының шығармаларын өңдеу және ыңғайластыру, сонымен қатар орындаушының таңдауы бойынша пьеса.

Бітіру бағдарламасы білім алушы өзінің орындаушылық мүмкіндіктерін, аспапты игеру деңгейін, музыканың әртүрлі жанрлары мен стильдерінде бағдарлана алу біліктілігі, сонымен қатар сахналық мәдениетті көрсете алатындай болып қалыптастырылуы тиіс.

Бітіру емтиханы қолданыстағы оқу жоспарына сәйкес өткізіледі. Қорытынды аттестаттау мектеп директорының бекіткен кестесі бойынша өткізіледі.

Болжалды репертуар

Этюдтер

Беренс Г. Этюд a-moll.

Беренс Г. Этюд a-moll.

Бургмюллер Ф. Этюд F-dur.

Бургмюллер Ф. Этюд C-dur.

Бухвостов В. Этюд a-moll.
Геллер С. Этюд-прелюдия G-dur.
Дювернуа И. Этюд-балеро a-moll.
Лак Т. Этюд C-dur.
Лак Т. Этюд a-moll.
Попов А. Этюд f— moll.
Салов Г. Этюд C-dur.
Холминов А. Этюд F-dur.
Черни К. Этюд C-dur.
Черни К. Этюд A-dur.
Чапкий С. Этюд C-dur.
Шахов Г. Этюд a-moll.
Холминов А. Этюд a-moll.
Эк Г. Этюд G-dur.
Эгхарт Ж. Этюд-экспромт Des-dur.

Халық әндерін өңдеу

Халық әні. Ей қалқа.

Халық әні. Шилі өзен.

Халық әні. Еркем-ай.

Халық әні. Ауылың сенің іргелі.

Халық әні. Жайдарман. Өндеген Мустафин Б.

Халық әні. Дай-ди-дау.

Халық әні. «Мерген күй. Өндеген Жубанов А.

Халық әні. Ақбақай.

Халық күйі. Арынғазы. Өндеген Сәрсенбаев Ж.

Кабардинка. Обработка Бажилина Р.

Итальянская народная песня. Санта Лючия. Обработка

Бойцовой Г.

Орыс халық әні. На дворе метель и вьюга. Обработка
В.Бортянкова

Саратовские переборы. Обработка Кузнецова В.

Украин халық әні. Ты сказала приди, приди. Обработка
Бубенцовой Л.

Вариации на тему русской народной песни «Посею лебеду на
берегу». Обработка Иванова В.

Орыс халық әні. Во лесочке. Обработка Шендерова Г.

Орыс халық әні. Садам, садом кумасенька. Обработка Иванова А.

Орыс халық әні. Как пойду я на быструю речку. Обработка
Шалаева А.

Паницкий И. Вариации на тему русской народной песни
Полосынька.

Паницкий И. Вариации на темы русских народных песен «Среди долины ровныя», «Светит месяц».

Ризоль Н. Вариации на тему украинской народной песни Дощик.

Орыс халық әні. Неделька. Обработка Бухвостова В.

Орыс халық әні. Ах вы, сени, мои сени. Обработка Иванова В.

Орыс халық әні. Ах, Самара-городок. Обработка Мотова В.

Орыс халық әні. Ехал на ярмарку ухарь-купец. Обработка В.Мотова

Орыс халық әні. Я посею конопельку. Обработка Шахов Г.

Орыс халық әні. Стоит орешина кудрявая. Обработка Мотов В.

Орыс халық әні. Стоит орешина кудрявая. Обработка Мотова В.

Орыс халық әні. То не ветер ветку клонит. Обработка Суркова А.

Орыс халық әні. Как у наших у ворот. Обработка Суркова А.

Орыс халық әні. Куманёчек, побывай у меня. Обработка Суханова А.

Орыс халық әні. Во сыром бору тропина. Обработка Г.Шендерева

Сурков А. Вариации на тему русской народной песни Во поле береза стояла.

Украин халық әні. У Харькови дощ иде. Обработка Чайкина Н.

Молдаван халық әні. Ой, послала меня мати. Обработка Шахов Г.

Белорусс халық әні. Чему ж мне не печь. Обработка Шахова Г.

Закарпат халық әні. Тече вода каламутна. Обработка Шахова Г.

Полифониялық туындылар

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия» a-moll.

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия» f –moll.

Бах И.С. Ламенто.

Бах И.С. «Бурре» из английской сюиты №2,

Бах И.С. Прелюдия D-dur.

Бах И.С. Гавот» из французской сюиты №6.

Бах И.С. Жига.

Бах И.С. Органная прелюдия h-moll.

Бах И. С. Инвенция № 13 a-moll.

Бах И.С. Прелюдия» D-dur.

Бах И.С. Гавот из французской сюиты.

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия h-moll.

Бах И.С. Двухголосная инвенция d-moll.

Бах И.С. Двухголосная инвенция F-dur.

Бах И.С. Прелюдия и fuga ля минор (Маленькие прелюдии и фуги).

Бах И.С. Прелюдия и фугетта G-dur (Маленькие прелюдии и фуги).

Гендель Г. Сарабанда.

Гендель Г. Чакона.
Пахельбель И. Хроматическая fuga.
Боккерини Л. Менуэт.
Кетешер. Прелюдия и фугетта.
Холминов А. Fуга.
Блинов Ю. Песня.

Кеңестік және шетелдік композиторлар пьесалары

Кулау Ф. Сонатина. I часть.
Кулау Ф. Вариации.
Бетховен Л. Сонатина.
Бетховен Л. Рондо.
Эд Д. Игра в мяч.
Попп А. Манчестер и Ливерпуль.
Ради. Allegretto.
Штейбельт Д. Сонатина.
Розас И. Над волнами.
Вебер К. Сонатина.
Бетховен Л. Рондо-каприччиозо.
Клементи М. Сонатина. Соль мажор I часть.
Скарлатти Д. Пастораль.
Сендерей С. Лирический вальс.
Скарлатти Д. Соната C-dur.
Пиццигони. Свет и тени.
Крейслер Ф. Прекрасный розмарин.
Монти В. Чардаш.
Штраус И. Трик-трак.
Фоссен А. Летящие листья.
Петров А. Вальс из музыки к кинофильму «Берегись
автомобиля».
Стенгач К. Галоп. Обработка В. Дмитриева.
Фроссини П. Вариации на тему мелодии «Карнавал в Венеции».
Ибер Ж. Маленький беленький ослик.
Дога Е. Ручейки.
Бухвостов В. Мазурка.
Векслер Б. Испанский танец.
Векслер Б. Фестивальный вальс.
Крылатов Е. Прекрасное далеко.
Свиридов Г. Вальс из музыкальных иллюстраций к повести А.С.
Пушкина «Метель»
Слонов Ю. Вальс.
Фоссен «Флик – фляк»
Дымченко В. Полька.

Долидзе В. Фантазия. Обработка П. Коренька.
Пащенко А. Кадриль.
А.Лешин. Фокстрот.
Глиэр Р. Бравурная мазурка из балета «Тарас Бульба».
Дунаевский И. Вальс.
Дунаевский И. «Полька» из оперетты «Белая акация».
Прокофьев С. Танец самоцветов из балета «Каменный цветок».
Зеленецкий В. Осенняя хора».
Мотов В. Две пьесы: «Интермеццо», «Колобок».
Рохлин Е. Веретено.
Шостакович Д. Испанский танец (музыка к кинофильму «Овод»)
Яшкевич И. Сонатина в старинном стиле. I часть
Болдырев И. Сонатина.
Шишаков Ю. Сонатина.
Лондонов П. Сонатина.

Қазақстандық композиторлар туындылары

Біржан сал. Бұрылтай.
Абай. Көзімнің қарасы.
Абай. Айттым сәлем, Қаламқас.
Ақан сері. Балқадіша.
Нұрпеисова Д. Тойбастар.
Сүгір. Боз інген.
Затаевич А. Қазақ маршы.
Жұбанов А. Тәжік биі.
Брусиловский Е., Төлебаев М. Шашу («Қыз-Жибек» операсынан
биі)
Хамиди Л. Жайлауым бақша жайнаған.
Кәрімбаев С. Мен көрдім.
Күмісбеков А. Концерттік вальсі
Лукпанов С. Уральские волны. Өңдеген З.Смакова.
Голованевский Г. Путь к любви.
Әбдінұров А. Транскрипция кюя Курманғазы «Аман бол, шешем,
аман бол». Өңдеген З. Смакова.
Дәулеткерей. Құдаша. Өңдеген С.Сейтханов.
М. Көнісбаев. Фантазия на тему казахской народной песни
«Елигай»
Құрманғазы. Ақсақ киік. Өңдеген О.Абдуллаев
Жұманов С. Балбөбек.
Ыхылас. Жез киік. Өңдеген А.Жұбанов.
Демченко В. Жайдарман. Халық әніне жазылған импровизация.
Простомолов Е. Дала сазы.
Махамбет. Өкініш. Өңдеген А.Ефременко.

Қазіргі заман композиторларының туындылары

Доренский А. Прелюдия.

Бажилин Р. Листок из песен военных лет.

Томейн К. Шокирующий вальс.

Табандиз М. Вальс-мюзет.

Гальяно Р. Маленький мюзет.

Гальяно Р. Вальс Марго.

Бажилин Р. Карамельный аукцион.

Бажилин Р. Листок из песен военных лет.

Бажилин Р. Московский синдром на тему песни Т. Хренникова
«Московские окна».

Бажилин Р. Упрямая овечка.

Дербенко Е. Вечерняя баллада.

Дербенко Е. Воспоминание о Париже.

Дербенко Е. Лирический вальс.

Дербенко Е. «Музыкальный привет»

Дербенко Е. Старый трамвай.

Дербенко Е. Сюита в классическом стиле.

Дриго Р. Медленный вальс.

Зеленецкий В. Осенняя хора.

Карамышев Б. Virtuозная пьеса.

Фоменко В. В стиле регтайм.

Ансамблдер

Ливенская полька. Обработка В. Прокудина.

Пьяццолла А. Либертанго.

Пьяццолла А. Пожалуйста.

Вильямс Х., А. Вершюррен. Французский аккордеон.

Дербенко Е. Старый трамвай.

Красев М. Пляска.

Эшпай А. Вальс.

Штраус Р. Вальс из оперы «Кавалер роз»

Кузнецов Е. Ивушка.

Розанов В. Пьеса.

Прокофьев С. Гавот из «Классической симфонии».

Верстовский А. Цыганская песня.

Аренский А. Сочувствие.

Лядов А. Колыбельная.

Стравинский И. Гавот.

Мясковский Н. Пьеса из цикла «Причуды»

Прокофьев С. Анданте».

Русская народная песня «Ах, ты, Волга-матушка». Обработка В. Павина.

Білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер

Білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер:
аспаптық баянда орындаушылық өнеріне арналған терминологияны, музыка теориясы негіздерін меңгеру;

алуан түрлі жанрлар мен стильдердегі музыкалық шығармаларды өзінше жаттау;

музыкалық шығармаларды орындауға арналған алған теориялық білімдерін қолдануы;

музыкалық шығармаларды орындаудағы техникалық қиындықтарды өз бетінше жеңуі;

музыкалық шығармаларды орындауда көркедік бейнелерді құра алу дағдысы;

баянға арналған музыка мен орындаушылық шығармашылық қарым-қатынастарды сезінуі;

баянда орындау техникасы түрлері мен орындаушылық шеберлігі мәдениетінің әртүрлерін меңгеруі (аспаптан еркін, табиғи дыбыс шығару, дыбыстық шабуыл, туше түрлерін қолдану арқылы орындау, сапалы саусақтық артикуляция және оның көрікті жүргізу техникасымен шектеулі өзара байланысы, баянның дыбыстық палитрасының түрлі қарқындарын және т.б. игеру);

әр түрлі дәуір, стиль, бағыт, жанр мен нысандардағы музыкалық шығармалардан репетуарларды өз бетінше жинақтау;

дамыған есту қабілетіне бақылау;

дамыған музыкалық есту қабілеті;

кең музыкалық ой-өріс;

ансамбльдік орындаушылық дағдылары;

музыкалық аспапқа күтім жасау дағдылары.

Оқыту нәтижелерін бақылау және бағалау

Оқытушы белгіленген көркемдік-техникалық дағдыларды меңгерудің бірізділігі мен көлемімен білім алушылардың жеке музыкалық және шығармашылық мүмкіндіктерінің деңгейіне байланысты айқындайды.

Оқу жылы бойы 2-ші сыныптан (5) 7 сыныпқа дейінгі білім алушылар кемінде 4 этюд, 4 гамма және 10 көркем шығарманы өтуі тиіс.

Білім алушылардың білім, білік және шеберліктерінің деңгейін тексеру бақылаудың төмендегі түрлері арқылы ағымдық, аралық және қорытынды аттестаттау арқылы іске асырылады:

Алдын-ала: білім алушының мүмкіндіктерін диагностикалау;

Әр сабақта жұмыстарын бағалау;

Бақылау сабағы;

Техникалық сынақ (I және III тоқсан аяғында 2-ші сыныптан бастап);

Академиялық концерт, баға қою арқылы (II, IV тоқсанның аяғында);

Көпшілік алдында (концерттік-байқаулық қызметтер);

Мамандық бойынша бітіру емтихандар.

Дайындық сыныбындағы және 1 сыныптағы білім алушылар өз тілегі бойынша 1 пьесаны (II оқу тоқсанының аяғында) және міндетті түрде IV тоқсанның аяғында 2 пьеса.

Бақылау сабағы

Әр тоқсанның соңында және сабақ өту барысында оқушылардың музыкалық аспапта орындау техникасы, нота кітабы бойынша шығармаларды талдау, есту қабілеті бойынша музыканы орындауы тексеріледі.

Техникалық сынақтар 2-ші сыныптан бастап өткізіледі. 3-ші сыныптан бастап басқа үйренген орындау дағдылары тексеріледі. Бақылау сабақтарында музыкалық шығармаларды нота кітабы бойынша тапсыруға болады. Арнайы аспап бақылау сабақтарында оқушылардың білімдері, үйренген орындау дағдылары тексеріледі. Көпшілік қауымның алдында немесе концерттерге қатысуға қажетті емес. Бақылау жұмысты өткізу барысында оқушының шеберлік дәрежесі, өзіндік жұмыс орындауы, нота кітабы бойынша шығармаларды талдау, есту қабілеті бойынша музыканы орындау, академиялық концерттерге, сыныптан сыныпқа көшу және мектеп бітірушілердің емтихандарға дайындығы тексеріледі.

Бақылау сабақтардың соңында оқушының музыкалық аспапта орындаған шығармалары талқыланып ұсыныстар айтылады.

Педагог білім алушылардың дайындығына, орындаушылық шеберлігіне, үйрену уәждемесін арттыруына байланысты бақылау сабақтарын тоқсан бойындағы кез келген уақытта өткізуі мүмкін.

Техникалық сынақ

Техникалық сынақты өткізу кезінде оқушының баян аспабында орындау шеберлігі (техникасы) тексеріледі: мажорлық және минорлық гамма, арпеджионың екі түрі (ұзақ, қысқа), 3-4 дыбысты үндестіктер тізбегі (аккордтар), әр түрлі техникалық талаптарға байланысты екі этюд орындалады. Қойылған талаптары бойынша, этюдтарды талдаудың бірнеше түрлері бар: талдау, нота парағы бойынша орындау, техникалық сынақта тапсыру.

База қойылатын академиялық концерт, емтихан: орындалатын (екі-үш әртүлі стиль, жанр, дәуірдегі екі-үш шығарма) музыкалық көркем шығарма. Байқауларға, іріктеу тыңдауларға, концерттерге қатысқан білім алушылар академиялық концерттерден босатылады.

Білім алушының жылдық бағасы жыл бойындағы алған бағаларына қатысты болып қорытындыланады: сынып жұмысы, үй жұмысы, бақылау сабақтар, техникалық сынақ, академиялық концерт, сонымен қатар концерт пен байқауларға қатынасқаны.

Оқушының білімін жыл бойғы тексерулердің талабы:

Қазан айы – техникалық сынақ, 2-ші сыныптан бастап (2 этюд әр түрлі орындаушылық техникаға байланысты, 1 этюдтың орнына тез орындалатын музыкалық шығармамен ауыстырып орындауға болады, 1 гамма, арпеджио, үндестік (аккорд) сынып бойынша техникалық талаптарға байланысты).

Желтоқсан айы - 1 сыныптан бастап, сынақ (2 әр көңіл күйдегі музыкалық шығарма, оның ішіндегі біреуі Қазақстан композиторларының шығармасы немесе өңделген қазақ халық әні)

Наурыз айы - 2-ші сыныптан бастап техникалық сынақ (1 мажорлық гамма, 3-ші сыныптан 1 минорлық гамма, 1 этюд).

Мамыр айы - 2-ші сыныптан 7 сыныпқа дейін академиялық концерт (2 әр көңіл күйдегі музыкалық шығарма, 3-ші сыныптан бастап оның ішіндегі біреуі полифониялық шығарма немесе полифониялық үлгісі бар музыкалық шығарма, 4-ші сыныптан бастап кең көлемді музыкалық шығарма: концерт немесе вариация) 1-ші сыныпта 2 әр көңіл күйдегі музыкалық шығарма.

Мектеп бітіруші оқушылар емтиханда 4 музыкалық шығарма орындайды. Оның ішінде: полифониялық шығарма немесе полифониялық үлгісі бар музыкалық шығарма, кең көлемді музыкалық шығарма (концерт немесе вариация), Қазақстан композиторларының шығармасы немесе өңделген қазақ халық әні, сонымен қатар оқушының еркі бойынша дайындаған музыкалық шығарма орындалады. Мектеп бітірушілер I жартыжылдықтың соңында және III тоқсанның соңында барлық шығармаларды жатқа орындап, мұғалімдерден кеңес алып, ұсыныстарын тыңдап соңғы емтиханда музыкалық шығармаларын үздік орындауға тырысады.

Білім алушылар концерттерге, байқауларға қатынасып өз орындаушылық шеберлігін арттырады. Оқушылардың қатынасқан концерттері академиялық концертте орындағанмен тең.

Бағалау критерийі.

Оқушылардың жеке сабақтарда, емтиханда, академиялық концерттерде алған бағалары бес баллдық жүйе бойынша бағаланады.

Оқушылардың орындау шеберлігі сыныптан сыныпқа көшкен сайын артады. Сондықтан да бағаны қойғанда педагог білім алушылардың музыкалық шығарманы шебер орындауына, шығарманың көңіл күйін көрсете алғанына, техникалық жағынан кәсіптік орындауды игеруіне байланысты.

Бағдарламаны әдістемелік қамтамасыз ету

Арнайы сыныптағы оқыту мен тәрбиелеудің негізгі міндеттері

Арнайы аспап бойынша дәріс беретін педагог алдында негізгі міндеттер түр: кәсіптік деңгейдің дәрежесін жетілдіруі, өз жұмысына сүйіспеншілік пен жауапкершілікпен қарауы, сабақ беру барысында тәжірибесі мен білімін қолдана білуі.

Білім алушылармен жұмыс түрі жеке өткізу барысында педагог музыка мектебіне келіп түскен оқушыны жан-жақты (музыкалық және шығармашылық қабілеттері, ойлау қабілетінің дамуы, мінез-құлқын, өнерге қызығушылығын, дененің даму деректерін) зерттеуі керек. Жеке сабақ өткізу кезінде оқушының қабілетіне қарай оқытушы әр түрлі тәсілдерді қолдана алады. Оқу-тәрбие жұмысында да білім алушылардың қабілеттерін жетілдіретін әдістерді қолдануы тиіс.

Бірінші күннен бастап, жеке жұмыс түрлерін қолдана отырып, оқытушы мен оқушы арасында бір-біріне сенімділік қарым-қатынас туып, оқушының мектеп бітіргенше дейін жалғасады.

Бастапқы кезеңдегі оқыту.

Бастапқы кезеңде оқытушы оқушыны бай және жан-жақты музыка әлемімен таныстырады және одан әрі танымын арттырады. Педагог оқушыны музыкамен таныстырып музыкаға сүйіспеншілік пен сезімталдық, музыкалық бейнелерді түсінушілікке тәрбиелейді. Арнайы аспапта бастапқы қадамнан бастап мектепті бітіргенге дейін музыкалық шығармаларды тыңдатып оқушылардың музыкалық көзқарастарын дамыту.

Оқытудың бастапқы кезеңінде оқушылардың алғашқы музыкалық сауаты бойынша, музыкалық аспапта шығармаларды орындау, музыкаға қызуғушылық, еңбекқорлық пен өзіндік жұмыс жасауына тәрбиеленеді.

Бастапқы кезеңде оқушыға берілген үй жұмысының көлемі шағын және түсінікті болуы керек. Сонымен қатар оқушыдан үй жұмысын сапалы орындауды талап ету қажет.

Бірінші өткізілетін сабақтарда оқушының музыкалық қабілеттерін және денені еркін ұстауына негізделген.

Өкінішке орай кейбір оқытушылар бірінші сабақтан бастап ноталарды (музыкалық белгі) үйрету, оң және сол жақта орналасқан пернетақтамен таныстырудан, теориялық мәліметтерді түсіндіруден бастайды. Музыкалық дыбыстарды бірінші рет естіген және музыка туралы ұғымдармен танысқан баланың ойлау қабілеті абстракция болып қалады.

Ноталардың атауы мен клавиштарды басу арқылы дыбыс шығаруы бірдей болып қалыптасады.

Музыкалық «тілдің» мазмұны (музыкалық есту қабілетті дамыту, музыканы түсіну, музыкалық ойдың дамуы, музыкалық белсенділіктің дамуы) жылжытылып, оқыту жүйесі көру мен денені қозғалтудан басталса, ол кемшілік болып табылады.

Мұндай практиканың кемшіліктері:

1) есту қабілетінің белсенді қатысуынсыз екпіндірілген дыбыстық қатарда аспапта ойнау мүмкіндіктері (аталған жағдайда, баянда);

2) аспапта ойнауда оқытудың бастапқы үдерісі күрделендіріледі, ноталық жазбаны игеруге байланысты туындағын қиындықтар есебінен баяулатылады;

3) білім алушы оның не үшін керек екендігін білместен, нотаның пернетақтада орналасуын есінде сақтайды.

Бастапқы кезеңде оқушының музыкалық қабілеттері дамыту қажет. Алғашқы шығармаларды нота сауатын үйретпей, есту қабілеттерін дамыта отырып шығармаларды орындатуға болады.

Есту арқылы үйрету әдісі көптеген елдердің педагогикасында дамыған. Осындай жұмыс өткізу әдісі даярлық немесе нота сауатын таныстырмай оқыту деп аталады. Нотаны таныстырмай оқытуды В.А. Моцарттың әкесі-скрипкашы Леопольд Моцарт, Клара Шуманның әкесі-пианист Фридрих Вик, совет кезеңінің педагог-пианисі С.Савшинский, А.Алексеев, Л.Баренбойм, Ф.Брянская, баянист-педагогтар И.Пуриц, Н.Пуриц, Ю.Акимов, П.Гвоздев, В.Молотов, С.және Л.Белецкийлер қолданған. «Баян аспабын оқыту» әдістемелік баяндамада И.Г.Пуриц нота сауатын оқушыға таныстырмай оқушының негізгі жолдарын көрсетіп жазған.

Баланың даму, өсу табиғатын еске түсірейік: алдымен сөйлеу тілі шығады, содан соң сөздердің мәнін түсіне бастайды, ал ең соңында әріптер мен сөздерді жазу бастайды. Нота сауатын үйрену алдында, оқушы музыкалық аспапта шағын шығармаларды оқытушының және басқа оқушылардың орындауында тындап, естігенді саластырып, әуенді есте сақтау арқылы музыкалық аспапта қайталауға тырысады.

Музыкалық есте сақтау қабілеті даму арқылы оқушы музыканы терең сезінеді, оның мазмұнын түсінеді, музыкалық шығарманы өз бетінше талдауға үйренеді. Нота сауатын таныстырудың алдында оқушы музыкалық даму деңгейіне жетуі қажет, содан соң нота сауатымен танысады. Нота сауатымен танысу алдында музыка саласы туралы түсінігі дамуы қажет: динамика - (форте-пиано), регистр - (жоғары-төмен), жанр түрлері - (марш, би, ән).

Баян сыныбында оқытудың бастапқы кезеңдеріндегі есту қабілетінің басымдылықтарын (нотаға дейінгі кезең) қарастырамыз:

1) негізгі тірек есту қабілеті жұмысы мен бақылауына, есту-қозғалыстық өзара байланыстың қарапайым дағдыларын қалыптастыруға бөлінеді;

2) білім алушы нота сауатын зерделеуден босатылып, есту қабілеті арқылы ғана шығармаларды орындайды;

3) шығармашылық ойлау мен өзін-өзі бағалау дамытылады, өзінің ойнау мүмкіндіктеріне деген сенімділігі пайда болады. Бұл оқушының одан әрі белсенділігіне ынталандыру болып табылады.

Оқытушы оқушының музыкалық ойлау, есту қабілетін, қиялын дамыту барысында музыкалық аспапта орындаушылыққа дайындайды. Ұсынылған музыкалық педагогиканың бағыты оқушының сана-сезімін, ойлау қабілетін, шығармашылығын дамытуына негізделген. Сондықтан да даярлық топтағы оқушыларымен өткізілетін жұмысты нота сауатын таныстырмай жүргізілуі қажет.

Білім алушының белсенділігін, шығармашылығын дамыту үшін бастапқы кезеңде әр түрлі әдістердің түрлерін қолданылады. Музыкалық шығарманың мазмұнын, көңіл-күйін талдау арқылы (оқытушының орындауында, күйтабақтан музыканы тыңдау) музыкалық-бейне ойлау қабілетін жетілдіру.

Шығармашылық тапсырмалар беру: ойдан музыка шығару, әуенді аяқтау, өлең жолдарын немесе әнді аяқтау. Қайталанатын құрылымда жазылған шығарманы аяқтау.

Мысалы: әуенді дауыспен айтып (2-3 такт), содан соң әуенді музыкалық аспапта орындағаннан кейін оқушы әуенді (метод доигрывания) аяқтауы қажет. Әуеннің бағытын көрсетіп көмектесуге болады. Басқа сыныптарда (доигрывание) әуенді аяқтау әдісі ойынға айналып кетеді.

Бастапқы кезеңде оқушының орындаушылық дағдыларын қалыптастыру үшін (музыкалық дыбыстарды анық орындау, музыканың орындаушылық ерекшеліктерін есту, ойнаған музыканың ерекшелігін сезіну) оқытушымен музыкалық шығармаларды бірігіп орындауды қарастыру. Ансамбльде шығармаларды орындаған оқушының музыкалық дағдылары (ырғақтығы, саздық-үйлесімділік есту, (ладо-гармонический слух,) әуендік, тембрлік есту қабілеттері) қалыптасады.

Музыканы орындау түрлері (музицирование) қарапайым әуендерді есту қабілеті арқылы орындай алатын оқушымен өткізуге болады: оқушы негізгі әуенді орындаса, оқытушы сүйемелдейді, әуенді тасымалдау әдісін қолдана отырып басқа мақам жүйлерінде орындауға болады.

Жоғарғы сыныптарда (сол қолдың пернетақтасын жетік білгеннен кейін)

берілген әуенді өз бетінше сүйемелдеуге үйренеді, үндерді есту қабілеттері бойынша орындайды. Оқушымен арнайы аспапта бірінші күннен бастап есту қабілеттері бойынша музыкалық шығарманың орындауын, сапалы дыбыс шығаруын, орындаушылық техниканы жетілдіруді қадағалау. Жоғарғы сыныптарда күрделі, кең көлемді шығармалардың орындаушылық шеберлігін дамыту, есту қабілетін, сапалы дыбыс шығаруды, музыкалық шығарманың көркемдігін көрсете білу бойынша жұмыс түрлерін өткізу.

Қолды дұрыс орналастыру және қою дағдылары.

Дыбыс шығару техникасы

Орындаушылық техниканы оқушыға шеберлікпен үйрету үшін музыкалық аспапты дұрыс ұстап отыру дағдыларын дағдыларын қалыптастыру қажет. Музыкалық мектепте аспапты дұрыс, табиғи ұстап отыру дағдыларын қалыптастыруға оқушы мен оқытушылар жылдар бойы назар аударады. Аспапты дұрыс, табиғи ұстап отыру дағдыларын оқушыға үйрету үшін көптеген жұмыс түрлері мен жаттығуларды жасау керек. Музыкалық аспапты дұрыс ұстап отыру дағдылары қалыптасқан оқушылардың орындаушылық техникасы дамиды. Оқытушы оқушының аспапты дұрыс ұстап отыруын күннен күнге қадағалап отырса ғана, оқушының аспапта музыкалық аспапты ұстағанда бұлшық еттері қатаймай, кәсіптік ауыруға шалдықпай, аспапты еркін, табиғи қалпында ұстайды. Оқушыны музыкалық аспапта оқыту барысында аспапты дұрыс ұстап отыру дағдыларына көңіл бөлуге талап ету. Бірінші күннен бастап оқушының аспапты дұрыс ұстап отыруын, дыбысты ауамен шығару кезінде (мех), бағытты ауыстыру кезінде бұлшық еттерінің шиеленісін қадағалау. Бастауыш

сыныпта аспапты дұрыс ұстап отыру дағдыларын, орындаушылық шеберлігін қалыптастыру үшін оқушылардың жеке даму ерекшеліктерін (қозғалыстың үйлесімділігі, қолдарын еркін қозғауы, орындаушылық қабілеттерінің дамуы, бұлшық еттеріннің реттеуі) ескеру керек.

Аспапта орындаушының оң қол (сасусақтармен пернетақтаны басу) мен сол қолдың қозғалысы (көрік) бір - бірімен сәйкестендіріліп отыруы қажет. Бастауыш сынып оқушысын аспапта орындаушылық шеберлігін дамыту үшін музыкалық шығармаларды талдау барысында әр қолмен жұмыс түрлерін бөлек жүргізу қажет. Әр қолмен бөлек жұмыстан соң екі қолды біріктіріп шығарманы орындатуға болады.

Бастауыш сыныпта көрікпен (тарту және сығымдауды бірдей өткізу) оқушының күші жетпей қиындыққа түседі. Дыбыстарды әдемі алу бойынша жұмыс өткізу (филировка).

Сығымдауды өткізгенде оқушының отыру қалпы өзгереді (сығымдауды өткізгенде оқушы оң жаққа бұрыла бастайды). Баян аспабында саусақтармен пернетақталарды басар алдында оқушыға дыбыстарды қалай басып орындауды түсіндіру керек (туше әдісін орындағанда саусақтарды ақырын, жай, ал қолдарды жеңіл және еркін ұстауы қажет.) Бастапқы музыкалық шығармалар нон легато және легато штрихтарында орындалады.

Саусақтарды басу (ақырын, бірақ клавиштің түбіне дейін жеткізу) мен саусақтарды клавиштан көтеру (ақырын, қол босатылады, саусақ жоғары бағытта көтеріледі) - дыбысты әдемі алудың алуан түрі. Дыбысты саусақтар мен қолмен клавиштарды соғу әдісі.

Оқыту әдістері

Барлық пәндерді оқытуда қолданылатын дәстүрлерді музыкалық аспапта оқытуда да қолданады: сөз арқылы, көру арқылы, практикалық сабақ.

Сөз арқылы оқыту әдісі - көп қолданылатын әдістің түрі болып табылады. Сөз арқылы оқытудың міндеттері: оқу және теориялық мәліметтері, орындаушылық техникасы, музыкалық шығармалардың мазмұны айтылып түсіндіріледі. Сөз арқылы оқыту әдісін өткізудің түрлері: әңгіме, түсіндіру, талқылау, салыстыру, зерттеу.

Оқытудың көрнекі әдістері - оқушылардың аспапты терең түсінуге, пәнге сүйіспеншілік туғызуға тәрбиелейді. Көру арқылы оқыту әдісінің міндеттері: оқытушы шығарманы оқушыға орындау, көрнекілікті көрсету (сурет, плакат, бейнематериал,), сонымен қатар концерт залдарына барып концерттерді, музыкалық шығармаларды күйтабақта тыңдау. Көру арқылы оқыту әдісін қолданудың арқасында

оқушылардың есте сақтау, дене қозғалысының дамуы, теориялық мәліметтерді қабылдауы дамиды.

Оқытудың практикалық әдістері - өткізу барысында оқушылар жұмыс жүргізудің түріне белсенді қатынасады.

Практикалық сабақты өткізуге: шығармалардың көркемділігі бойынша практикалық және өзіндік жұмыс, орындаушылық техниканы жетілдіру (гамма, арпеджио, үндестіктер) бойынша жұмыс, күнделікті орындалатын жаттығуларды (штрихтарды, серпінділікті, музыкалық шығармаларды техникалық орындаушылықты) орындау.

Жұмыс кезеңдері және репертуарды таңдау ерекшеліктері

Жалпы алғанда оқу-тәрбие жұмыстарын шартты түрде бірнеше кезеңге бөлуге болады:

Білім алушымен танысу, оқытушы мен оқушы арасындағы достық қарым-қатынастың пайда болуы (сенушілік, жолдастық), денені еркін ұстау, психологиялық жағымды ахуалды туғызу (оқушының психологиясын зерттеу, жағымсыз эмоцияларды жеңу).

Білім алушыларда бастапқы орындаушылық қабілеттерді қалыптастыру.

Білім алушылардың музыкалық қабілеттерін дамыту: алған білімдерін жинақтау және қорытындылау, орындаушылық техникасын жетілдіру.

Репертуарды таңдау - оқу мен тәрбие жұмысының негізгі мақсатына жетуде, оқушының орындаушылық қабілеттерін дамытуда, ішкі дүниесін дамытуда маңызы зор.

Репертуарлық жоспарды таңдағанда оқытушы оқушының жас ерекшеліктерін, орындаушылық шеберлігін, шығармашылық пен техникалық орындаушылық ерекшеліктерін ескеруі қажет. Репертуарлық жоспар оқушылардың эстетикалық талғамына қарай, шығарманы орындаушылық көркемділігін дамытатын, музыка саласына сүйіспеншілік туғызатын болуы тиіс. Репертуар оқушыларға орындауға ыңғайлы, түсінікті, қызықты әр түрлі жанр (музыканың саласы), стильде (қазақ, орыс, шетел, қазіргі заманғы композиторлар мен мультфильм, балаларға арналған кинофильм және халық музыкасы) шығармаларынан құралыстырылғаны тиіс. Сонымен қатар оқытушы қазақ халық әндері мен күйлердің өңделген шығармалардың (саздың, ырғақтың, әуеннің ерекшеліктері) талдап орындауға тапсырма береді.

Оқушы шығарманың шығу тарихы, композитордың өмірбаяны мен шығармашылық жолымен танысып, музыкалық шығарманың көркемділігін, орындаушылық көңіл-күйін анықтайды.

Практикалық музыкалық-педагогикалық материалдың ерекше түрлерінің бірі баянда ойнауға оқыту үдерісінде қолданылатын

музыкалық шығарманың бірі – этюд болып табылады, этюдты таңдауда оның көркемдік, және де техникалық маңыздылығын ескеру қажет. Этюдтік шығарманы репертуарлық жоспарға енгізгенде оқытушы шығарманың орындаушылық техниканың қандай түрін жетілдіретінін ескере отырып, көркемдік құндылығын да ұмытпауы тиіс. Құрылымы мен мазмұнына қатысты, этюдты орындаудың бірнеше түрі мен мақсаттары бар: талдау, нота парағы бойынша орындау, техникалық сынақта орындау. Этюдты орындаудың техникалық орындаушылықты жетілдірумен қатар, аспапты дұрыс ұстап отыру дағдыларын қалыптастыру ғана емес, ойнау аппаратының қозғалғыштығы мен икемділігін дамытуға да көңіл бөліну қажет.

Нотаны қағаз бетінен оқу техникасы

Нотаны қағаз бетінен оқу техникасы бірінші сыныптан бесінші сыныпқа дейін оқыту және оқытушымен жүйелі түрде қадағаланып отырылады. Нотаны қағаз бетінен оқу дағдысын қарапайым пьесаларды бір қолымен орындау арқылы зерделеуден басталады. Кейінгі сыныптарда екі қолымен бір уақытта орындауға дағдыланады.

Нота бойынша орындалатын шығармалар орындайтын шығармалардың репертуары қызықты, орындаушылық қабілеттеріне байланысты болып іріктелінуі тиіс (пьесаның күрделілік дәрежесіне қарай 1,2 сыныпқа төмен болуы мүмкін).

Нота бойынша шығармаларды талдаудың алдында ауызша талдау – мақамды анықтау (кілт белгілері-альтерация), көлем, екпін және шығарманың сипаты, серпінділік белгілері және агогика (шығарманың ішіндегі жылдамдық өзгерістері) анықталады.

Нота бойынша шығармаларды талдау жұмысын өткізу барысында, оқушы ноталардан көзін алмай қарап орындауы қажет.

Нота бойынша шығармаларды талдау жұмысын ансамбль мен оркестрде жалғастыруға болады.

Дайын-таңдаулы баянда оқыту

Баян аспабының сол қол пернетақтасы іріктелген немесе (выборный или готово-выборный) дайын-таңдаулы болған жағдайда оны оң пернетақтаны қосарлана игеру арқылы іске асыру жөн.

Таңдаулы пернетақтаны меңгеруді осыған ұқсас аспаптың болмауына байланысты аспаптарда орындауды 3-ші сыныптан бастап жүзеге асыруға болады.

Мубаянның пернетақталарын меңгеруді білім алушының бірінші сабақтан оның құрылысымен танысудан бастауға болады. Ең алдымен оның назарын көлденең және тік қатарлардың орналасуына, ақ және

қара клавиштердің алма-кезек алмасуына аудару қажет. Одан әрі хроматикалық гаммаларды екінші саусақпен, кейіннен үшінші саусақпен (2,3,4) игеруі тиіс.

Баян аспабының құрылысымен толық танысу жолдары бір дыбысты әр түрлі октавада орындау (оң және сол жақ пернетақтада), бір нотадан әр түрлі дыбыс аралықтарын (интервалы) (оң және сол жақ пернетақтада), содан соң баян аспабында орындау. Аппликатура сол қалпында сақталынады, алайда айналы (зеркально) көріністе қайталаынады. Таңдаулы пернетақтада бас бармақпен орындау әдісі қосылғанда, аппликатураның орындау тепе-теңдігі (синхронность аппликатуры) жойылады.

Таңдалған пернетақтада мажорлық және минорлық гаммаларды, ұзақ және қысқа арпеджио түрлерін, үндестіктерді үйренумен қатар оқушылар полифониялық шығармаларды орындауды меңгереді.

Оқушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру

Оқушылардың үлгерімі өзіндік үй жұмысын дұрыс ұйымдастырғанына байланысты. Бастауыш сынып оқушылары үй жұмысын дұрыс орындай алмай музыкалық аспапқа қызығушылығы төмендейді. Үй жұмысына тапсырма бергенде, оқытушы шағын шығармаларды әр қолмен бөлек және шығарманың көлемін бөліп орындауды талап етеді. Жоғарғы сынып оқушыларына үй тапсырмасының көлемі және орындайтын жұмыс түрлері түрлендіріледі. Шығарманың орындаушылық туғызатын бөліктерді әр түрлі әдіспен (тасымалдау, штрих пен ырғақты өзгертіп) орындау.

Оқушының өзіндік жұмысының орындауын тәрбиелеу мен дамыту үшін, оқытушы үй тапсырмасының орындау әдісі мен тәсілдерін түсіндіруі тиіс. Әр сабақта оқытушы үй тапсырмасын оқушының орындаушылық қабілетіне қарай өзгертіп отырады. Оқытушы оқушыдан үй тапсырмасын сапалы орындауды талап етуі қажет.

Сабақты өткізу барысында оқытушы оқушының музыкалық есту және ойлау қабілеттерін, орындаушылық шеберлікті дамыту, үй тапсырмасын орындауды жетілдіруге белсенділік көрсетуі тиіс.

Үй тапсырмасын оқушы күн сайын орындауы (аптасына 2-4 сағат) қажет. Педагогиканың дәстүрін, әдістер мен тәсілдерін қолдана отырып, бағдарлама жоспарын орындау үшін, оқушыға берілген өзіндік жұмыстың көлемі қиын болмауы тиіс.

Оқушыға үй жұмысын ұйымдастыруға, дайындалу сағат көлемін үнемдеуге оқытушы көмек көрсетуі қажет.

Үй жұмысында тапсырмалар әр түрлі болуы қажет:

үштен бір бөлігі (орындаушылық техниканы жетілдіретін жаттығулар, гаммалар, этюдтарға) бөлінуі тиіс.

жаңа шығармаларды талдау, нота бойынша шығармаларды талдау (читка с листа) (орындаушылық талабы бойынша 2-3 сыныпқа төмен)

дыбыс бойынша жұмыс, оқытушының нұсқауы бойынша техникалық қиындық туғызатын бөліктерді орындау.

музыкалық шығарманы жаттау, концертке дайындау.

бағдарлама шығармасын басынан бастап соңына дейін тоқтамай орындау, оқушы орындаған шығармаларды қайталау.

үй тапсырмасы оқушының күнделігінде жазылуы тиіс. Оқушының үй тапсырмасын сапалы орындауында, күнделіктің жүйелі толтыруында да жатыр.

Үй тапсырмасын сабақтан сабаққа дейін тексеруі мен қадағалауын ата-аналар өткізеді. Оқытушы оқушының үйде үй тапсырмасын орындауға жағдайының туғызуын біліп, танысуы керек. Ата-ана мен оқытушының арасында қарым-қатынасы жақсы болуы қажет.

Әдебиеттер тізімі

1. Акимов Ю., Гвоздев П. Прогрессивная школа игры на баяне. - М.: Музыка, 1976 г. – 178 с.
2. Акимов Ю. Школа игры на баяне. - М., 1981.
3. «Аккордеон плюс: концертные пьесы для аккордеона и баяна (учебно-методическое пособие), составители Ю.Шишкин, Е.Левин, Р.-на Дону, «Феникс», 2013 г.- 47 с.
4. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано. - М.: Музыка, 1978 г. – 560 с.
5. Антология//Популярные произведения композиторов Казахстана для баяна, аккордеона» составитель заслуженный деятель РК Абдуллаев О.А., Алматы: Өнер, 2010 г. - 520 с.
6. Баренбойм Л.А. Фортепьянная педагогика. – М.: Классика – XXI, 2007 г. – 192 с.
7. Бойцова Г. Юный аккордеонист. Часть 1. - М.: Музыка, 2000 г. – 76 с.
8. Бойцова Г. Юный аккордеонист. Часть 2. - М.: Музыка, 2000 г. – 110 с.
9. Гвоздев П. Принципы образования звука па баяне и его извлечения //Баян и баянисты. Выпуск 1. - М.: Музыка, 1970 г. – 152 с.
10. Говорушко П. Начальный курс игры на готово-выборном баяне. – М.: Музыка, 1980 г. – 166 с.
11. Говорушко П. Школа игры на баяне. - Л., Музыка, 1981 г.- 157 с.
12. Егоров Б. Общие основы постановки при обучении игре на баяне // Баян и баянисты. Вып 2. - М.: Музыка, 1974 г. – 456 с.
13. Имханицкий М. И. Музыка зарубежных композиторов для баяна и аккордеона. – М.: Издательство РАМ им. Гнесиных, 2004. - 376 с.
14. Имханицкий М. И. История исполнительства на русских народных инструментах. - М.: РАМ им. Гнесиных, 2002. – 351 с.
15. Имханицкий М.И. Формирование и развитие русской народной инструментальной культуры письменной традиции: автореф. дис. док. иск. – М.: 1998//Интернет
16. Мирек А.М. Гармоника прошлое и настоящее. – М.: Интерпракс, 1994. 534 с.
17. Мирек А. М. Основы постановки аккордеониста. – М.: МПИ, 2000. - 254 с.
18. Музыкальное искусство: Наука и образование. Сборник научных трудов, выпуск II. – Астана: КазНАМ, 2006. - 284 с.
19. Липс Ф. Р. Искусство игры на баяне. - М.: Музыка, 1998 г. – 144 с.

20. Мустафин Б., Мустафина Т., Алыбаев Т., Смакова З. Сырнай үйрену мектебі. – Алматы.: Білім, 2004 г. – 408 с.
21. Онегин А. Школа игры на готово-выборном баяне. - М.: Музыка, 1978 г. – 237 с.
22. Пуриц И. Методические статьи по обучению игре на баяне. - М.: Композитор, 2001 г. – 224 с.
23. Стасенко Л. Баян. – М.: Мир книги, 1992 г. – 150 с
24. Судариков А. Основы начального обучения игре на баяне. – М.: Музыка, 1991 г. – 116 с.
25. Туякбаев Д., Смакова З. Пособие по аранжировке казахских кюев для баяна. - Алматы: Қағанат – ҚС, 1999. – 152 с.
26. Пальчиковые игры. Методическое пособие для младших школьников. - М.: Кифара, 2005 г. – 156 с.
27. Донотыши. Обучение начинающих - М.: Композитор. 2000 г.- 233 с.
28. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано. - М.: Музыка. 1978 г. – 568 с.
29. Баренбойм Л. Путь к музицированию. - Л.: Музыка. 1973 г.- 450 с.
30. Накапкин В. Школа игры на готово-выборном баяне. - М.: Советский композитор. 1985 г.- 230 с.

Пояснительная записка

Модернизация сферы образования является одним из важнейших приоритетов, обозначенных в долгосрочной Стратегии «Казахстан-2030».

В Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы особое внимание обращается на формирование профессионально компетентной, конкурентоспособной личности, а также обеспечение потребности каждого человека в постоянном творческом развитии.

Эстетическое воспитание – неисчерпаемый источник духовного богатства и нравственной культуры современного казахстанского общества, важнейший фактор становления креативной, всесторонне развитой личности, способной нестандартно мыслить, активно проявлять свою творческую индивидуальность, достигать положительных результатов. Для формирования такой личности необходимо получить качественное образование, которое в значительной мере определит дальнейшие успехи личности.

Для успешной реализации поставленных задач необходимо соответствующее качественное программное обеспечение.

Образовательная программа по предмету «Баян» для детских музыкальных школ, музыкальных отделений школ искусств разработана в соответствии с Типовыми учебными планами для детских музыкальных школ и музыкальных отделений школ искусств.

Образовательная программа ориентирована на традиционное обучение, применение индивидуальных приемов обучения к каждому обучающемуся, развитие исполнительской техники, воспитание художественного мышления.

Актуальность создания образовательной программы по предмету «Баян» детских музыкальных школ, музыкальных отделений школ искусств обусловлена необходимостью систематизировать современную учебно-методическую литературу и репертуар, представленный произведениями казахстанских, российских, советских и зарубежных композиторов.

Педагогическая целесообразность образовательной программы «Баян» предполагает освоение обучающимися теоретических сведений непосредственно в процессе практической деятельности.

Образовательная программа рассчитана на выработку у обучающихся умения планировать домашнюю работу, навыков осуществления самостоятельного контроля за своей учебной деятельностью, умения давать объективную оценку своему труду, формирования навыков взаимодействия с педагогами, отражает разнообразие репертуара, академическую направленность учебного

предмета «Баян», а также возможность индивидуального подхода к каждому обучающемуся.

Образовательная программа направлена на:

формирование и развитие мотивации личности ребенка к познанию и творчеству;

создание условий для полноценного, всестороннего развития личности обучающегося, также социального, культурного и профессионального самоопределения;

достижение целостности процесса интеллектуального и духовного развития детей через инструментальное исполнительство.

Образовательная программа раскрывает содержание деятельности педагога и обучающихся в соответствии с целями Детской музыкальной школы. В структуру программы входит пояснительная записка, ожидаемый результат обучения, контроль и критерии оценки, содержание работы по каждому классу с перечнем программных требований, примерным репертуаром, также рекомендации.

Цель учебного предмета «Баян»: комплексное воспитание и развитие обучающихся на основе приобретенных им знаний, умений и навыков игры на баяне, также подготовка одаренных детей к дальнейшему поступлению в учебные заведения по профилю.

Образовательные задачи:

формирование и развитие исполнительских умений и навыков игры на баяне;

приобщение обучающихся к основам национальной и мировой музыкальной культуры;

приобретение навыков ансамблевой игры, чтения с листа, овладение основ аккомпанемента.

Воспитательные задачи:

воспитание детей в творческой атмосфере, обстановке доброжелательности, эмоционально-нравственной отзывчивости, а также профессиональной требовательности;

воспитание и развитие творческой активности, индивидуальности, инициативности, самостоятельности и эмоциональной восприимчивости обучающихся;

воспитание трудолюбия, чувства товарищества и ответственности;

воспитание и развитие эстетических взглядов обучающихся, нравственных установок и приобщения к культурным ценностям;

воспитание и развитие музыкального вкуса, сценической культуры, а также навыков самоорганизации и самоконтроля обучающихся.

Развивающие задачи:

развитие музыкальных и творческих способностей с учетом индивидуальных особенностей обучающихся;

формирование и развитие способности к художественному, эмоциональному сопереживанию;

развитие творческого воображения, образного мышления обучающихся.

Практическая новизна определяется тем, что содержание представленной программы обеспечивает целостное художественно-эстетическое развитие личности и приобретение ею в процессе обучения музыкально-исполнительских и теоретических знаний, умений и навыков.

В образовательной программе отражены новые тенденции современной педагогики, значительно дополнен и обновлен педагогический репертуар, также представлен перечень музыкальных произведений по классам, позволяющий преподавателю осуществлять выбор репертуара с учетом индивидуальных возможностей обучающихся.

Предмет «Баян» тесно связан с такими дисциплинами учебного плана, как «Сольфеджио», «Хоровой класс», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Ансамбль, оркестр».

Основной формой учебно-воспитательной работы в классе по специальности является урок в форме индивидуального занятия, 2 раза в неделю по 1 академическому часу. Занятие состоит из теоретической и практической частей.

Условия реализации программы

Для реализации образовательной программы необходимо наличие учебных аудиторий для мелкогрупповых и индивидуальных занятий с хорошей освещённостью и проветриванием, технических средств (компьютер, видео и фотоаппаратура), музыкальных инструментов (готовые, выборные, готово-выборные, многотембровые баяны), подставок для нот, столы, стулья в соответствии с ростом обучающегося.

Типовой учебный план

№	Предмет	Недельная нагрузка по классам										Экзамены	
		Инструментальный класс Срок обучения: 7-9 лет											
		подг.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Классы	
1.	Специальный класс (инструмент)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	7,8,9
2.	Сольфеджио	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	7
3.	Коллективное музицирование (хор, оркестр, ансамбль и др.)	-	1	1	1	1	3	3	3	3	3	3	
4.	Казахская музыкальная литература	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-		
5.	Мировая музыкальная литература	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-		
6.	Предмет по выбору	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
	Всего часов	4	6	6	6	7	10	10	10	8	8		

Содержание учебного предмета

Тематический план

- Раздел 1. Формирование культуры игры на баяне.
- Тема 1.1. Основы музыкальной грамоты.
- Тема 1.2. Формирование основных навыков игры на инструменте.
- Тема 1.3. Звукоизвлечение.
- Тема 1.4. Техника исполнения штрихов.
- Тема 1.5. Музыкальная терминология.
- Раздел 2. Формирование исполнительских навыков.

- Тема 2.1. Развитие технических навыков.
Тема 2.2. Развитие музыкально-образного мышления.
Тема 2.3. Произведения малой формы.
Тема 2.4. Произведения крупной формы.
Тема 2.5. Средства музыкальной выразительности.
Раздел 3. Развитие творческих навыков.
Тема 3.1. Развитие различных видов музыкального слуха.
Тема 3.2. Основы навыков чтения с листа.
Тема 3.3. Развитие навыков транспонирования.
Тема 3.4. Техника подбора по слуху.
Раздел 4. Комплексное воспитание профессиональных навыков.
Тема 4.1. Развитие слухового самоконтроля.
Тема 4.2. Комплекс специфических баянных средств исполнения.
Тема 4.3. Воспитание самостоятельной поисковой деятельности.
Тема 4.4. Принципы самостоятельной работы над произведением.
Тема 4.5. Воспитание сценической культуры.
Раздел 5. Формирование музыкально-профессиональных навыков.
Тема 5.1. Закономерности строения основных форм музыкальных произведений.
Тема 5.2. Приобретение профессиональных навыков по формированию исполнительского плана произведения.
Тема 5.3. Искусство владения различными штрихами, видами туше.
Тема 5.4. Искусство интонирования.
Тема 5.5. Совершенствование исполнительского мастерства.

Учебно-тематический план

Подготовительный класс

№ п/п	Тема	Количество часов		
		Общее	Теория	Практика
1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Знакомство с инструментом. Краткая история возникновения баяна. Устройство инструмента. Уход за инструментом	2	1	1
3.	Посадка, постановка рук			
3.1.	Основы посадки, постановки	1	0,5	0,5

	игрового аппарата			
3.2.	Постановка левой и правой рук на инструменте	3	1	2
3.3.	Формирование предварительных игровых навыков без инструмента. Упражнения для развития свободы двигательного аппарата	1	0,5	0,5
4.	Освоение и развитие исполнительских навыков игры на баяне			
4.1.	Принципы звукоизвлечения на баяне	1	0,5	0,5
4.2.	Техника ведения меха. Грамотная смена направления движений меха, филировка звука	2	0,5	1,5
4.3.	Освоение туше «нажим»	2	0,5	1,5
5.	Работа по формированию элементарных музыкально-слуховых представлений. Прослушивание музыкальных примеров и просмотр видеозаписей баянного исполнительства. Воспитание музыкального вкуса и интереса к инструментальной музыке	5	0,5	4,5
6.	Развитие различных видов музыкального слуха на основе изучаемого практического материала. Формирование и развитие ритмического чувства, простейшие ритмы в речи и в музыке. Ритмические упражнения	6	2	4
7.	Освоение музыкальной грамоты на основе доступного материала. Знакомство с музыкальными терминами	10	0	10
8.	Анализ музыки. Практические задачи по определению образа, характера музыки, а также изучение доступных средств выразительности для достижения определенного характера	2	1,5	0,5

	звучания музыки			
9.	Игра в ансамбле с педагогом	3	0	3
10.	Развитие творческого мышления при помощи подбора мелодий по слуху, сочинения песен на стихи, сочинение окончаний фраз и предложений, рисования музыкального образа. Выполнение практических заданий, развивающих музыкальное воображение	9	4,5	4,5
11.	Итоговые занятия	1	0,5	0,5
	Итого	68	15,5	52,5

Первый класс

№ п/п	Тема	Количество часов		
		Общее	Теория	Практика
1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Закрепление знаний по истории возникновения баяна и устройству инструмента	2	1	1
3.1	Закрепление основ посадки, постановки рук, полученных в подготовительном классе. Применение специальных упражнений для развития свободы двигательного аппарата	1	0,5	0,5
4.1.	Развитие техники звукоизвлечения на баяне	1	0,5	0,5
4.2.	Работа над грамотной сменой направления движений меха, филировкой звука	2	0,5	1,5
4.3.	Освоение различных видов туше	2	0,5	1,5
5.	Дальнейшая работа по развитию музыкально – слуховых представлений	5	0,5	4,5
6.	Развитие чувства ритма на основе практического материала. Применение ритмических	8	1	7

	упражнений			
7.	Изучение музыкальной грамоты на основе практического материала. Ознакомление с различными музыкальными терминами	3	2	1
8.	Изучение пьес простой формы на баяне. Ознакомление с формой вариации на основе доступного практического материала	10	0	10
9.	Ознакомление с минорным ладом. Закрепление на практическом материале	5	1	4
10.	Освоение мажорных гамм в одну октаву различными штрихами, длинных арпеджио и 3 –х звучных аккордов отдельно каждой рукой	6,5	1,5	5
11.	Изучение формы вариации на практическом материале	6,5	0,5	6
12.	Ознакомление с тембровыми возможностями инструмента, изучение регистровых обозначений баяна	1	0,5	0,5
13.	Освоение техники чтения нот с листа, транспонирования	2	0,5	1,5
14.	Игра в ансамбле	3	0	3
15.	Работа над репертуаром	9	0	9
16.	Концертная деятельность	1	0	1
	Итоговые занятия	1	0,5	0,5
	Итого	68	10,5	56,5

Второй класс

1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Работа над художественными произведениями, дальнейшее развитие технических, исполнительских навыков на основе нотного материала. Освоение пьес кантленного	20	0	20

	характера			
3.	Транспонирование	3	0,5	2,5
4.	Чтение с листа	2	0,5	1,5
5.	Игра в ансамбле	5	0	5
6.	Работа над репертуаром	10	0	10
7.	Работа над мажорными гаммами до 2-х знаков в две октавы двумя руками различными штрихами	7	0,5	6,5
8.	Изучение мажорных длинных и коротких арпеджио, 3 –х звучных аккордов двумя руками	5	0,5	4,5
9.	Работа над развитием тембрового слуха обучающегося, дополнение сведений о регистровых обозначениях баяна	10	1	9
10.	Концертно-конкурсная деятельность	2	0,5	1,5
11.	Итоговая работа	1	0,5	0,5
	Итого	68	4,5	63,5

Третий класс

1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Работа над художественными произведениями. Дальнейшее развитие технических, исполнительских навыков на основе практического материала	21	0	21
3.	Освоение пьес с элементами полифонии (желательно на выборной клавиатуре).	11	0,5	10,5
4.	Изучение произведений крупной формы: сюиты, формы вариаций, двух- и трехчастной	11	0,5	10,5
5.	Дальнейшее изучение мажорных гамм до 2–х знаков в две октавы, исполнение различными штрихами	4	0,5	3,5
6.	Изучение мажорных длинных и коротких арпеджио различными	6	0,5	5,5

	штрихами и 3 –х звучных аккордов двумя руками			
7.	Освоение минорных гамм в одну октаву, а также длинных и коротких арпеджио, 3 –х звучных аккордов двумя руками	10	0,5	9,5
8.	Углубление знаний о регистровых обозначениях	1	0,5	0,5
9.	Концертно-конкурсная деятельность	2	0,5	1,5
10.	Итоговая работа	1	0,5	0,5
	Итого	68	4	64

Четвертый класс

1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Совершенствование исполнительских навыков игры на инструменте	5	0	5
3.	Работа по усвоению пьес с элементами полифонии	14	0,5	13,5
4.	Дальнейшая работа над произведениями крупной формы (сложная трехчастная форма, сюита)	14	0,5	13,5
5.	Изучение мажорных гамм до 3–х знаков в две октавы, исполнение различными штрихами, а также использование полиштрихов	7	0	7
6.	Изучение мажорных длинных и коротких арпеджио различными штрихами, 4–х звучных аккордов двумя руками	5	0	5
7.	Изучение минорных гамм в две октавы до 2-х знаков, длинных и коротких арпеджио различными штрихами, 4 –х звучных аккордов двумя руками	8	0,5	7,5
8.	Активное использование в работе над произведениями различных тембров и регистров	2	0	1

	баяна			
9.	Концертно-конкурсная деятельность	10	0	10
10.	Итоговая работа	2	1	1
	Итого	68	3,5	64,5

Пятый класс

1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Работа над репертуаром	15	0,5	14,5
3.	Совершенствование технических, исполнительских навыков игры на инструменте посредством освоения более сложного практического материала	10	0	10
4.	Изучение мажорных гамм в две октавы до 4-х знаков, исполнение различными штрихами, а также использование полиштрихов	4	0,5	3,5
5.	Изучение мажорных длинных и коротких арпеджио различными штрихами, а также 4-х звучных аккордов двумя руками	5	0,5	4,5
6.	Изучение минорных гамм в две октавы до 3-х знаков, длинных и коротких арпеджио различными штрихами, 4-х звучных аккордов двумя руками	5	0,5	4,5
7.	Работа над полифоническими произведениями (желательно на выборной клавиатуре), а также над произведениями крупной формы	10	0,5	9,5
8.	Применение тембровых возможностей инструмента, углубленное изучение регистровых обозначений	1	0,5	0,5
9.	Работа над виртуозными пьесами	15	0	15
10.	Концертно-конкурсная	15	0	15

	деятельность			
11.	Итоговая работа	2	2	2
	Итого	68	5	63

Шестой, седьмой классы

1.	Вводное занятие	1	1	0
2.	Подготовка концертно-конкурсной, экзаменационной и выпускной программы	15	0,5	14,5
3.	Совершенствование технических, исполнительских навыков игры на инструменте посредством освоения более сложного практического материала (изучение виртуозных пьес)	10	0	10
4.	Изучение мажорных гамм в две октавы до 5-ти знаков, исполнение различными штрихами, а также использование полиштрихов	4	0,5	3,5
5.	Изучение мажорных длинных и коротких арпеджио различными штрихами, 4 –х звучных аккордов двумя руками	5	0,5	4,5
6.	Изучение минорных гамм в две октавы до 4-х знаков, длинных арпеджио, а также коротких арпеджио различными штрихами и 4-х звучных аккордов двумя руками	5	0,5	4,5
7.	Работа над полифоническими произведениями (на выборной клавиатуре), а также над произведениями крупной формы	10	0,5	9,5
8.	Применение тембровых возможностей инструмента	1	0,5	0,5
9.	Концертно-конкурсная деятельность	15	0	15
10.	Итоговая работа	2	1	1
	Итого	68	5	63

Распределение учебного материала по годам обучения

Подготовительный класс

В подготовительном классе закладываются первоначальные основы исполнительских умений и навыков, формируются правильные исполнительские установки и ощущения.

На начальном этапе обучения обучающийся должен ознакомиться с краткой историей возникновения баяна, а также устройством инструмента, строением его правой и левой клавиатур, правилами посадки и постановки рук, основами звукоизвлечения.

В процессе освоения элементарных навыков исполнительской техники обучающийся постепенно знакомится с записью нотных знаков, их соотношение с реальным звучанием инструмента, усваивает основы нотной грамоты.

В течение года обучающийся должен освоить 10 различных музыкальных произведений (детские попевки и песни, обработки народных песен, простые пьесы). На основе практического материала обучающийся учится ориентироваться в нотной записи и в клавиатурах инструмента, различать характер музыки.

Содержание учебного предмета:

ознакомление с устройством баяна, его художественными возможностями;

освоение строения правой и левой клавиатур (название рядов и клавиш, расположение соответствующих каждой клавише звуков, различных октав, диапазон инструмента);

освоение посадки и постановки инструмента (общее положение корпуса, ног, рук, кистей и пальцев с учетом физиологических особенностей и развития конкретного ученика; правильное пользование ремнями баяна и т.д.);

формирование элементарных навыков ведения меха (плавно, ровно, активно), смена направлений движения меха – быстро, «мягко», без толчков, отработка навыков ведения меха и смена направлений его движения на упражнениях (плавное и активное движение левой рукой, равномерное усилие на сжим и разжим, незаметная смена направлений его движения, совмещение смены направлений движения меха со снятием звучания);

приобретение умений элементарного звукоизвлечения (совместное движение меха и нажим клавиш), усвоение основного способа звукоизвлечения (нажим) правой и левой руками, овладение начальными двигательными и игровыми навыками (игра ровным звуком нон легато гаммаобразных последовательностей правой рукой), свобода (отсутствие напряжения) исполнительского аппарата,

использование специальных упражнений на координацию мышечных движений;

формирование основных музыкально-слуховых представлений ребенка, применение «до нотного» или «слухового» метода обучения, основным принципом которого является повышение активности различных видов слуха в процессе освоения языка музыки, что способствует установлению слухо-двигательной взаимосвязи начинающего баяниста;

формирование и развитие музыкально-слуховых представлений (подбор по слуху знакомых несложных одноголосных мелодий правой рукой и элементарного сопровождения левой);

формирование и развитие ритмического чувства на основе изучаемого художественного материала, выполнение ритмических упражнений;

начальное освоение левой клавиатуры (извлечение смежных звуков на основном ряду, чередование басов и аккордов), а желательно также выборной клавиатуры в случае наличия готово-выборного инструмента соответствующего размера в организации образования. Знакомство с правой и левой клавиатурами необходимо осуществлять параллельно, исполняя сначала элементарные пьесы на чередование рук, затем постепенно осваивать игру двумя руками одновременно.

освоение общих элементарных аппликатурных закономерностей;

выработка координации движений правой и левой рук при игре двумя руками на инструменте;

овладение основными приемами аккомпанемента при игре на готовом баяне (мягкое чередование баса и аккорда);

освоение навыков управления мехом, контроль над грамотной сменой направлений движения меха внутри построений, работа по филировке звука, выполнение упражнений;

овладение основными уровнями динамического звучания (форте, пиано), ознакомление с динамическими оттенками музыки и их освоение на конкретных музыкальных примерах (крещендо и диминуэндо и другие элементы выразительности звучания музыки);

игра в ансамбле (данный вид музицирования рекомендуется осваивать в дуэте с педагогом);

освоение альтерированного звукоряда на правой клавиатуре инструмента и на выборной клавиатуре в случае наличия соответствующего инструмента в детской музыкальной школе;

слуховой самоконтроль за качеством звучания;

воспитание слуховой памяти, внимания, развитие восприимчивости к музыке, эмоциональности;

концертная деятельность.

Примерный репертуар

Считалочки, детские песенки «Андрей-воробей», «Сорока-сорока», «Паровоз», «Дождик», «Василек», «Дин-дон» и др.

Потоловский Н. Жук.

Березняк А. Петя-барабанщик.

Березняк А. Слышен гром.

Бойцова Г. Веселый чай.

Бойцова Г. Кукла танцует вальс.

Калинников В. Тень-тень».

Лещинская Ф. Две лошадки».

Лонгшамп-Друшкевичова Ф. Сказка о дятлах.

Филиппенко А. Цыплята.

Народные песни и танцы

Халық әні. Әуен.

Халық әні. Угай-ай.

Халық әні. Ойгөк.

Халық әні. Қайықта.

Халық әні. Жайлау.

Халық әні. Жалшылар қорғаны.

Халық әні. Бура.

Халық әні. Қасқа бұлақ.

Халық әні. Сырнай.

Русская народная песня. Баю, баюшки, баю.

Русская народная песня. Как под горкой, под горой.

Русская народная песня. Баю-бай.

Русская народная песня. Дождик.

Русская народная песня. Заинька.

Русская народная песня. Лошадка.

Русская народная песня. Теремок.

Русская народная песня. У кота»

Русская народная песня. Веснянка.

Русская народная песня. Лиса.

Русская народная песня. Дон-дон.

Русская народная прибаутка. Дедушка.

Русская народная песня. Пастушок.

Итальянская народная песня. Колыбельная.

Украинская народная песня. Лепешки.

Венгерская народная песня. Черная курочка.

Польская народная песня. Два кота.

Румынская народная песня. Поезд.

Украинская народная песня. Приди, приди, солнышко.

Английская народная песня. Про кошку.

Ансамбли (дуэты с преподавателем)

А. Александров. Наша песенка простая.
Р. Бажилин. Солнечный зайчик.
Р. Бажилин. Солнечный дождик.
Р. Бажилин. На лужайке.
Р. Бажилин. Радуга.
Русский народный танец.
Русская плясовая.
Римский-Корсаков Н. Колыбельная
Чешская народная песня. А я сам.
Чешская детская песенка.
Блантер М. Марш футболистов.
Итальянская народная песня. Санта Лючия.
Тиличеева Е. Праздничный марш.
Латвийская народная песня. Ай-я, жу-жу.
Лехтинен Р. Летка-енка.

Первый класс

Обучающиеся в первом классе продолжают работу по закреплению исполнительских умений и навыков, формированию и развитию правильных исполнительских установок и ощущений. На данном этапе обучения расширяются знания об истории возникновения баяна, устройстве инструмента, закрепляются начальные навыки освоения клавиатур инструмента, продолжается усвоение правил посадки и постановки игрового аппарата, а также особенностей звукоизвлечения на баяне.

В течение года обучающийся должен освоить 10 различных музыкальных произведений. На основе практического материала обучающийся учится определять общую характеристику исполняемых пьес, различать характер музыки, играть осмысленно и выразительно простые пьески и песни, а также приобретает необходимые исполнительские навыки игры, определенные программой первого года обучения.

Содержание учебного предмета:

дальнейшее ознакомление со строением правой и левой клавиатур баяна;

работа по формированию и развитию элементарных навыков ведения меха, смены направлений движения меха;

усвоение основных способов звукоизвлечения (нажим, пальцевой и кистевой удар, толчок) отдельно каждой рукой, а затем двумя руками одновременно, дальнейшее овладение двигательными навыками;

развитие ритмического чувства на основе изучаемого художественного материала, выполнение ритмических упражнений;

дальнейшее освоение нотной грамоты;

воспитание аппликатурной дисциплины, частичное самостоятельное нахождение рациональной аппликатуры;

выработка координации движений правой и левой рук при игре двумя руками на инструменте, овладение основными приемами аккомпанемента при игре на готовом баяне (мягкое чередование баса и аккорда);

освоение навыков управления мехом, осуществление контроля над грамотной сменой направлений движения меха внутри построений, работа по филировке звука, выполнение упражнений;

овладение основными уровнями динамического звучания (форте, пиано), ознакомление с динамическими оттенками музыки и их освоение на конкретных музыкальных примерах (крещендо и диминуэндо и другие элементы выразительности звучания музыки);

освоение игры в ансамбле, коллективное творчество (развитие данного навыка следует продолжать как в дуэте с педагогом, так и в ансамбле с другими обучающимися);

дальнейшее освоение альтерированного звукоряда на правой клавиатуре инструмента и на выборной клавиатуре баяна при наличии соответствующего инструмента в организации образования;

овладение основными штрихами (легато, нон легато, стаккато), применение их при игре технических упражнений и музыкальных произведений;

выработка ощущения метрической пульсации (игра мажорного звукоряда с соотношением сильных и слабых долей);

обучение слуховому самоконтролю над качеством звучания исполняемых упражнений или произведений;

исполнение простых по содержанию и форме пьес, песен с минимальным тематическим развитием и ясной художественной образностью, достижение доступной на данном этапе обучения выразительности исполнения (яркое выявление мелодии, игра певучим звуком, хорошим legato и т. п.);

ознакомление с минорным ладом на практическом материале;

ознакомление с тембровыми возможностями инструмента, изучение регистровых обозначений;

дальнейшее развитие музыкально-слуховых представлений ребенка (подбор по слуху знакомых несложных одноголосных мелодий правой рукой и элементарного сопровождения левой, а также подбор аккомпанемента на слух, гармонизация изучаемых пьес);

воспитание слуховой памяти, внимания, развитие музыкального восприятия;

формирование навыков чтения нот с листа в игре каждой рукой отдельно и двумя руками вместе;

формирование основ техники транспонирования;

освоение мажорных гамм отдельно каждой рукой в одну октаву различными штрихами, длинных мажорных арпеджио и 3 –х звучных аккордов отдельно каждой рукой;

изучение технических упражнений и этюдов;

освоение формы вариации на примерах народных песен и танцев;

концертная деятельность.

Обучающимся, поступающим в детскую музыкальную школу в возрасте 9 и более лет, нецелесообразно проходить образовательную программу подготовительного класса.

Образовательную программу подготовительного класса рекомендуется реализовать в первом классе за счет уплотнения тем уроков, включая этап формирования основных музыкально-слуховых представлений ребенка («донотный» или «слуховой» период обучения, первоначальные основы исполнительских умений и навыков).

Обучающийся должен ознакомиться с краткой историей возникновения баяна, устройством инструмента, строением его правой и левой клавиатур, а также правилами посадки и постановки рук, основами звукоизвлечения.

Примерный репертуар

Этюды

Беренс Г. Этюд «С-dur».

Бухвостов В. Этюд «С-dur».

Гаврилов Л. Этюд «С-dur».

Накапкин В. Этюд «С-dur».

Черни К. Этюд «С-dur».

Черни К. Этюд «G-dur».

Шитте Л. Этюд «С-dur».

Шитте Л. Этюд «G-dur».

Гедике А. Этюд «С-dur».

Иванов В. Этюд «G-dur».

Иванов В. Этюд «С-dur».

Беренс Г. Этюд «С-dur».

Обработки и переложения народных песен и танцев

Халық әні «Бесік жыры».

Халық әні «Тұған жер».

Халық әні «Көк жота».
Халық әні «Бес қарагер».
Халық әні «Елім-ай».
Халық әні «Сары арка».
Халық әні «Әлди-әлди».
Халық әні «Еркем-ай».
Халық әні «Кенес».
Халық әні «Құрбым-ай».
Халық биі «Қамажай».
Халық әні «Айна қыз».
Халық әні «Еліғай».
Халық әні «Айжан қыз».
Халық әні «Харарау».
Халық әні «Біз - ауылдың балаларымыз».
Украинская народная песня «Лети, воробышек».
Украинская народная песня «Бандура».
Украинская народная песня «В поле на пригорке».
Украинская народная песня «Осенью».
Украинская народная песня «Ой, звоны звонят».
Башкирская народная песня «На лодочке».
Русская народная песня «Во саду ли в огороде».
Русская народная песня «В темном лесе».
Русская народная песня «Не летай, соловей».
Русская народная песня «Частушка», обработка Р. Бажилина.
Русская народная песня «Камаринская», обработка Р. Бажилина.
Русская народная песня «Как у наших у ворот», обработка Г. Бойцовой.
Русская народная песня «Жил у нашей бабушки черный баран», обработка Г. Бойцовой.
Русская народная песня «Я пойду ли молоденька», обработка Г. Бойцовой.
Русская народная песня «За речкою было», обработка Г. Бойцовой.
Русская народная песня «Ходила младёшенька», обработка Д. Самойлова.
Русская народная песня «Перевоз Дуня держала».
Русская народная песня «Серенький козлик».
Русская народная песня «Как у нас-то козёл», обработка Д. Самойлова.
Русская народная песня «Во кузнице», обработка Д. Самойлова.
Русская народная песня «Земелюшка-чернозём», обработка А. Коробейникова.
Чешская народная песня «Аннушка».

Латышская народная песня «Петушок».

Произведения казахстанских композиторов

Ғизатов Б. Біз өмірдің гүліміз.
Ғизатов Б. Төлдер.
Ғизатов Б. Біздің ән.
Нүсіпбаев И. Тамаша.
Нүсіпбаев И. Ойыншықтар.
Нүсіпбаев И. Мектеп полькасы.
Қуатбаев К. Қояндар.
Қуатбаев К. Торғай.
Қуатбаев К. Шырша әні.
Қуатбаев К. Шоқ гүл.
Қуатбаев К. Жолда.
Күренкеев М. Күй.
Байділдаев Ө. Сүйекті мектебім.
Дәулеткирей. Қосалқа.
Қойшыбаев М. Тойбастар.
Брусилловский Е. Марш-би.
Ерзакович Б. Біз бақытты балалармыз.
Хамиди Л. Шопанның әні.
Тлендиев Н. Құттықтаймын мама, тұған күнінмен!
Абай. Желсіз түнде жарық ай.
Тұяқбаев Д. Көнілді би.
Смакова З. Жорықта.
Смакова З. Ойын.
С. Кәрімбаев «Салтанат әні».

Произведения зарубежных композиторов

Берлин Б. Пони звездочка.
Корнеа-Ионеску. Фанфары.
Вейс П. Боевая песенка.
Лук Х. Всякое начало трудно.
Лук Х. Три совсем лёгкие пьесы.
Блага В. Танец.
Прати Т. Аделаида.
Шуберт Ф. Благородный вальс.

Произведения советских и современных композиторов

Березняк В. Листопад.
Бекман Л. В лесу родилась елочка.
Бирич М. Лягушонок.
Тазов П. Танец.

Дмитриева Н. В поход.
Абрамов В. Задушевный разговор.
Дмитриева Н. До свидания, дружок.
Лонгштамп К. Марш дошкольников.
Лонгштамп К. Сказка о дятлах.
Шаинский В. Песенка про кузнечика.
Филиппенко А. Сапожки.
Лонгштамп К. Марш дошкольников.
Денисов Э. Игра в трезвучия.
Бойцова Г. Сорока.
Бойцова Г. Скок-скок.
Гладков Г. Песенка черепахи.
Кабалевский Д. Маленькая полька.
Карасева В. Зима.
Компанеец Г. Паровоз.
Калинников В. Журавль.
Красев М. Белые гуси.
Красев М. Маленькая елочка.
Магиденко М. Петушок.
Магиденко М. Песенка.
Тиличеева Е. Горн.
Штогаренко А. Песня.
Метлов Н. Паук и муха.
Латышев А. В мире сказок (Детская сюита)
Самойлов Д. 4 пьесы: Пьеса. Марш. Кадриль. Песня.
Бирич М. Лягушонок.
Тазов П. Танец.
Дмитриева Н. В поход.
Супрунов Г. Кукольный вальс.
Савельев В. Грустная песенка.
Савельев В. Грустная песенка.
Супрунов Г. Кукольный вальс.
Абрамов В. Задушевный разговор.
Дмитриева Н. До свидания, дружок.
Самойлов Д. Две пьесы.
Самойлов Д. Пьеса.
Самойлов Д. Марш.
Самойлов Д. Кадриль.
Самойлов Д. Песня
Грибков Ю. Грустный мотив.
Иванюта А. Марш.

Второй класс

Продолжается развитие музыкально-творческих способностей обучающегося (музыкальный слух, внимание, мышление, память), приобретенных исполнительских технических навыков, совершенствуются знания основ музыкальной грамоты, освоение профессиональной терминологии (темп, динамика, знаки альтерации), развивается ориентация в звуковысотных и временных особенностях мелодии.

На данном этапе обучения продолжается планомерная и систематичная работа по дальнейшей стабилизации посадки и постановки исполнительского аппарата, координации движений рук, совершенствованию навыков ведения меха и смены направлений его движения, осуществлению контроля над свободой исполнительского аппарата.

Во втором классе продолжается тщательная работа над качеством звукоизвлечения и формированием культуры звука на основе изучения пьес кантиленного характера.

Содержание учебного предмета:

развитие слуховых навыков (усиление слухового самоконтроля над качеством звука, слухового внимания), способностей эмоционального восприятия музыки, сопереживания и выражения личного отношения к музыке;

применение динамики как средства музыкальной выразительности для создания яркого художественного образа;

совершенствование приобретенных ранее музыкально – исполнительских навыков игры на музыкальном инструменте, постепенное усложнение технических приемов правой и левой рукой на основе практического материала и упражнений, частичное применение двойных нот правой рукой;

выполнение различных упражнений на развитие техники отдельно каждой рукой, охватывающих диапазон в две октавы;

дальнейшее освоение мажорных гамм двумя руками в две октавы различными штрихами, длинных мажорных арпеджио, коротких арпеджио различными штрихами и 3 –х звучных аккордов двумя руками одновременно;

выработка необходимых в работе аппликатурных приемов, аппликатурной дисциплины (отработка систематизированной аппликатуры в гаммах и арпеджио);

освоение более сложных приемов звукоизвлечения и штрихов (портаменто, акцент);

дальнейшее развитие чувства лада, метра, ритма, темпа;

закрепление навыков быстрого и точного разбора нотного текста, развитие умений работать самостоятельно над музыкальным произведением;

работа над развитием тембрового слуха обучающегося, применение в процессе обучения тембровых красок баяна;

продолжение работы по чтению нот с листа, транспонированию и подбору по слуху;

игра в ансамбле с педагогом и другими обучающимися;

воспитание волевых качеств и самоконтроля, развитие способностей анализировать исполнение музыкального произведения и объективно его оценивать;

исполнение разнохарактерных музыкальных произведений;

формирование и развитие сценической культуры обучающегося, постепенное накопление опыта концертных выступлений.

Примерный репертуар

Этюды

Бейер Ф. Этюд «a-moll».

Беркович И. Этюд «G-dur».

Беренс Г. Этюд «D-dur».

Вольфарт Г. Этюд «a-moll».

Корецкий Н. Этюд «C-dur».

Иванов В. Этюд «C-dur».

Вольфарт Г. Этюд «C-dur».

Гурлит К. Этюд «C-dur».

Гурлит К. Этюд «C-dur».

Доренский А. Этюды №№51-120.

Салин А. Этюд «a-moll».

Салин А. Этюд «a moll».

Лемуан А. Этюд «C dur».

Шитте Л. Этюд «C-dur».

Черни К. Этюд «C-dur».

Черни К. Этюд «C-dur».

Черни К. Этюд «F-dur».

Обработки и переложения народных песен

Қазақ маршы, өндеген Затаевич А.

Халық әні. Жайдарман.

Халық әні. Маусымжан.

Халық әні. Гүлдер-айым.

Халық әні. Ал, қызыл гүл.

Халық әні. Ақ қайың.

Халық әні. Жайқалды гүл жапырағы.
Халық әні. Ақдария, қалқам.
Халық әні. Әпитөк.
Халық әні. Қараторғай.
Халық әні. Қызыл құмда ауылым.
Халық әні. Жарыста.
Халық әні. Құрбым-ай.
Белорусская народная песня. Перепелочка.
Русские народные песни. Пойду ль, выйду ль я.
Русская народная песня. Серенький козлик.
Русская народная песня. Там за речкой.
Русская народная песня. Белолица – круглолица.
Русская народная песня. Я на горку шл. Обработка В.Бухвостова
Украинская народная песня. Ой, лопнул обруч.
Украинская народная песня. По дороге жук, жук.
Украинская народная песня. Казав мени батько. Обработка
Б.Никитина
Украинская народная песня. Ехал казак за Дунай. Обработка
А.Иванова
Русская народная песня. Помню я ещё молодухой была.
Обработка В.Иванова
Русская народная песня. Как из улицы в конец. Обработка
А.Коробейникова
Русская народная песня. Казачок. Обработка Н.Ризоля
Русская народная песня. Как у наших у ворот». Обработка
А.Суркова
Русская народная песня. Полосынька. Обработка Н.Корецкого
Русская народная песня. Калина моя. Обработка Г.Шендерова
Русская народная песня. Метёлки. Обработка В.Грачева
Русская народная песня. Как ходил гулял Ванюша. Обработка
В.Лушникова
Русская народная песня. Как под горкой, под горой. Обработка
А.Сударикова
Русская народная песня. Я на горку шла. Обработка
В.Бухвостова

Произведения казахстанских композиторов

Ыбырай. Гэку. Өндеген Брусиловский Е.
Біржанның әні. Өндеген Брусиловский Е.
Біржан. Ләйлім шырақ.
С.Кәрімбаев. Жетісу.
Брусиловский Е. Ауылдағы той.
Брусиловский Е. Вальс.

Брусиловский Е. Би.
Брусиловский Е. Көнілді марш.
Брусиловский Е. Марш би.
Брусиловский Е. Күй.
Брусиловский Е. Далада.
Брусиловский Е. Кішкентай инвенция.
Қуатбаев К. Көкпар.
Қуатбаев К. Би.
Горянин И. Би.
Қалдаяков Ш. Отан.
Күмісбеов К. Балалар биі.
Нүсіпбаев И. Алғашқы вальс.
Жубанов А. Қарлығаш.
Тұяқбаев Д. Шопанның әуені.
Каримбаев С. Жамбыл жастарынын вальсі.
Мұхамеджанов Т. Астана кеші.

Произведения зарубежных композиторов

Бах И.С. Менуэт.
Бах И.С. Ария.
Бах И.С. Жига.
Бах И.С. Бурре.
 Бах И.С. Полонез.
Бах И.С. Песня.
Бах И.С. Прелюдия.
Перселл Г. Ария.
Гендель Г.Ф. Ария.
Гендель Г.Ф. Чакона.
Кригер И. Менуэт.
Маттесон И. Менуэт.
Моцарт Л. Менуэт.
Рамо Ж. Ригодон.
Ципполи Д. Пьеса.
Бетховен Л. Сонатина G-dur
Куперен Ф. Кукушка.
Шуберт Ф. Вальс.
Шуберт Ф. Немецкий танец.
Штейбельт Д. Сонатина C-dur (исполнительская редакция Б.
Беньяминов)
Диттерсдорф К. Английский старинный танец.

Произведения русских и советских композиторов

Глинка М. Хор крестьянок из оперы «Иван Сусанин»

Глинка М. Полифоническая пьеса.
Глинка М. Польшка.
Глинка М. Мазурка.
Качурбина М. Мишка с куклой пляшут полечку.
Спадавеккиа А. Добрый жук.
Чайкин Н. Танец снегурочки.
Кабалевский Д. Маленькая пьеска.
Метлов Н. Паук и Муха.
Гедике А. Ригодон.
Гедике А. Фугато.
Тюрк Д. Ариозо.
Шахов Г. Шутка.
Бухвостов В. Зимний вечер.
Бухвостов В. Маленькая сюита.
Бухвостов Д. Мальчик-с-пальчик.
Прокудин В. Три пьесы: Дождик, Грустный паровозик, Волжский наигрыш.
Савельев В. Три пьесы: Первый вальс, Старая шарманка, Непоседа.
Мотов В. Лирический танец.
Бушуев Ф. Веселый пингвин.
Зайцев В. Летят журавли.
Шостакович Д. Польшка из балетной сюиты.

Третий класс

На данном этапе обучения работа педагога (словесные объяснения, показ приемов исполнения, критерии оценок, контроль над самостоятельной работой) приобретает качественно новый характер и должна быть направлена на достижение обучающимся творчески свободной и более осмысленной игры. На данном этапе обучения следует формировать и развивать у обучающегося умение осознавать средства художественной выразительности, при помощи которых создан конкретный художественный образ, а также способность применять их в работе над музыкальными произведениями.

Осознание художественной исполнительской цели должно преобладать над совершенствованием технических навыков ученика. Акцент необходимо делать на развитие творческой инициативы обучающегося, делая его активным участником всех этапов обучения (поиск рациональной аппликатуры, динамики звучания того или иного построения, применение различных штрихов и видов туше, работа над созданием художественного образа музыкального произведения, а также над преодолением технических трудностей).

Содержание учебного предмета:

развитие музыкальности (чувство лада, способность к слуховому представлению, творческому воображению, ассоциативному мышлению, совершенствование музыкально - ритмического чувства и др.);

работа над развитием тембрового слуха обучающегося, расширением палитры тембровых красок, поиска новых средств тембровой выразительности;

работа над качеством звучания (незаметная смена направлений движения меха);

работа над фразировкой, интонированием;

осмысление структуры музыкального построения, музыкальной формы;

развитие технических, исполнительских навыков (частичное использование при игре большого пальца правой руки на баяне, скачков, широкое применение двойных нот, техники аккордов, октав и др.);

овладение пальцевым и кистевым стаккато (однотактные мелодические последовательности, двойные ноты, октавы, аккорды);

ознакомление с пьесами с элементами полифонии (при возможности на выборной клавиатуре);

освоение произведений крупной формы, как сюита, пьес в форме вариации, пьес двух- и трехчастной форм (исполнение произведений крупной формы требует от обучающегося усвоения большего по объему материала, включающего в себя самые разнообразные музыкально-исполнительские элементы, результатом чего должно явиться овладение обучающимся навыками исполнения его как единого, целостного произведения);

исполнение пьес с применением более сложных приемов звукоизвлечения и штрихов (портаменто, акценты и др.);

исполнение пьес с использованием более сложных ритмических группировок;

закрепление и совершенствование навыков чтения нот с листа, транспонирования в другие тональности и подбора по слуху;

участие в ансамбле, оркестре (казахском, русском народном), коллективное творчество;

закрепление освоенных музыкальных терминов, изучение новой профессиональной терминологии;

дальнейшее изучение мажорных гамм до 2-х знаков двумя руками в две октавы различными штрихами, длинных и коротких арпеджио различными штрихами и 3 -х звучных аккордов двумя руками одновременно;

освоение минорных гамм в одну октаву, а также длинных и коротких арпеджио, 3 –х звучных аккордов отдельно каждой рукой;
знакомство с жизнью и творчеством композиторов различных эпох и стилевых направлений;
мотивация интереса к процессу обучения игре на баяне.

Примерный репертуар

Этюды

Анцати Л. Этюд «C-dur».
Беренс Г. Этюд «C-dur».
Беренс Г. Этюд «G-dur».
Беренс Г. Этюд «a –moll».
Беренс Г. Этюд «F-dur».
Бертини А. Этюд «c-moll».
Гедике А. Мелодический этюд «C-dur».
Гедике А. Этюд «d-moll».
Гурлит К.Ю. Этюд «A-dur».
Лемуан П. Этюд «C-dur».
Лук Х. Этюд «C-dur».
Наймушин С. Этюд «a-moll».
Самойлов Д. Три этюда.
Холминов А. Этюд «h-moll».
Шитте Л. Этюд «C-dur».
Шитте Л. Этюд «F-dur».
Чайкин Н. Этюд «d-moll».

Обработки народных песен

Халық әні. Бір бала.
Халық әні. Жайдарман.
Халық әні. Баянауыл.
Халық әні. Ағажан ләтипа.
Халық әні. Секіртпелі сем-сем.
Халық әні. Ақ бидай.
Халық әні. Кеңес күйі.
Халық әні. Угай-ай.
Халық әні. Қаражорға.
Халық әні. Келіншек.
Халық әні. Дина.
Халық әні. Барқыт. Өндеген Аманжолов Б.
Халық әні. Ойгөк.
Халық әні. Қамажай. Өндеген Бәрібаев С.
Русская народная песня. Ах ты, береза.

Русская народная песня. Выйду ль я на реченьку. Обработка Головки К.

Русская народная песня. Во поле береза стояла.

Русская народная песня. Коровушка.

Русская народная песня. Степь да степь кругом.

Русская народная песня. Неделька.

Русская народная песня. Метелки». Обработка Грачева В.

Украинская народная песня. Бандура.

Чешская народная песня. По ягоды.

Латышская народная песня. Петушок. Обработка Доренского А.

Произведения казахстанских композиторов

Жаяу Мұса. Ақ сиса.

Абай. Көзімнің қарасы.

Мәдидің әні.

Естай. Құсни-қорлан.

Біржан. Көкшетау.

Біржан. Ләйлім.

Нүсіпбаев И. Мектеп вальсі.

Хамиди Л. Лаула, костер.

Хамиди Л. Қазақ полькасы.

Байқадамов Б. Айгөлек.

Дәлденбаев. Ат болып ойнау.

Дүйсекеев К. Күй.

Дүйсекеев К. Құлын.

Ыбырай. Маңмаңгер. Өндеген Брусиловский Е.

Произведения зарубежных композиторов

Арман Ж. Пьеса.

Анцати Л.О. Вальс – мюзет.

Бах И.С. Ария.

Гендель Г.Ф. Чакона.

Гендель Г.Ф. Сарабанда.

Гайдн И. Танец.

Келер К. Тирольская песня.

Моцарт В.А. Вальс.

Орф К. Пьеса.

Перселл Г. Ария.

Шуберт Ф. Лендлер.

Произведения современных композиторов

Аверкин А. Полька.

Анцати Л. Вальс-мюзетт.

Бажилин Р. Старик и утро.
Баканов В. Французская открытка.
Бухвостов Б. Маленькая сюита.
Бухвостов Б. Маленькая сюита (Частушка, Хоровод).
Бухвостов В. Маленькая сюита.
Денисов О. Шире круг.
Дербенко Е. Променад.
Дербенко Е. Сюита «Первые шаги».
Дербенко Е. Приокская кадрили.
Доренский А. Сонатина в классическом стиле.
Доренский А. Галоп.
Вавилов В. По грибы, обработка Дмитриева В.
Витлин В. Дед Мороз.
Власов В. Сюита «В гостях у сказки».
Власов В. Любимый мультик.
Зайцев В. Летят журавли.
Залипаев В. Воробей.
Коробейников А. Веселый колобок.
Куклин А. Прыг-скок.
Куклин А. Хоровод.
Лундквист Т. Инвенция фа.
Манчини Г. Розовая пантера.
Палнер-Хагес. Полька «Эмиля»
Прокудин В. Три пьесы: Дождик. Грустный паровозик. Волжский
наигрыш.
Рота Н. Песня.
Савельев В. Три пьесы: Первый вальс, Старая шарманка,
Непоседа.
Самойленко В. Три пьесы из сюиты «Колобок» (Лиса, Волк,
Старуха).
Самойлов Д. Как у нас-то козел.
Тихончук А. Полька.
Фоменко В. Веселый музыкант.
Фоменко В. Хвастунишка.
Шмитц М. Микки – маус.
Ансамбли
Бажилин Р. Белоснежка.
Шахов Г. Хоровод.
Шаинский В. Песенка о кузнечике.
Русская народная песня. Перевоз Дуня держала. Обработка
Самойлова Д., Мотов В. Веселый танец.
Болгарская народная песня «Кукушечка». Обработка
Бортянкова В.

Казачок. Обработка Бортянкова В.
Паулс Р. Колыбельная. Обработка Бортянкова В.
Доренский А. Родные напевы.
Доренский А. Прелюдия.
Доренский А. Весёлое настроение.
Красев М. Маленькая елочка.
Гедике А. Сарабанда.
Флис Б. Колыбельная.
Русская народная песня. Там за речкой.
Украинская народная песня. Веселые гуси.
Итальянская народная песня. Санта лючия. Обработка
Гречухина Р.
Эстонская полька. Обработка Гречухина Р.
Латвийская полька. Обработка Гречухина Р.

Четвертый класс

В четвертом классе продолжается процесс совершенствования усвоенных специальных умений и навыков, усложнения и углубления музыкально-художественного материала, расширения круга музыкальных образов и исполнительских задач.

Содержание учебного предмета:

работа над развитием музыкально-образного мышления обучающегося, творческого художественного воображения, фантазии;

овладение выразительными средствами музыкального языка, понимание их значения в создании конкретного художественного образа и применение знаний в практической деятельности, развитие умений эмоционального восприятия музыки, ее содержания и идейно-эмоциональной направленности, понимание и раскрытие художественного замысла музыкального произведения;

расширение градации динамики звучания;

формирование умений отличать, подбирать и применять необходимые динамические оттенки соответственно характеру музыки при исполнении музыкальных произведений на баяне;

освоение основных закономерностей построения музыкальной формы, ознакомление со строением крупных музыкальных форм (сложная трехчастная форма, сюита);

изучение произведений различных жанров музыки, развитие умения понимать жанровые и стилистические особенности изучаемых произведений, значения художественной формы в выражении содержания музыки;

формирование умений осуществлять анализ стилевых особенностей исполняемых произведений;

формирование контроля над балансом звучания правой и левой клавиатурами баяна;

расширение системы знаний по истории и теории музыки;

развитие технических и исполнительских навыков игры в пределах программных требований (обучающийся должен совершенствовать специфические особенности звукообразования на баяне, активно применять различные виды туше, ориентируясь на характер звучания музыкального произведения);

организация работы обучающегося над музыкальным текстом, освоение приемов работы над исполнительскими трудностями, развитие умений объективно оценивать результат своей работы;

выполнение различных технических упражнений;

совершенствование исполнительской техники игры на баяне;

разучивание пьес с элементами полифонии;

работа над аппликатурной дисциплиной;

контроль самостоятельной работы обучающегося над развитием техники чтения с листа, транспонирования и подбора по слуху;

разучивание мажорных гамм до 3-х знаков в ключе двумя руками в две октавы, минорные гаммы до 2-х знаков в ключе двумя руками в две октавы различными штрихами, полиштрихами, мажорных коротких арпеджио различными штрихами, полиштрихами, длинных мажорных арпеджио, 3 –х и 4 –х звучных аккордовых последовательностей;

развитие навыков коллективного музицирования;

концертно-конкурсная деятельность, накопление концертного репертуара, развитие сценической культуры.

Примерный репертуар

Этюды

Беренс Г. Этюд «F-dur».

Беренс Г. Этюд «a-moll».

Беркович И. Этюд «d-moll».

Бертини А. Этюд «C-dur».

Геллер М. Этюд «G-dur».

Грачев В. Этюд «a-moll».

Денисов А. Этюд «C-dur».

Денисов А. Этюд «a-moll».

Жилинский А. Этюд «C-dur».

Лак Т. Этюд «D-dur».

Ляховицкая С. Этюд «G-dur».

Рожков А. Этюд «F-dur».

Салин А. Этюд «a-moll».
Салов Г. Этюд «G-dur».
Талакин А. Этюд «c-moll».
Шитте Л. Этюд «F-dur».
Чайкин Н. Этюд «e-moll».
Черни К. Этюд «e-moll».
Холминов А. Этюд «A-dur».

Обработки народных песен

Халық әні. Туған ел.
Халық әні. Біздің ел.
Халық әні. Ақ Дариға.
Халық әні. Бипыл.
Халық әні. Маусымжан.
Халық әні. Өттең тонның келтесі-ай.
Халық әні. Біз ауылдың балаларымыз, өндеген Ерзакович Е.
Халық әні. Дедімай-ау.
Халық әні. Қоғалы-ай.
Халық әні. Екі жирен.
Халық әні. Көк бука.
Халық әні. Ахау-керім.
Халық әні. Құрбым-ай.
Халық әні. Кеңес.
Мексиканская народная песня. Кукарача. Обработка Бойцовой Г.
Польская народная песня. Висла. Обработка Лондонова П.
Финский народный танец. Полкис. Обработка Двилянского М.
Русская народная песня. Светит месяц. Обработка Бойцовой Г.
Украинская народная песня. Ехал казак за Дунай. Обработка
Бойцовой Г.
Русская народная песня. Ивушка. Обработка Акимова Ю.
Русская народная песня. Тонкая рябина. Обработка Лушников В.
Русская народная песня. В низенькой светелке. Обработка
Лондонова П.
Русская народная песня. Шла девица по лесочку. Обработка В.
Мотова

Пьесы зарубежных композиторов

Бах И.С. Менуэт.
Бах И.С. Хорал.
Барток Б. Пьеса.
Гайдн Й. Аллегро из Сонатины D-dur.
Вебер К.М. Сонатина.
Бетховен Л. Экосез.

Бетховен Л. Романс из Сонатины G-dur.
Диабелли А. Рондо.
Моцарт В.А. Менуэт.
Моцарт В.А. Вариации на тему из оперы «Волшебная флейта».
Моцарт В.А. Анданте из Сонатины №4.
Григ Э. Колыбельная песня.
Чимароза Д. Сонатина.
Плейель И. Сонатина.
Шуман Р. Мелодия.
Шуман Р. Смелый наездник.
Шуман Р. Вальс.
Шуберт Ф. Вальс.
Штраус И. Вальс.
Хауг Э. Прелюдия из Скандинавской сюиты.
Камиллери. Долорес. Испанский танец. Переложение Мирека А.

Произведения русских и советских композиторов

Гедике А. Фугато.
Гедике А. Сарабанда.
Двилянский М. Фугетта.
Шостакович Д. Полька из балетной сюиты.
Лондонов П. Старинный танец.
Майкапар С. Маленькое рондо.
Глинка М. Жаворонок.
Глинка М. Пьеса.
Глинка М. Мазурка.
Грибоедов А. Вальс.
Чайковский П.И. Неаполитанская песенка.
Чайковский П.И. Танец маленьких лебедей из балета Лебединое озеро.
Даргомыжский А. Казачок.
Даргомыжский А. Меланхолический вальс.

Произведения казахстанских композиторов

Ақан сері. Қараторғай.
Абай. Желсіз түнде жарық ай.
Ақын Сараның әні.
Ғайни. Сегіз сері.
Кәрімбаев С. Ақ ерке.
Брусиловский Е. Сайра, бұлбұл.
Брусиловский Е. Ботагөз.
Жубанов А., Хамиди Л. Қосалқа.
Хамиди Л. Қазақ вальсі.

Тұрғынбаев С. Ақмаржан.
Күмісбеков К. Балалар биі.
Гизатов Б. Мектеп вальсі.
Омаров М. Анашым.
Глендиев Н. Өңдеген Абдуллаев О. Сырласу.
Тәттімбет. Өңдеген Тұяқбаев Д. Былқылдақ.
Ошлаков К. Полифоническая пьеса.
Миненко В. Қазақ биі.
Ақжігітова Н. Кежім бала.
Қыдырбекова Б. Күншуақта.
Біржан сал. Ғашығым.
Баяхунов. Сыбызғы.

Произведения современных композиторов

Бажилин Р. Юмореска.
Бажилин Р. Ночные огни.
Бажилин Р. Вальсик.
Дербенко Е. Интермеццо.
Драбек К. Гармоника-буги.
Завальный В. Музыкальный калейдоскоп.
Ньюманн У. Карликовый вальс.
Кребс И. Ригодон.
Коздерка Л. Утренняя птица.
Самойлов Д. Кадриль.
Стенгач К. Галоп.
Шахов Г. Четыре пьесы: Юные фигуристы, На лодочке, Романс,
Тик-так.

Ансамбли

Самойлов Д. Кадриль.
Вальс французской Венесуэллы. Аранжировка Холма Л.
Тухманов Д. День Победы.
Бортянков В. Кукушечка.
Рыбалкин А. Веселая прогулка.
Пешков Ю. Парижский вальс.
Пешков Ю. Аргентинское танго.
Эстонский народный танец. Обработка Павина В.
Английская народная песня. Вот, что случилось. Обработка
Горлова Н. Дымов О. Эксцентрический вальс.
Блинов Ю. Школьный вальс.
Ипатов С. Гармошка.
Кабалевский Д. Веселый наигрыш.

Русская народная песня. Ой, при лужку. Обработка Бушуева Н. Раухвергер М. Красные маки.

Пятый класс

На данном этапе обучения продолжается воспитание осознанного, творческого отношения к музыке и исполнительскому искусству, значительно расширяется спектр теоретических знаний по специальности и другим музыкальным дисциплинам, закрепляются и совершенствуются музыкально-исполнительские навыки игры на инструменте в тесной взаимосвязи с общекультурным развитием обучающегося, стремлением к его творческой самостоятельности, инициативности и активности.

В пятом классе основная работа состоит в закреплении исполнительских навыков: слуховых (восприятие и представления), звукообразующих (контроль над качеством звукоизвлечения, пальцевой артикуляцией и артикулирования мехов), освоения средств музыкальной выразительности (динамика, темп, фразировка).

В процессе накопления сведений о музыке, средствах музыкальной выразительности обучающийся приобретает опыт разбора музыкального текста, анализа музыкального произведения.

На данном этапе обучения обучающийся должен значительно расширить спектр теоретических знаний по специальности и другим музыкальным дисциплинам.

Продолжается формирование музыкально-образного мышления, творческого художественного воображения обучающегося путем усложнения изучаемого художественного материала.

Содержание учебного предмета:

дальнейшее изучение музыкальных пьес с элементами полифонии и произведениями крупной формы;

работа над музыкальной формой музыкального произведения, его жанровыми и стилистическими особенностями;

работа над выразительностью исполнения музыкального произведения, содержанием и идейно-эмоциональной направленностью;

работа над музыкальным текстом произведения и его техническими особенностями;

развитие трудолюбия, воли обучающегося и умений добиваться поставленной цели и объективно оценивать результат своей работы;

развитие слухового самоконтроля обучающегося;

работа над качеством звукоизвлечения (незаметная смена меха, применение различных видов туше и штрихов);

расширение градации динамики звучания, поиск разнообразных динамических оттенков музыки;

развитие исполнительских навыков игры на баяне (октавная, аккордовая и мелкая техника);

работа над различными приемами игры мехом (портато, меховое стаккато, рикошет, вибрато и т.д.);

работа над агогикой (внезапные и постепенные замедления, ускорения, цезуры, остановки, ферматы и пр.);

расширение тонального плана в произведениях с использованием отклонений и модуляций;

контроль самостоятельной работы обучающегося над музыкальным текстом и техническими особенностями изучаемого произведения;

изучение мажорных гамм до 4-х знаков в ключе двумя руками в две октавы, минорных гамм до 3-х знаков в ключе двумя руками в две октавы различными штрихами, полиштрихами, мажорных и минорных коротких арпеджио различными штрихами, полиштрихами, длинных арпеджио, 3 - 4-х звучных аккордовых последовательностей;

закрепление навыков ансамблевой игры в ансамбле и оркестре;

контроль самостоятельной работы обучающихся над развитием техники чтения с листа, транспонирования и подбора по слуху.

концертно-конкурсная деятельность, накопление концертного репертуара, развитие сценической культуры.

Обучающимся, поступающим в детскую музыкальную школу в возрасте 9 и более лет, не желающим продолжать в дальнейшем музыкальное профессиональное образование, согласно типовому плану по окончанию пяти лет обучения целесообразно завершить курс обучения по окончанию пятого класса.

Для завершения обучения в пятом классе обучающиеся на выпускной экзамен готовят программу по специальности, который состоит из четырех произведений – полифоническое произведение, пьеса крупной формы, обработка или переложение казахской народной песни или произведение композитора Казахстана, а также пьеса по выбору исполнителя.

Выпускная программа должна быть сформирована таким образом, чтобы обучающийся мог показать свои исполнительские возможности, уровень владения инструментом, умение ориентироваться в различных жанрах и стилях музыки, а также продемонстрировать сценическую культуру.

Примерный репертуар

Этюды

Анцати Л. Этюд «С-dur».
Беренс Г. Этюд «a-moll».
Беренс Г. Этюд «a-moll».
Бургмюллер Ф. Этюд «F-dur».
Бургмюллер Ф. Этюд «С-dur».
Бухвостов В. Этюд «a-moll».
Геллер С. «Этюд-прелюдия G-dur».
Дювернуа И. «Этюд-балеро a-moll».
Лак Т. Этюд «С-dur».
Лак Т. Этюд «a-moll».
Попов А. Этюд «f-moll».
Салов Г. Этюд «С-dur».
Холминов А. Этюд «F-dur».
Черни К. Этюд «С-dur».
Черни К. Этюд «А-dur».
Чапкий С. Этюд «С-dur».
Шахов Г. Этюд «a-moll».
Холминов А. Этюд «a-moll».
Эк Г. Этюд «G-dur».
Эгхарт Ж. «Этюд-экспромт Des-dur».

Обработки народных песен

Халық әні. Ей қалқа.
Халық әні. Шилі өзен.
Халық әні. Еркем-ай.
Халық әні. Ауылың сенің іргелі.
Халық әні. Жайдарман. Өндеген Мустафин Б.
Халық әні. Дай-ди-дау.
Халық әні. Мерген күй. Өндеген Жубанов А.
Халық әні. Ақбақай.
Халық күй. Өндеген Сәрсенбаев Ж.
Кабардинка. Обработка Бажилина Р.
Итальянская народная песня. Санта Лючия. Обработка
Бойцовой Г.
Русская народная песня. На дворе метель и вьюга. Обработка
В.Бортянкова.
Саратовские переборы. Обработка Кузнецова В.
Украинская народная песня. Ты сказала: «приди, приди».
Обработка Бубенцовой Л.

Украинская народная песня. Где ты, где ты, моя доля? Обработка Талакина А.

Вариации на тему русской народной песни «Посею лебеду на берегу». Обработка Иванова В.

Русская народная песня. Во лесочке. Обработка Шендерова Г.

Русская народная песня. Калинка. Обработка Тышкевича Г.

Русская народная песня. Садам, садом кумасенька. Обработка Иванова А.

Русская народная песня. Как пойду я на быструю речку. Обработка Шалаева А.

Паницкий И. Вариации на тему русской народной песни Полосынька.

Русская народная песня. Неделька. Обработка Бухвостова В.

Русская народная песня. Ах вы, сени, мои сени. Обработка Иванова В.

Русская народная песня. Ах, Самара-городок. Обработка Мотова В.

Русская народная песня. Стоит орешина кудрявая. Обработка Мотова В.

Русская народная песня. То не ветер ветку клонит. Обработка Суркова А.

Русская народная песня. Как у наших у ворот. Обработка Суркова А.

Русская народная песня. Куманечек, побывай у меня. Обработка Суханова А.

Русская народная песня. Во сыром бору тропина. Обработка Шендерова Г.

Сурков А. Вариации на тему русской народной песни «Во поле берёза стояла».

Полифонические произведения

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия a-moll.

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия f –moll.

Бах И.С. Ламенто.

Бах И.С. Бурре из английской сюиты №2.

Бах И.С. Прелюдия D-dur.

Бах И.С. Гавот из французской сюиты №6.

Бах И.С. Жига.

Бах И.С. Органная прелюдия h-moll.

Бах И.С. Инвенция № 13 a-moll.

Бах И.С. Прелюдия. D-dur.

Бах И.С. Гавот из французской сюиты.

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия h-moll.

Бах И.С. Двухголосная инвенция d-moll.
Бах И.С. Двухголосная инвенция F-dur.
Бах И.С. Прелюдия и fuga ля минор (Маленькие прелюдии и фуги).
Бах И.С. Прелюдия и фугетта G-dur (Маленькие прелюдии и фуги).
Холминов А. Фуга.
Гендель Г. Сарабанда.
Лондонов П. Русский напев.
Пахельбель П. Хроматическая fuga.

Пьесы зарубежных композиторов

Кулау Ф. Сонатина. I часть.
Скарлатти Д. Пастораль.
Эд Д. Игра в мяч.
Попп Э. Манчестер и Ливерпуль.
Ради. Allegretto.
Штейбельт Д. Сонатина.
Розас И. Над волнами.
Вебер К. Сонатина.
Клементи М. Сонатина G-dur. I часть.
Монти В. Чардаш.
Штраус И. Трик-трак.
Стенгач К. Галоп. Обработка Дмитриева В.

Пьесы русских и советских композиторов

Рахманинов С. Итальянская полька.
Петров А. Вальс (из музыки к кинофильму «Берегись автомобиля»).

Шостакович Д. Испанский танец (из музыки к кинофильму «Овод»).

Кабалевский Д. Токката.
Дога Е. Ручейки.
Бухвостов В. Мазурка.
Векслер Б. Испанский танец.
Векслер Б. Фестивальный вальс.
Крылатов Е. Прекрасное далеко.
Свиридов Г. Вальс из музыкальных иллюстраций к повести Пушкина А.С. Метель.
Мотов В. Интермеццо.
Мотов В. Колобок.
Рохлин Е. Веретено.

Шахов Г. Четыре пьесы: Юные фигуристы, На лодочке, Романс, Тик-так.

Произведения казахстанских композиторов

Біржан сал. Бұрылтай.

Абай. Айттым сәлем Қаламқас.

Ақансері. Балқадіша.

Нұрпейісова Д. Тойбастар.

Сүгір. Боз інген.

Затаевич А. Қазақ маршы.

Жұбанов А. Тәжік биі.

Брусиловский Е., Төлебаев М. Шашу (Қыз-Жибек операсынан би).

Хамиди Л. Жайлауым бақша жайнаған.

Кәрімбаев С. Мен көрдім.

Күмісбеков. Концерттік вальсі.

Лұқпанов С. Өңдеген Смакова З. Уральские волны.

Дәулеткерей. Өңдеген Сейтханов С. Құдаша.

Көнісбаев М. Фантазия на тему казахской народной песни Елигай.

Жұманов С. Балбөбек.

Ыхылас. Өңдеген Жұбанов А. Жез киік.

Простомолов Е. Дала сазы.

Произведения современных композиторов

Доренский А. Прелюдия.

Бажилин Р. Листок из песен военных лет.

Томейн К. Шокирующий вальс.

Табандиз М. Вальс-мюзетт.

Базелли Дж., Меллерей Д. Джеральдина.

Коломбо Ж., Ди Дука Ц. Соперницы.

Гальяно Р. Маленький мюзет.

Бажилин Р. Листок из песен военных лет.

Бажилин Р. Упрямая овечка.

Дербенко Е. Вечерняя баллада.

Дербенко Е. Воспоминание о Париже.

Дербенко Е. Лирический вальс.

Дербенко Е. Музыкальный привет.

Дриго Р. Медленный вальс.

Зеленецкий В. Осенняя хора.

Карамышев Б. Виртуозная пьеса.

Фоменко В. В стиле регтайм.

Маслов В. Четкий ритм.

Ансамбли

Альбинони Т. Адажио.

Ливенская полька (обр. Прокудина В).

Пьяццолла А. Либертанго.

Хачатурян А. Мазурка.

Лоу Ф. Фокстрот из оперетты Моя прекрасная леди.

Шахов Г. Маленькая танцовщица.

Мотов В. В походе.

Дунаевский И. Школьный вальс.

Григ Э. Утро из музыкальной драмы Ибсена Пер Гюнт.

Тухманов Д. День Победы.

Вильямс Х., Вершюрен А. Французский аккордеон.

Дербенко Е. Старый трамвай.

Красев М. Пляска.

Эшпай А. Вальс.

Штраус Р. Вальс из оперы Кавалер роз.

Кузнецов Е. Ивушка.

Розанов В. Пьеса.

Прокофьев С. Гавот из Классической симфонии.

Верстовский А. Цыганская песня.

Аренский А. Сочувствие.

Лядов А. Колыбельная.

Стравинский И. Гавот.

Мясковский Н. Пьеса из цикла Причуды.

Прокофьев С. Анданте.

Шостакович Д. Из кинофильма Овод.

Шостакович Д. Охота из музыкальной трагедии Шекспира В.

Гамлет.

Русская народная песня Ах, ты, Волга-матушка. Обработка

Павина В.

Иванов В. Вариации на тему русской народной песни «Не будите меня, молодую».

Шестой, седьмой классы

На завершающих этапах обучения необходимо продолжать совершенствование всех ранее изученных исполнительских приемов в более сложном по техническому и художественному содержанию вариантах, развивать умение самостоятельно разбираться в основных элементах фразировки (мотив, фраза, предложение, часть), развивать аппликатурную грамотность и самостоятельность в выборе рациональной аппликатуры.

Совершенствование всех ранее освоенных учеником музыкально-исполнительских навыков игры на инструменте должно проходить в тесной связи с развитием его общего культурного уровня, стремлением к творческой самостоятельности, активности.

Содержание учебного предмета:

освоение мажорных гамм до 4-ти знаков в ключе и минорных гамм до 3-х знаков в ключе двумя руками в две октавы, различными штрихами (*non legato*, *legato*, *staccato*, комбинированные штрихи, полиштрихи), исполнение гамм в пунктирном ритме;

изучение и исполнение длинных и коротких арпеджио в две октавы двумя руками различными штрихами (*non legato*, *legato*, *staccato*, комбинированные штрихи, полиштрихи), арпеджио в пунктирном ритме, 4 – х звучных мажорных и минорных аккордовых последовательностей двумя руками;

совершенствование технических навыков (крупной - октавной и аккордовой техники, мелкой техники), работа над штрихами мехом (портато, меховое стаккато, рикошет, вибрато) при выполнении упражнений, исполнении этюдов и других музыкальных произведений;

дальнейшее формирование музыкального мышления обучающегося, работа над стилем, чувством музыкальной формы, темпа, общей выразительностью произведения;

контроль самостоятельной работы над музыкальными произведениями;

подготовка концертно-конкурсных программ;

овладение полифоническими произведениями и произведениями крупной формы (по возможности с использованием выборной клавиатуры);

работа над выразительностью и художественным образом произведения, его содержанием и идейно-эмоциональной направленностью;

работа над музыкальным текстом произведения и его техническими особенностями;

развитие трудолюбия, воли и умения добиваться поставленной цели, умений объективно оценивать результат своей работы;

развитие слухового самоконтроля обучающегося;

работа над качеством звукоизвлечения (незаметная смена меха, применение различных видов туше и штрихов)

расширение градации динамики звучания, формирование умений поиска разнообразных динамических оттенков музыки;

расширение тонального плана в произведениях с использованием отклонений и модуляций;

работа над агогикой;

закрепление навыков ансамблевой игры в оркестре;
контроль самостоятельной работы по чтению с листа,
транспонированию, подбору по слуху;

концертно-конкурсная деятельность, накопление концертного репертуара, развитие сценической культуры.

Обучающиеся готовят программу на выпускной экзамен по специальности, который состоит из четырех произведений – полифоническое произведение, пьеса крупной формы, обработка или переложение казахской народной песни или произведение композитора Казахстана, а также пьеса по выбору исполнителя.

Выпускная программа должна быть сформирована таким образом, чтобы обучающийся мог показать свои исполнительские возможности, уровень владения инструментом, умение ориентироваться в различных жанрах и стилях музыки, а также продемонстрировать сценическую культуру.

Выпускной экзамен проводится в соответствии с действующими учебными планами. Итоговая аттестация проводится по утвержденному директором школы расписанию.

Примерный репертуар

Этюды

Беренс Г. Этюд a-moll.

Беренс Г. Этюд a-moll.

Бургмюллер Ф. Этюд F-dur.

Бургмюллер Ф. Этюд C-dur.

Бухвостов В. Этюд a-moll.

Геллер С. Этюд-прелюдия G-dur.

Дювернуа И. Этюд-балеро a-moll.

Лак Т. Этюд C-dur.

Лак Т. Этюд a-moll.

Попов А. Этюд f— moll.

Салов Г. Этюд C-dur.

Холминов А. Этюд F-dur.

Черни К. Этюд C-dur.

Черни К. Этюд A-dur.

Чапкий С. Этюд C-dur.

Шахов Г. Этюд a-moll.

Холминов А. Этюд a-moll.

Эк Г. Этюд G-dur.

Эгхарт Ж. Этюд-экспромт Des-dur.

Обработки народных песен

Халық әні. Ей қалқа.

Халық әні. Шилі өзен.

Халық әні. Еркем-ай.

Халық әні. Ауылың сенің іргелі.

Халық әні. Жайдарман. Өндеген Мустафин Б.

Халық әні. Дай-ди-дау.

Халық әні. «Мерген күй. Өндеген Жубанов А.

Халық әні. Ақбақай.

Халық күйі. Арынғазы. Өндеген Сәрсенбаев Ж.

Кабардинка. Обработка Бажилина Р.

Итальянская народная песня. Санта Лючия. Обработка
Бойцовой Г.

Русская народная песня. На дворе метель и вьюга. Обработка
В.Бортянкова

Саратовские переборы. Обработка Кузнецова В.

Украинская народная песня. Ты сказала приди, приди. Обработка
Бубенцовой Л.

Вариации на тему русской народной песни «Посею лебеду на
берегу». Обработка Иванова В.

Русская народная песня. Во лесочке. Обработка Шендерова Г.

Русская народная песня. Садам, садом кумасенька. Обработка
Иванова А.

Русская народная песня. Как пойду я на быстрюю речку.
Обработка Шалаева А.

Паницкий И. Вариации на тему русской народной песни
Полосынька.

Паницкий И. Вариации на темы русских народных песен «Среди
долины ровныя», «Светит месяц».

Ризоль Н. Вариации на тему украинской народной песни Дощик.

Русская народная песня. Неделька. Обработка Бухвостова В.

Русская народная песня. Ах вы, сени, мои сени. Обработка
Иванова В.

Русская народная песня. Ах, Самара-городок. Обработка
Мотова В.

Русская народная песня. Ехал на ярмарку ухарь-купец. Обработка
В.Мотова

Русская народная песня. Я посею конопельку. Обработка
Шахов Г.

Русская народная песня. Стоит орешина кудрявая. Обработка
Мотов В.

Русская народная песня. Стоит орешина кудрявая. Обработка
Мотова В.

Русская народная песня. То не ветер ветку клонит. Обработка Суркова А.

Русская народная песня. Как у наших у ворот. Обработка Суркова А.

Русская народная песня. Куманёчек, побывай у меня. Обработка Суханова А.

Русская народная песня. Во сыром бору тропина. Обработка Г.Шендерова

Сурков А. Вариации на тему русской народной песни Во поле береза стояла.

Украинская народная песня. У Харькови дощ иде. Обработка Чайкина Н.

Молдавская народная песня. Ой, послала меня мати. Обработка Шахов Г.

Белорусская народная песня. Чему ж мне не печь. Обработка Шахова Г.

Закарпатская народная песня. Тече вода каламутна. Обработка Шахова Г.

Полифонические произведения

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия» a-moll.

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия» f –moll.

Бах И.С. Ламенто.

Бах И.С. «Бурре» из английской сюиты №2,

Бах И.С. Прелюдия D-dur.

Бах И.С. Гавот» из французской сюиты №6.

Бах И.С. Жига.

Бах И.С. Органная прелюдия h-moll.

Бах И. С. Инвенция № 13 a-moll.

Бах И.С. Прелюдия» D-dur.

Бах И.С. Гавот из французской сюиты.

Бах И.С. Органная хоральная прелюдия h-moll.

Бах И.С. Двухголосная инвенция d-moll.

Бах И.С. Двухголосная инвенция F-dur.

Бах И.С. Прелюдия и fuga ля минор (Маленькие прелюдии и фуги).

Бах И.С. Прелюдия и фугетта G-dur (Маленькие прелюдии и фуги).

Гендель Г. Сарабанда.

Гендель Г. Чакона.

Пахельбель И. Хроматическая fuga.

Боккерини Л. Менуэт.

Кетшер. Прелюдия и фугетта.

Холминов А. Фуга.

Блинов Ю. Песня.

Пьесы советских и зарубежных композиторов

Кулау Ф. Сонатина. I часть.

Кулау Ф. Вариации.

Бетховен Л. Сонатина.

Бетховен Л. Рондо.

Эд Д. Игра в мяч.

Попп А. Манчестер и Ливерпуль.

Ради. Allegretto.

Штейбельт Д. Сонатина.

Розас И. Над волнами.

Вебер К. Сонатина.

Бетховен Л. Рондо-каприччиозо.

Клементи М. Сонатина. Соль мажор I часть.

Скарлатти Д. Пастораль.

Сендерей С. Лирический вальс.

Скарлатти Д. Соната C-dur.

Пиццигони. Свет и тени.

Крейслер Ф. Прекрасный розмарин.

Монти В. Чардаш.

Штраус И. Трик-трак.

Фоссен А. Летящие листья.

Петров А. Вальс из музыки к кинофильму «Берегись
автомобиля».

Стенгач К. Галоп. Обработка В. Дмитриева.

Фроссини П. Вариации на тему мелодии «Карнавал в Венеции».

Ибер Ж. Маленький беленький ослик.

Дога Е. Ручейки.

Бухвостов В. Мазурка.

Векслер Б. Испанский танец.

Векслер Б. Фестивальный вальс.

Крылатов Е. Прекрасное далеко.

Свиридов Г. Вальс из музыкальных иллюстраций к повести А.С.

Пушкина «Метель»

Слонов Ю. Вальс.

Фоссен «Флик – фляк»

Дымченко В. Полька.

Долидзе В. Фантазия. Обработка П. Кореньяка.

Пащенко А. Кадриль.

А.Лешин. Фокстрот.

Глиэр Р. Бравурная мазурка из балета «Тарас Бульба».

Дунаевский И. Вальс.
Дунаевский И. «Полька» из оперетты «Белая акация».
Прокофьев С. Танец самоцветов из балета «Каменный цветок».
Зеленецкий В. Осенняя хора».
Мотов В. Две пьесы: «Интермеццо», «Колобок».
Рохлин Е. Веретено.
Шостакович Д. Испанский танец (музыка к кинофильму «Овод»)
Яшкевич И. Сонатина в старинном стиле. I часть
Болдырев И. Сонатина.
Шишаков Ю. Сонатина.
Лондонов П. Сонатина.

Произведения казахстанских композиторов

Біржан сал. Бұрылтай.
Абай. Көзімнің қарасы.
Абай. Айттым сәлем, Қаламқас.
Ақан сері. Балқадіша.
Нұрпейсова Д. Тойбастар.
Сүгір. Боз інген.
Затаевич А. Қазақ маршы.
Жұбанов А. Тәжік биі.
Брусиловский Е., Төлебаев М. Шашу («Қыз-Жибек» операсынан биі)
Хамиди Л. Жайлауым бақша жайнаған.
Кәрімбаев С. Мен көрдім.
Күмісбеков А. Концерттік вальсі
Лукпанов С. Уральские волны. Өңдеген З. Смакова.
Голованевский Г. Путь к любви.
Әбдінұров А. Транскрипция кюя Курманғазы «Аман бол, шешем, аман бол». Өңдеген З. Смакова.
Дәулеткерей. Құдаша. Өңдеген С. Сейтханов.
М. Көнісбаев. Фантазия на тему казахской народной песни «Елигай»
Құрманғазы. Ақсақ киік. Өңдеген О. Абдуллаев
Жұманов С. Балбөбек.
Ыхылас. Жез киік. Өңдеген А. Жұбанов.
Демченко В. Жайдарман. Халық әніне жазылған импровизация.
Простомолов Е. Дала сазы.
Махамбет. Өкініш. Өңдеген А. Ефременко.

Произведения современных композиторов

Доренский А. Прелюдия.

Бажилин Р. Листок из песен военных лет.
Томейн К. Шокирующий вальс.
Табандиз М. Вальс-мюзет.
Гальяно Р. Маленький мюзет.
Гальяно Р. Вальс Марго.
Бажилин Р. Карамельный аукцион.
Бажилин Р. Листок из песен военных лет.
Бажилин Р. Московский синдром на тему песни Т. Хренникова
«Московские окна».

Бажилин Р. Упрямая овечка.
Дербенко Е. Вечерняя баллада.
Дербенко Е. Воспоминание о Париже.
Дербенко Е. Лирический вальс.
Дербенко Е. «Музыкальный привет»
Дербенко Е. Старый трамвай.
Дербенко Е. Сюита в классическом стиле.
Дриго Р. Медленный вальс.
Зеленецкий В. Осенняя хора.
Карамышев Б. Virtuозная пьеса.
Фоменко В. В стиле регтайм.

Ансамбли

Ливенская полька. Обработка В. Прокудина.
Пьяццолла А. Либертанго.
Пьяццолла А. Пожалуйста.
Вильямс Х., А. Вершюрен. Французский аккордеон.
Дербенко Е. Старый трамвай.
Красев М. Пляска.
Эшпай А. Вальс.
Штраус Р. Вальс из оперы «Кавалер роз»
Кузнецов Е. Ивушка.
Розанов В. Пьеса.
Прокофьев С. Гавот из «Классической симфонии».
Верстовский А. Цыганская песня.
Аренский А. Сочувствие.
Лядов А. Колыбельная.
Стравинский И. Гавот.
Мясковский Н. Пьеса из цикла «Причуды»
Прокофьев С. Анданте».
Русская народная песня «Ах, ты, Волга-матушка». Обработка В.
Павина.

Ожидаемые результаты освоения образовательной программы

Ожидаемым результатом освоения образовательной программы:

- овладение терминологией инструментального исполнительского искусства на баяне, основ теории музыки;
- самостоятельное разучивание музыкальных произведений различных жанров и стилей;
- использование полученных теоретических знаний при исполнении музыкальных произведений;
- самостоятельное преодоление технических трудностей при разучивании партий музыкального произведения;
- умения создавать художественный образ при исполнении музыкального произведения;
- осознанное творческое отношение к музыке и исполнительскому искусству на баяне;
- владение различными видами техники исполнительства на баяне и культуры исполнительского мастерства (свободное, естественное звукоизвлечение на инструменте, исполнение с использованием различной атаки звука, видов туше, качественная пальцевая артикуляция и ее органичная взаимосвязь с техникой ведения меха, владение различными градациями звуковой палитры баяна и др.);
- самостоятельное накопление репертуара из музыкальных произведений различных эпох, стилей, направлений, жанров и форм;
- развитый слуховой контроль;
- развитый музыкальный слух;
- широкий музыкальный кругозор;
- навыки ансамблевого исполнительства;
- навыки ухода за музыкальным инструментом.

Контроль и оценка результатов обучения

Последовательность и объем овладения определенными художественно-техническими навыками преподаватель определяет в зависимости от уровня индивидуальных музыкальных и творческих способностей обучающихся.

За учебный год обучающимися со 2-го по (5) 7 классы должно быть пройдено не менее 4 этюдов, 4 гамм и примерно 10 художественных произведений.

Проверка уровня знаний, умений и навыков обучающихся осуществляется на текущей, промежуточной и итоговой аттестации следующими видами контроля:

предварительный: диагностика способностей обучающегося;
оценивание работы на каждом уроке;
контрольный урок;
технический зачет (начиная со 2-го класса в конце I и III четверти);
академический концерт с оценкой (в конце II, IV четверти);
публичные выступления (концертно-конкурсная деятельность);
выпускной экзамен по специальности.

Обучающиеся подготовительного и 1 класса по желанию исполняют 1 пьесу (в конце II учебной четверти) и обязательно 2 пьесы в конце IV четверти.

Контрольный урок

Проверка технической подготовки обучающихся, а также навыков чтения нот с листа и подбору по слуху на доступном для обучающегося уровне осуществляется во время классных занятий на протяжении всего периода обучения, также на контрольном уроке в конце каждой учебной четверти.

Контрольные уроки по проверке технической подготовки обучающихся проводятся со 2-го класса, по проверке остальных навыков и умений с 3-го класса. На контрольных уроках допустимо исполнение музыкального материала по нотам. Контрольные уроки направлены на выявление знаний, умений и навыков обучающихся в классе по специальности. Не требуется публичное исполнение и концертная готовность. В ходе контрольного урока осуществляется анализ технического роста обучающегося, чтения нот с листа, подбора по слуху, транспонирования, определяется степень приобретения навыков самостоятельной работы, уровень готовности обучающихся классов к академическим концертам, переводным и выпускным экзаменам.

Контрольные прослушивания включают в себя элементы беседы с обучающимся и предполагают обязательное аналитическое обсуждение рекомендательного характера.

С целью повышения мотивации к обучению игре на баяне, учебному процессу в целом педагог может проводить контрольные уроки и в течение четверти в зависимости от индивидуальной успеваемости обучающегося.

Технический зачет

В ходе технического зачета проводится проверка технического минимума, в который входит исполнение мажорной или минорной гаммы, двух видов арпеджио (коротких и длинных), 3-х и 4-х звучных аккордовых последовательностей, а также двух этюдов на различные виды техники в соответствии с техническими требованиями класса

обучающегося. Изучение этюдов может принимать различные формы в зависимости от их содержания и учебных задач (ознакомление, чтение нот с листа, разучивание до уровня показа на техническом зачете).

Академический концерт с оценкой, экзамен: концертное музыкально-художественное исполнение репертуара (два-три произведения различных жанров, эпох и стилей). Участие в отборочных прослушиваниях, концертах, конкурсах и т.д. приравнивается к выступлению на академическом концерте.

Годовая оценка обучающемуся выставляется с учетом успеваемости в течение всего учебного года: работы в классе, домашней подготовки, результатов контрольных уроков, технического зачета и академического концерта, а также участия в концертно-конкурсной деятельности.

В течение учебного года с целью осуществления контроля успеваемости обучающиеся должны выполнять следующие требования.

Октябрь – технический зачет, начиная со 2-го класса (два этюда на различные виды техники, один этюд может быть заменен виртуозной пьесой, одна гамма, арпеджио, аккорды в соответствии с техническими требованиями класса обучающегося).

Декабрь – начиная с 1-го класса, зачет (два разнохарактерных произведения, одно из которых произведение композитора Казахстана или обработка казахской народной песни).

Март – начиная с 2-го класса, технический зачет (одна гамма, с 3-го класса минорная, один этюд).

Май – со 2-го по 7 класс, академический концерт с оценкой (два разнохарактерных произведения, включая полифоническое произведение или пьесу с элементами полифонии с 3-го класса, с 4-го класса - произведение крупной формы). В 1 классе допустимо исполнение двух разнохарактерных пьес.

На выпускном экзамене обучающийся исполняет четыре произведения различных форм и жанров (полифоническое произведение или пьеса с элементами полифонии, произведение крупной формы, произведение казахстанского композитора или обработка казахской народной песни или танца, также пьеса по выбору исполнителя). В течение учебного года обучающиеся выпускного класса выступают на прослушиваниях в конце первого полугодия, в конце III четверти с исполнением произведений выпускной программы. Целью данных прослушиваний является контроль на определенном этапе за подготовкой обучающихся к выпускному экзамену.

Обучающимся должны принимать активное участие в отборочных прослушиваниях, концертах, конкурсах, которые приравниваются к выступлению на академических концертах.

Критерии оценки

Выступления обучающихся на индивидуальных уроках, академических концертах и экзаменах оцениваются по пятибалльной системе.

Необходимо учитывать, что уровень исполнительского мастерства и умение раскрыть художественный образ произведения у обучающихся формируется и развивается постепенно в ходе обучения. Поэтому в начальный период обучения особое внимание уделяется оцениванию исполнительских, технических навыков, необходимых для дальнейшего музыкального развития обучающихся.

Методическое обеспечение образовательной программы

Основные задачи обучения и воспитания в специальном классе

Успешное выполнение учебных задач, стоящих перед преподавателем специального класса зависит от уровня его профессиональной подготовки, его волевых качеств, любви к своей работе и умения применить в практической деятельности знания и опыт.

Форма индивидуальных занятий в специальном классе предоставляет педагогу возможность всесторонне изучить каждого обучающегося, его психологические свойства (характер, темперамент, музыкальные и творческие способности, интересы и увлечения ребенка), физические данные, а также уровень умственного развития обучающегося. Данная форма занятий позволяет педагогу в процессе педагогической деятельности с максимальной степенью эффективности реализовать принцип индивидуального подхода, дифференцируя педагогические задачи и методы работы. На этой основе преподаватель сможет успешно осуществлять учебно-воспитательную работу в специальном классе, постоянно находить и применять в работе наиболее верные и эффективные методы и приемы обучения.

Индивидуальные занятия позволяют педагогу близко познакомиться с обучающимся, установить с ним дружеские и доверительные отношения, что позитивно отразится на качестве обучения и воспитания обучающегося, поскольку процесс исследования обучающегося педагогом начинается с момента знакомства и продолжается весь период обучения в музыкальной школе.

Начальный период обучения

Основной первостепенной задачей начального этапа обучения является ознакомление и последующее познание обучающимся богатого мира музыки. Педагогу необходимо научить обучающегося слушать и чувствовать музыку, пробудить любовь к ней, вызвать эмоциональный отклик на музыкальные образы. Обучение в специальном классе, как на начальном этапе обучения, так и в дальнейшем должно быть насыщено музыкальными впечатлениями.

В начальный период обучения закладываются основы музыкальных знаний и исполнительских навыков игры на инструменте, формируются интерес к занятиям музыкой, а также воспитываются такие качества как трудолюбие и самостоятельность.

С первых уроков следует формировать у обучающегося серьезное отношение к обучению игре на инструменте, проявлять необходимую требовательность к качеству выполнения домашней работы. Вместе с этим объем заданий должен быть доступным, на начальном этапе обучения педагогу не следует форсировать процесс усвоения учебного материала.

Первые занятия с начинающими в классе баяна, как правило, посвящаются развитию музыкальных и слухо-двигательных представлений.

К сожалению, до сих пор существует практика, при которой в начальный период обучения в классе баяна, начинается с ознакомления с клавиатурами, нотной грамотой. Обучающемуся сообщают названия клавиш, нот, ряд теоретических сведений, которые никак не связаны с его музыкальными впечатлениями. Мышление обучающегося загружается абстрактными понятиями, которые не ассоциируются с реальным звучанием музыки. Ноты из знаков для записи звуков превращаются в его сознании в обозначение клавиш. Развитие слуха, понимание музыки, музыкальное мышление, музыкальная инициатива ученика отодвигаются на второй план; на первый план выдвигаются зрительные и моторные моменты – объяснения нотной записи, развитие двигательных навыков и т.п., и эти элементы заслоняют собой содержание музыкальной речи.

Недостатками такой практики являются:

1) возможность игры на инструментах с темперированным звукорядом (в данном случае баяне) без активного участия слуха;

2) процесс начального обучения игры на инструменте усложняется, замедляется за счет трудностей, связанных с освоением нотной записи;

3) обучающийся лишь запоминает расположение нот на клавиатуре, не понимая на самом деле для чего это нужно.

Формирование и развитие элементарных навыков слухо-двигательной взаимосвязи в игре юного баяниста является актуальной проблемой на начальном этапе обучения. Учитывая вероятность игры на баяне без опоры на слуховые представления, применение методов донотного периода обучения помогает решению данной проблемы.

Донотный период обучения уже давно и широко распространен в музыкальной педагогике. Существуют также его другие названия, например, слуховой или подготовительный период. Данный этап обучения применяли видные педагоги прошлого: отец В.А. Моцарта – скрипач Леопольд Моцарт, отец Клары Шуман – пианист Фридрих Вик. Активно использовали донотный период советские педагоги-пианисты С. Савшинский, А. Алексеев, Л. Баренбойм, Ф. Брянская; педагоги баянисты И. Пуриц, Н. Пуриц, Ю. Акимов, П. Гвоздев, В. Мотов, С. и Л. Белецкие. В «Методических статьях по обучению на баяне» И.Г. Пурица детально изложены основные методы обучения донотного периода.

В освоении языка музыки естественным будет соблюдение той же последовательности, что и в речевом языке - ребенок сначала учится говорить, осознает смысл произносимых слов и лишь после этого учится записывать буквы, слова. Прежде чем переходить к игре по нотам, надо понять, какой смысл они несут. Если обучающийся сумеет подобрать мелодию по слуху, проинтонировать ее, то его музицирование не будет похоже на бессмысленно вызубренный текст. Сначала обучающийся знакомится с инструментом, усваивает первоначальные навыки звукоизвлечения, слушает, как играет педагог или другие обучающиеся, анализирует и играет сам, подбирает на инструменте знакомые мелодии, транспонирует при помощи педагога.

Развитие слуховых навыков дает возможность обучающемуся глубже чувствовать музыку, понять ее содержание, подготавливает к самостоятельной работе над музыкальным произведением. Обучающийся, начинающий обучаться музыке, должен предварительно достигнуть определенного уровня музыкального развития, и лишь на основе приобретенного хотя бы небольшого музыкального опыта он может перейти к изучению нот. К этому времени он должен приобрести необходимый запас музыкальных представлений, научиться различать основные градации динамики (громко - тихо), регистры (высоко - низко), некоторые жанры (танец, песня, марш), выработать эмоциональную реакцию на различную по характеру музыку.

Перечислим преимущества слухового этапа (донотного периода) в начальном периоде обучения в классе баяна:

1) основная опора приходится на работу и контроль слуха, формирование элементарных навыков слухо-двигательной взаимосвязи;

2) обучающийся освобождается от трудностей изучения нотной записи, то есть играет раньше, чем узнает ноты;

3) развивается творческое мышление и повышается самооценка, появляется уверенность в своих игровых возможностях. Это является стимулом для дальнейшей активной деятельности ученика.

Педагог, используя данный метод, обращается к музыкальному слуху, музыкальному мышлению, к музыкальной фантазии ученика как к основным и решающим факторам музыкально-исполнительского развития. Данное направление музыкальной педагогики в основу работы ставит развитие музыкального сознания, музыкального мышления, творческого понимания обучающимся музыки.

Поэтому, педагогом класса баяна детских музыкальных школ необходимо применять в работе с обучающимися подготовительного класса до нотный (слуховой) метод обучения.

На начальном этапе обучения ребенок должен развиваться на сочетании различных приемов, воспитывающих его инициативность и творчество. Развивать музыкально-образное мышление следует путем обращения в ходе занятий к описанию характера, содержания музыки, систематически предлагаемых на уроках (проигрывание пьес педагогом, прослушивание записей). Полезно применять интересные творческие музыкальные задания: сочинение окончания фраз, окончания произведения или мелодии к стихам и т.д. Например, использовать метод «доигрывания» на художественном материале пьес повторного строения. Для этого сначала следует пропеть мелодию песенки, затем сыграть начало (2-3 такта), а обучающемуся предстоит ее закончить. Конечно, необходимо направлять обучающегося, помочь ему найти нужный звук. В дальнейшем этот метод станет интересной музыкальной игрой в процессе освоения игры по слуху.

Большое значение в процессе формирования музыкально-слуховых представлений, а также мотивации обучающегося к обучению игре на музыкальном инструменте имеет и коллективное творчество - на начальном этапе обучения игра в дуэте с педагогом. Ансамблевое исполнительство помогает обучающемуся глубже осознать, услышать музыку, особенности ее изложения, развития. Игра в ансамбле способствует также активному развитию различных видов музыкального слуха (ритмического, ладово-гармонического, мелодического, тембрового и др.).

Осваивать данный вид музицирования можно тогда, когда обучающийся научился подбирать по слуху простейшие мелодии, их интересно и полезно будет исполнить в дуэте с педагогом, таким образом, ученик играет мелодию, педагог ему аккомпанирует, транспонируя в нескольких тональностях.

Позже ученик, осваивая клавиатуру левой руки учиться гармонизовать изученные им мелодии, а затем на слух подбирать и аккомпанемент.

С первых занятий необходимо приучать обучающегося к внимательному слуховому контролю над своим исполнением, к качеству звукоизвлечения, способности анализировать технические трудности изучаемого произведения. Важно не допускать механического проигрывания произведения, что неизбежно приведет к формальному исполнению и будет значительно замедлять музыкальное развитие обучающегося.

В дальнейшем формирование и развитие слуховых представлений продолжается на более сложном практическом материале, целью изучения которого является также воспитание у ребенка способности внутреннего слухового прочтения музыкального текста. Работа над выразительностью исполнения, развитием слуха, контролем над качеством звучания, ритмом и динамикой последовательно проводится на протяжении всех лет обучения.

Основы посадки и постановки рук Техника звукоизвлечения

Важнейшим условием успешного освоения исполнительских навыков игры на баяне является организация посадки и положение рук на инструменте. Естественная посадка, правильная постановка рук и положение корпуса должны быть объектом пристального внимания педагога и обучающегося на протяжении всего курса обучения игре на музыкальном инструменте. Каждый педагог, работающий с детьми, знает, как не просто добиться естественной посадки и положения рук у начинающего баяниста. От решения этой проблемы будет зависеть успешность формирования всего комплекса технических исполнительских навыков обучающегося. Только при условии постоянного контроля со стороны преподавателя и обучающегося можно добиться успешного освоения элементов посадки, постановки и предотвратить излишние мышечные напряжения, скованность и зажатость, часто переходящие в профессиональные заболевания. Необходимо соблюдать общезначимые требования при организации посадки и постановки рук обучающегося. Педагогу с первых занятий следует приучать обучающегося к контролю по распределению мышечного напряжения, особенно в работе левой руки, управляющей мехом.

При организации движений начинающего музыканта следует также учитывать индивидуальные психофизические особенности

обучающегося, к которым относятся координация движений, двигательная свобода обучающегося, способность к управлению игровым аппаратом, умение регулировать мышечный тонус.

Одной из самых сложных задач в процессе обучения игре на баяне является формирование техники звукоизвлечения, ведь, как известно, звук на баяне, аккордеоне образуется при помощи координированных движений пальцев, управляющих клавишами, и левой руки, управляющей ведением меха. Оба компонента связаны и не могут существовать раздельно в процессе звукоизвлечения. В начальный период обучения важно, чтобы обучающийся осознал основные закономерности как в управлении мехом, так и в действиях пальцев. Следует поочередно акцентировать внимание обучающегося на одном из компонентов, а затем на их взаимосвязи.

На начальном этапе обучения обучающемуся необходимо освоить наиболее элементарные, первичные в технике ведения меха навыки, без которых невозможно исполнить качественно самую простую пьесу - смену направлений движения меха (разжим, сжим) и филирование звука.

Для ребенка управление мехом связано с достаточными физическими усилиями. Играть на расжим легче, чем на сжим - в связи с конструктивными особенностями инструмента. Поэтому заметна разница в громкости звучания при игре на расжим и сжим. Необходимо устранять сразу эту разницу, что возможно только при слуховом контроле. Можно применить следующий метод – ученик осваивает прием игры на расжим, добиваясь нужного звукового результата. Затем осваивает этот же прием, играя его только на сжим. Уровень звучания (на сжим и на расжим) должен быть одинаковым. При игре на сжим заметны недостатки в посадке. В такой ситуации инструмент и сам ученик смещаются вправо, что приводит к скованности игрового аппарата.

Координированную работу пальцев на баяне следует осваивать с нажима, наиболее удобного и естественного для данного инструмента вида туше, при котором движения пальцев должны быть плавными, спокойными, а руки пластичными и легкими. Это способствует формированию тонких тактильных ощущений, гибкости движений и их свободе. Контакт с клавишей происходит при спокойном движении пальца, всего игрового аппарата в условиях более благоприятных для запоминания двигательных ощущений. По этой причине на начальном этапе пьесы играют на нон легато, легато нажимом. Такой вид прикосновения к клавише выполняется следующим образом: ученик плавно нажимает клавишу, контролируя прикосновения пальца, сопротивление пружинки до упора клавиши в гриф. Обратное движение пальца такое же плавное, как и при нажиме, но двигательное

ощущение здесь другое – рука расслабляется, и пружинка силой своей упругости поднимает палец вверх. При нажиме замах пальца минимальный, часто палец начинает свое движение с поверхности клавиши. Руки при этом пластичные, легкие, можно применять небольшие вспомогательные движения кистью.

Позже следует осваивать также и другие виды туше – пальцевой и кистевой удар.

Методы обучения

Основными методами работы в специальном классе являются традиционные методы обучения: методы использования слова, наглядного восприятия и практические методы.

Словесные методы обучения – это универсальный метод обучения, с помощью которого решаются различные задачи: в устной форме излагается учебный и теоретический материал, описывается техника исполнения пьесы, раскрывается содержание музыкальных произведений и другие. Это определяет разнообразие методических приемов использования слова в обучении: беседа, рассказ, объяснение, обсуждение, пояснение, указание, замечание и анализ.

Наглядные методы обучения – способствует более глубокому усвоению обучающимися программы предмета обучения, повышения интереса к изучаемым произведениям. К этим методам можно отнести: исполнение преподавателем произведений, показ наглядных пособий – рисунков, плакатов, видеоматериалов, а также посещение концертов, прослушивание и видео-просмотр музыкальных произведений. Применение данных методов обучения способствует воспитанию музыкальной памяти, формированию двигательных навыков, эффективности усвоения теоретического материала.

Практические методы обучения основаны на активной деятельности самих обучающихся. К данным методам относятся практическая и самостоятельная работа над художественными произведениями, тренировочные, технические упражнения (гаммы, арпеджио, аккорды), а также другие систематические, последовательные, постоянные упражнения (штриховые, динамические, техническое совершенствование музыкальных пьес).

Этапы работы и особенности подбора репертуара

В целом учебно-воспитательную работу можно условно разделить на несколько этапов:

знакомство с обучающимся, установление с ним дружеских, доверительных отношений, обеспечение психологического комфорта

(контроль над эмоциональным состоянием ребенка, преодоление негативных эмоций, подавленности обучающегося), а также физическое раскрепощение обучающегося.

формирование первоначальных исполнительских навыков обучающегося.

постоянное развитие музыкальных способностей обучающегося, накопление и закрепление полученных навыков, совершенствование исполнительской техники.

Выбор репертуара – важнейший фактор успешного решения учебных и воспитательных задач, всестороннего развития музыкально-исполнительских способностей обучающегося, а также духовного роста личности ребенка.

При подборе репертуара преподаватель должен учитывать возрастные и физиологические особенности обучающегося, уровень творческих и технических способностей ребенка, а также предполагать динамику роста под влиянием отобранного репертуара. Необходимо, чтобы репертуар отвечал эстетическим потребностям обучающегося, формируя и развивая его художественный вкус, также повышал мотивацию к занятиям музыкой. Также важно, чтобы репертуар был доступным, интересным и включал в себя разнообразные по жанру и стилю произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, а также примеры народной музыки. Преподавателю следует активно использовать в учебной работе обработки казахских народных песен и кюев, а также произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые и гармонические, ритмические, а также мелодические особенности.

Необходимо ознакомить обучающегося с автором пьесы, осветить его жизненный и творческий путь, помочь ученику более точно определить характер, настроение, а также понять содержание произведения.

Особой разновидностью практического музыкально-педагогического материала, применяемого в процессе обучения игре на баяне, является такое музыкальное произведение как этюд, при выборе которого следует учитывать, как художественную, так и его техническую значимость. Изучение этюдов может принимать различные формы в зависимости от их содержания и учебных задач (ознакомление, чтение нот с листа, подготовка для показа на техническом зачете). Целью освоения этюдов является не только выработка определенных технических качеств, но также развитие подвижности и гибкости игрового аппарата.

Техника чтения нот с листа

Техника чтения нот с листа должна осуществляться с первого по пятый классы и систематически контролироваться преподавателем. Освоение навыка чтения нот с листа следует начинать с изучения простых пьес, исполняя их отдельно каждой рукой. В следующих классах и двумя руками одновременно.

Репертуар, выбранный для чтения с листа, должен быть интересным и доступным обучающемуся (по степени трудности пьесы должны быть примерно на 1, 2 класса ниже).

Чтению нот с листа должен предшествовать небольшой устный анализ - необходимо определить тональность (наличие знаков альтерации при ключе), размер, темп и характер пьесы, обозначить предлагаемые автором динамические и агогические оттенки.

Следует приучать обучающихся исполнять пьесу, не отрывая взгляда от нотного текста, направляя их на «слепую» ориентацию на правой и левой клавиатурах.

Развитие навыков чтения нот с листа активно развивается также в классе ансамблевого и оркестрового музицирования.

Обучение игре на готово-выборном баяне

Освоение левой выборной клавиатуры на баяне при наличии выборного или готово-выборного баяна соответствующего размера в организации образования желательно осуществлять параллельно с освоением правой клавиатуры.

В связи с отсутствием подобных инструментов освоение выборной клавиатуры можно осуществлять несколько позже, с 3-го и других классов.

Освоение клавиатур баяна начинается с первых уроков, когда обучающийся знакомится со строением инструмента. Его внимание следует акцентировать на расположение вертикальных и горизонтальных рядов, чередование черных и белых клавиш. Далее следует освоить хроматическую гамму сначала вторым пальцем, а затем тремя (2, 3, 4). Для приобретения навыков ориентирования на клавиатурах баяна данное упражнение является самым эффективным, поскольку хроматическая гамма охватывает весь клавиатурный, звуковысотный диапазон инструмента, что способствует формированию целостного представления о строении клавиатуры.

Можно использовать и другие упражнения – исполнение одного звука в разных октавах на обеих клавиатурах, игра различных интервалов от одного звука. Хроматическая гамма и упражнения

осваиваются сначала на клавиатуре правого полукорпуса, затем на выборной (при наличии готово-выборного инструмента). Аппликатура сохраняется в неизменном виде, но в зеркальном отражении. Затем при дальнейшем освоении клавиатур, из-за ограниченных возможностей применения большого пальца на выборной клавиатуре, синхронность клавиатур будет невозможной.

Освоение выборной клавиатуры следует продолжать в процессе изучения мажорных, минорных гамм, длинных и коротких арпеджио и аккордов, а также в процессе изучения пьес с элементами полифонии и др.

Организация самостоятельной работы обучающегося

Успеваемость обучающихся во многом зависит от правильной организации их самостоятельных домашних занятий. Особенно важной данная проблема является на начальном этапе обучения в классе баяна, когда объективные сложности в освоении инструмента усугубляются беспомощностью в организации домашней работы, что может привести к падению интереса к занятиям. Для решения проблемы необходимо применять различные приемы работы, например, упрощение игры по принципу «от простого к сложному», исполнение в замедленном темпе, отдельно каждой рукой, игра небольшими эпизодами.

В дальнейшем можно применять приемы усложняющие задачу (транспонирование, проигрывание одного и того же фрагмента в различных вариантах, ритмических или штриховых), они, как правило, используются в старших классах при отработке технически трудноисполнимых мест в изучаемых произведениях.

Воспитание и развитие навыков самостоятельной работы начинается с детального объяснения педагогом домашнего задания и способов его выполнения, при этом необходимо убедиться, что задание понято обучающимся верно. Для этого на уроке следует попросить обучающегося выполнить заданное, можно несовершенно, а в случае необходимости скорректировать поставленные задачи. На следующем уроке, после проделанной дома работы, обучающийся должен сначала сам проанализировать свое исполнение, затем выслушать мнение педагога. В случае неудачи, педагогу следует предложить альтернативные варианты. Важно проявлять необходимую требовательность к качеству выполнения домашней работы.

В ходе занятия необходимо активизировать такие психофизические процессы как восприятие, представление, умение анализировать, самостоятельно мыслить и навык сохранять, обобщать ощущения, призванные не только повысить эффективность домашней подготовки обучающегося, но также развивать музыкально-слуховые

представления и технические исполнительские способности обучающегося.

Самостоятельные занятия должны быть регулярными и систематическими; а также ежедневными, в объеме от 2 до 4 часов в неделю.

Объем самостоятельной работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельного освоения детьми программы начального и основного общего образования, с опорой на сложившиеся в учебном заведении педагогические традиции и методическую целесообразность, а также индивидуальные способности обучающегося.

Необходимо помочь ученику организовать домашнюю работу, исходя из количества времени, отведенного на занятия. В самостоятельной работе сформированной педагогом должны присутствовать разные виды деятельности: игра технических упражнений, гамм, этюдов (с выполнения этого задания полезно начинать занятие и использовать на это примерно третью часть общего времени занятий);

разбор новых произведений или чтение с листа более легких пьес (на 2-3 класса ниже по трудности);

работа над звуком и отработка конкретных технических деталей, по рекомендации преподавателя, данной на уроке;

выучивание наизусть нотного текста; совершенствование произведения до концертного варианта;

проигрывание программы полностью от начала до конца без остановок перед зачетом или концертом; а также повторение ранее пройденного материала.

Все рекомендации по домашней работе должны быть четко сформулированы и зафиксированы преподавателем в дневнике. Систематичное ведение учебного дневника обучающегося является одним из условий, обеспечивающих эффективность его домашней работы.

Успешность в организации и проведении домашних занятий в значительной степени зависит от заинтересованности и строгого контроля родителей. Преподавателю следует знать особенности и обстановку домашних занятий обучающегося, а также объяснять родным необходимость создания приемлемых условий и их влияние на качество обучения. Тесный контакт педагога с родителями обучающегося, беседы и разъяснения способствуют не только повышению уровня качества домашних занятий, но и всего процесса обучения игре на инструменте в целом.

Литература

1. Акимов Ю., Гвоздев П. Прогрессивная школа игры на баяне. - М.: Музыка, 1976 г. – 178 с.
2. Акимов Ю. Школа игры на баяне. - М., 1981.
3. «Аккордеон плюс: концертные пьесы для аккордеона и баяна (учебно-методическое пособие), составители Ю.Шишкин, Е.Левин, Р.-на Дону, «Феникс», 2013 г.- 47 с.
4. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано. - М.: Музыка, 1978 г. – 560 с.
5. Антология//Популярные произведения композиторов Казахстана для баяна, аккордеона» составитель заслуженный деятель РК Абдуллаев О.А., Алматы: Өнер, 2010 г. - 520 с.
6. Баренбойм Л.А. Фортепьянная педагогика. – М.: Классика – XXI, 2007 г. – 192 с.
7. Бойцова Г. Юный аккордеонист. Часть 1. - М.: Музыка, 2000 г. – 76 с.
8. Бойцова Г. Юный аккордеонист. Часть 2. - М.: Музыка, 2000 г. – 110 с.
9. Гвоздев П. Принципы образования звука па баяне и его извлечения //Баян и баянисты. Выпуск 1. - М.: Музыка, 1970 г. – 152 с.
10. Говорушко П. Начальный курс игры на готово-выборном баяне. – М.: Музыка, 1980 г. – 166 с.
11. Говорушко П. Школа игры на баяне. - Л., Музыка, 1981 г.- 157 с.
12. Егоров Б. Общие основы постановки при обучении игре на баяне // Баян и баянисты. Вып 2. - М.: Музыка, 1974 г. – 456 с.
13. Имханицкий М. И. Музыка зарубежных композиторов для баяна и аккордеона. – М.: Издательство РАМ им. Гнесиных, 2004. - 376 с.
14. Имханицкий М. И. История исполнительства на русских народных инструментах. - М.: РАМ им. Гнесиных, 2002. – 351 с.
15. Имханицкий М.И. Формирование и развитие русской народной инструментальной культуры письменной традиции: автореф. дис. док. иск. – М.: 1998//Интернет
16. Мирек А.М. Гармоника прошлое и настоящее. – М.: Интерпракс, 1994. 534 с.
17. Мирек А. М. Основы постановки аккордеониста. – М.: МПИ, 2000. - 254 с.
18. Музыкальное искусство: Наука и образование. Сборник научных трудов, выпуск II. – Астана: КазНАМ, 2006. - 284 с.
19. Липс Ф. Р. Искусство игры на баяне. - М.: Музыка, 1998 г. – 144 с.

20. Мустафин Б., Мустафина Т., Алыбаев Т., Смакова З. Сырнай үйрену мектебі. – Алматы.: Білім, 2004 г. – 408 с.
21. Онегин А. Школа игры на готово-выборном баяне. - М.: Музыка, 1978 г. – 237 с.
22. Пуриц И. Методические статьи по обучению игре на баяне. - М.: Композитор, 2001 г. – 224 с.
23. Стасенко Л. Баян. – М.: Мир книги, 1992 г. – 150 с
24. Судариков А. Основы начального обучения игре на баяне. – М.: Музыка, 1991 г. – 116 с.
25. Туякбаев Д., Смакова З. Пособие по аранжировке казахских кюев для баяна. - Алматы: Қағанат – ҚС, 1999. – 152 с.
26. Пальчиковые игры. Методическое пособие для младших школьников. - М.: Кифара, 2005 г. – 156 с.
27. Донотыши. Обучение начинающих - М.: Композитор. 2000 г.- 233 с.
28. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано. - М.: Музыка. 1978 г. – 568 с.
29. Баренбойм Л. Путь к музицированию. - Л.: Музыка. 1973 г.- 450 с.
30. Накапкин В. Школа игры на готово-выборном баяне. - М.: Советский композитор. 1985 г.- 230 с.